SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

3 2021

Ročník XXVII | Vydáva Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava | **www.sak.sk**

bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

Platby advokátov
VLOŽENÁ PRÍLOHA

Prezumpcia neviny a ochrana osobnosti

Historický vývoj inštitútu kolúznej väzby, súčasná právna úprava a perspektívy de *lege ferenda*

Spoločnosť v kríze a okolnosť vylučujúca protiprávnosť podľa §28 ods. 1 Trestného zákona

Advokáti proti násiliu

MÁTE PRÁVO NAKUPOVAŤ VÝHODNE!

Zdravé sedenie, ktoré má štýl

ANTARES INTERNATIONAL

ANTARES Vision zelená

Kancelárska stolička so synchrónnou mechanikou
Disponuje automatickým nastavením sily protiváhy
Vybavená priedušným sedadlom, nosnosť až 120 kg

Rýchly nákup správneho darčeka

alza.cz

Elektronický darčekový poukaz Alza.sk na nákup tovaru v hodnote 50 €

Elektronická verzia darčekového poukazu
Na nákup akéhokoľvek tovaru na Alza.sk
Poukaz je platný 1 rok od jeho zakúpenia

Na každý pracovný stôl

SAMSUNG

24" Samsung S24F350

Tenký LCD monitor s Full HD rozlíšením
Široký 178° pozorovací uhol, AMD FreeSync
Filter modrého svetla, automatické nastavenie jasu

Voňavé povzbudenie k práci

alzacafé

AlzaCafé, zrnková káva 250 g - 1000 g

100 % Arabica z Južnej a Strednej Ameriky
Čokoládová chuť, vôňa po lieskovom oriešku
Pražené v Českej republike

Všetky informácie a podmienky programu nájdete tu: **www.alza.sk/advokati**

alza.sk

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 000 ks

Redakčná rada:
JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Eva Sihelniková, PhD.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:
PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 3. 3. 2021
Uzávierka redakčnej časti: 12. 3. 2021
Toto číslo vyšlo 31. 3. 2021

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

Obsah

AKTUÁLNE

4 **ROZHOVOR**
Advokácia má byť neodmysliteľná a vážená súčasť právneho štátu
Mgr. Ján Kutan

DISKUSIA

6 Ako ďalej s nemo plus iuris (...)?
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

8 Quo vadis obhajoba po roku 1990 v slovenskom trestnom procese?
Ad úvodník BSA č. 1-2/2021
JUDr. Ján Gereg, JUDr. Diana Messingerová

PRÁVNA TEÓRIA A PRAX

ČLÁNKY

10 Prezumpcia neviny a ochrana osobnosti
Mgr. Tomáš Čentík

20 Historický vývoj inštitútu kolúznej väzby, súčasná právna úprava a perspektívy *de lege ferenda*
doc. JUDr. Zuzana Mlkvá Illýová, PhD., doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

30 Spoločnosť v kríze a okolnosť vylučujúca protiprávnosť podľa § 28 ods. 1 Trestného zákona
JUDr. Peter Šamko

JUDIKATÚRA

37 Nárok advokátskej kancelárie, ktorá je úspešným žalobcom v konaní pred správnym súdom, na náhradu trov právneho zastúpenia

39 Právo odoprieť výpoveď v rámci konania vedúceho k uloženiu správnej sankcie trestnoprávnej povahy

ADVOKÁCIA

SAK

42 Aktuálne udalosti
45 Zo zasadnutí Predsedníctva SAK
48 Dojednanie zmluvnej pokuty v neprospech klienta v zmluve o poskytovaní právnych služieb
50 Tri zväzky o histórii advokátskych komôr
54 Činnosť Nadácie slovenskej advokácie
56 Pýta(j)te sa predsedníctva
57 Ponuka pre advokátskych koncipientov
58 Aj naša myseľ si zaslúži byť fit
60 Advokáti proti násiliu

ZAHRANIČIE

62 *Young Lawyers Contest 2021*
63 *Bulletin advokacie* prináša...
66 Nesplnenie vlastných záväzkov advokáta
68 Výber z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

ZAUJÍMAVOSTI

70 **LITERATÚRA**
Oplatí sa vracať sa k Milovi Urbanovi
doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

71 Vyhlásenie publikačnej súťaže *Bulletinu slovenskej advokácie*

K obálke: Slovenská advokátska komora dokončila rozsiahly publikačný projekt o histórii advokátskych komôr na území Slovenska. Viac na s. 50.

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojím obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe**.

2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).

3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod **(perex)** objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.

4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.

5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.

6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.

7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.

8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. Rozsah poznámok pod čiarou nesmie prekročiť 25 % rozsahu textu. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.

9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**

10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.

11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.

12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**

    Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.

    Recenzenti sú určení redakčnou radou Bulletinu slovenskej advokácie v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestranne na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**

    Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originálnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originálnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.

    Recenzenti predložia recenzné posudky redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.

    Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.

    Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje redakčnú radu; redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.

Cesty k slobode advokácie

V roku 2015 sme si pripomenuli 150 rokov od vzniku advokátskych komôr na našom území, o tri roky neskôr pri oslavách storočnice počiatky advokácie v prvej Československej republike a v minulom roku 30. výročie prijatia zákona, ktorý povolaniu advokáta prinavrátil nezávislosť a ktorým bola zriadená Slovenská advokátska komora. Predsedníctvo SAK sa preto rozhodlo podporiť projekt knižného spracovania dejín advokácie. Zámer sa po rokoch práce naplnil a dnes predstavujeme advokátom aj verejnosti výsledok spoločného úsilia. Vznikli tri knihy mapujúce jednotlivé obdobia vývoja organizácie advokácie na Slovensku.

Symbolicky ich dávame do pozornosti v marci, ktorý nesie prívlastok mesiac knihy. Jeho posolstvo nám pripomína bohatstvo obsiahnuté v knihách, umenie pozorného čítania, možnosť prenášať sa do iných minulých či budúcich čias a čerpať z nich inšpiráciu do vlastných životov, vnímať súčasné dianie v jeho mnohorakosti, spoznávať skutočné či imaginárne ľudské osudy, to všetko bez ohľadu na to, či ide o beletriu alebo literatúru faktu. Knihy otvárajú úžasné svety. A presne toto sa deje aj v advokátskej trilógii.

Prvá kniha približuje snahu o vznik advokátskych komôr v druhej polovici 19. storočia, ktorého zavŕšením bolo oslobodenie advokácie z područia štátu. Vznikli nezávislé komory s povinným členstvom, ktoré samy rozhodovali o vstupe advokátov do povolania, dohliadali na výchovu koncipientov, prostredníctvom disciplinárnych konaní bdeli nad čistotou stavu a bránili jeho hodnoty.

Druhá kniha približuje organizáciu advokácie v časoch socializmu, vysvetľuje činnosť krajských združení advokátov a advokátskych poradní, pripomína perzekúcie advokátov, ich snahu o naplnenie poslania advokácie v zložitých časoch a objasňuje stav advokácie počas normalizácie a prestavby.

Posledný diel trilógie sa venuje novodobej Slovenskej advokátskej komore. Sústreďuje sa na okolnosti predchádzajúce prijatiu zákona o advokácii v roku 1990, jeho samotné prijatie, budovanie základov komory v procese odštátnenia advokácie a jej rozvoju do dnešnej podoby.

Knihy – okrem textovej časti, fotografií a listín spojených s advokáciou – obsahujú aj biografickú časť so stručnými životopismi advokátov, ktorí pôsobili v orgánoch komôr, združení a advokátskych poradní. Dopĺňajú ich prehľady a tabuľky s množstvom faktografických údajov.

Komora vydaním kníh vzdáva hold dosiahnutej slobode advokácie, ale aj osobnostiam, ktoré sa o ňu zaslúžili. Minulosť advokácie v spoločenských etapách vývoja je zrkadlom snahy advokátov presadzovať slobodu advokácie. Intenzita snáh sa stupňovala s rastúcou spolupatričnosťou advokátov. Nielen na základe každodenných výziev, ktorým dnes komora čelí, ale aj vďaka poznaniu minulosti advokácie máme možnosť utvrdiť sa, že piliere advokácie treba stále opatrovať a posilňovať. Komora počas tridsiatich rokov existencie vždy chránila a rozvíjala tradičné hodnoty advokácie – nezávislosť, slobodu, odbornosť a mlčanlivosť advokáta, ktoré sú nevyhnutnými predpokladmi pre naplnenie poslania advokácie. Tridsať rokov dokazuje, že advokáti vybudovali komoru ako plne funkčnú samosprávnu organizáciu, ale aj to, že sa ju naučili rozvíjať. Svedčí o tom každodenná činnosť komory. Hranice vybojovanej slobody advokácie zaväzujú advokátov aj orgány komory slobodu chrániť a pestovať.

Ďakujem všetkým, ktorí sa podieľali na vzniku cenných publikácií. Verím, že tento vydavateľský počin komory podporí vnímanie tradičných hodnôt advokácie, podnieti stavovskú spolupatričnosť a pripomenie advokátom aj to, že dnešná sloboda bola výsledkom úsilia našich predchodcov v povolaní a starších kolegov a že túto sme povinní spolu s hodnotami advokácie chrániť a presadzovať aj my.

JUDr. Viliam Karas, PhD.
predseda Slovenskej advokátskej komory

ROZHOVOR

Advokácia má byť neodmysliteľná a vážená súčasť právneho štátu

Konferencia advokátov 2017 ho zvolila do Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, od 1. januára 2021 sa stal jej podpredsedom s kompetenciou dohľadu nad elektronizáciou a procesmi. Okrem vysoko aktuálnej témy, ktorou je elektronizácia, sa ***Mgr. Ján Kutan*** *vyjadruje aj k budúcnosti vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov a v neposlednom rade k spolupráci s ministerstvom spravodlivosti a so súdmi.*

■ V súčasnosti ste najmladším členom predsedníctva komory. Ako sa vám spolupracuje s ostatnými kolegami?
Je pravdou, že som najmladším členom predsedníctva, no v skutočnosti sú vekové rozdiely minimálne a s viacerými kolegami z predsedníctva sme si vekovo veľmi blízki. Celkovo si myslím, že mladí advokáti patria do vedenia komory, vedia priniesť do procesov a do spôsobu rozhodovania a riadenia nové myšlienky, nový vietor. Zároveň pre vyváženosť rozhodnutí a zabezpečenie kontinuity je dobré, že sú medzi nami starší a skúsenejší kolegovia, z ktorých navyše každý pôsobí v inej oblasti. Pomáha to prijímať vyvážené a objektívne rozhodnutia, ktorým predchádza riadna diskusia. Pokiaľ ide o otázku spolupráce, hodnotím ju pozitívne. Pre mňa je to zároveň nová skúsenosť, keďže som predtým nebol účastný na činnosti tak širokého riadiaceho kolektívneho orgánu. Presadiť sa chvíľu trvalo, no myslím, že sa mi podarilo presvedčiť kolegov, že moje úmysly sú čisté a prioritou pre mňa je dobro a prospech advokácie.

■ Od 1. januára 2021 ste sa zároveň stali podpredsedom, čo k tomu viedlo?
V rámci zmien, ktoré nastali vo vedení SAK na konci roka 2020, sme si s kolegami stanovili niektoré ciele, ktorých naplnenie sme sa snažili uchopiť aj inštitucionálne cez novovytvorenú pozíciu ďalšieho podpredsedu. Veľmi si vážim prejavenú dôveru kolegov, že mi na obdobie do nadchádzajúcej konferencie zverili do rúk práve oblasť elektronizácie a procesov. Cieľom zmeny bolo flexibilnejšie fungovanie rozhodovacích procesov pri súčasnom zachovaní ich legitimity.

■ Ako sa darí tieto funkcie skĺbiť s veľmi aktívnym výkonom advokácie v rozbehnutej advokátskej kancelárii?
Podľa mňa každý, kto je vnútorne nastavený pre advokáciu a prežíva ju vo svojom svete ako prioritu alebo neoddeliteľnú súčasť svojho bytia, vie byť súčasťou tímu komory a prinášať pridanú hodnotu. Práca pre komoru je, pravdaže, časovo náročná, ale zároveň aj zmysluplná. Rád by som povzbudil každého, kto má záujem o „komorové“ témy, aby sa zapájal do aktivít a našiel si čas aj pre spoločné veci popri práci vo vlastnej kancelárii. Odporúčam to však vnímať tak, že zvolenie do orgánu, resp. „dostanie“ sa do štruktúr komory nemá znamenať samotný cieľ, ale len začiatok jeho napĺňania, ktorým je služba kolegom, resp. advokácii. Je pravdou, že v efektívnej práci pre komoru mi veľmi pomáhal a stále pomáha tím v mojej advokátskej kancelárii, za čo im úprimne ďakujem.

■ Na komore predsedáte pracovnej skupine pre elektronizáciu výkonu advokácie. Ide o tému, ktorá je výsostne aktuálna a dotýka sa každého advokáta. Mnohé sa podarilo za posledné roky zlepšiť, no nepochybne komoru v tejto oblasti čaká ešte veľa práce.
Pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie sme zriadili, pretože sme cítili obrovskú potrebu túto oblasť posil-

niť. S kolegami v pracovnej skupine sme pripravili množstvo podkladového materiálu k problematike (napr. Strategický dokument pre elektronizáciu výkonu advokácie), ktorý predstavuje určitý plán advokátskej elektronickej cesty, po ktorej systematicky kráčame. Je zrejmé, že zručnosti v elektronizácii sú dnes nevyhnutnou súčasťou advokátskej činnosti a vnímal som to ako povinnosť komory pomáhať našim členom. Pripravili sme množstvo prednášok a školení, a to nielen pre advokátov, ale aj koncipientov. Myslím si, že aj vďaka týmto aktivitám sa podarilo naladiť ich myslenie na elektronickú vlnu fungovania, hoci je veľa kolegov, ktorí elektronický svet principiálne odmietajú. Prvá etapa je relatívne naplnená, výzvou do budúcnosti ostáva pokračovať v zefektívňovaní procesov, zlepšovaní nastavenia s dodávateľmi a jednoducho, ďalej kráčať s dobou, najmä čo do internej infraštruktúry.

■ Čo považujete za hlavné výzvy elektronizácie do ďalších rokov?

Veľkú pozornosť si určite bude vyžadovať vybudovanie elektronického vnútorného komunikačného ekosystému advokácie, ktorý by mal pre advokátov priniesť novú pridanú hodnotu, aby sa mohli z jedného miesta riešiť jednotlivé časti advokátskej agendy v podobe prístupu do verejných registrov, elektronického podpisovania a podávania dokumentov, elektronického (dlhodobého) úložiska, komunikácie s klientmi, komorou a ďalšie administratívno-prevádzkové záležitosti. Súčasťou tohto ekosystému by mala byť aj online platforma právnych služieb, ktorá bude naberať na dôležitosti a zároveň zjednoduší prístup k právnym službám aj tej časti potenciálnej klientely, ktorá nie je zvyknutá na klasickú spoluprácu s advokátmi. Viac aktívni chceme byť tiež v procesoch elektronizácie justície, napríklad pokiaľ ide o možnosti účasti na pojednávaniach prostredníctvom videokonferencií vrátane online výsluchov osôb vo väzbe. Koronakríza mala určitý pozitívny dosah v oblasti nárastu profesionálnych komunikačných online zručností. Myslím, že by bola škoda to nevyužiť aj v postupoch podľa civilných a trestných procesných kódexov. Viac odpovedí na niektoré konkrétne otázky by mal dať pozičný dokument komory v časti o elektronizácii, ktorý predkladáme na schválenie na najbližšiu konferenciu.

■ Ako v tejto oblasti celkovo hodnotíte spoluprácu s externými partnermi? So súdmi, s ministerstvom spravodlivosti?

Dobre spolupracujeme s Ministerstvom spravodlivosti SR, MIRRI, NASES, Štatistickým úradom SR, ale aj Ministerstvom vnútra SR, Zborom väzenskej a justičnej stráže SR, čo svedčí o tom, že agenda komory je v tejto oblasti skutočne komplexná. Vedel by som si predstaviť vyššie tempo pri dosahovaní niektorých výsledkov, čo zrejme súvisí s povahou agendy a prirodzenými limitmi externých partnerov. V budúcnosti chceme byť plnohodnotnými partnermi všetkých dotknutých rezortov v oblasti elektronizácie, aby fungovala plynulá výmena informácií a aby sa dostatočným spôsobom prehlbovala efektivita a funkčnosť nielen súdnych systémov, ku ktorým by advokáti mali čo povedať. Verím, že nám ide všetkým o to isté, a to je efektívne fungovanie justície.

■ Začiatkom minulého roka ste boli aktívny v rozvíjaní vzdelávacích podujatí. Bratislavskí kolegovia poznajú podujatia *Vzdelávacie stredy,* ktoré dnes tvoria pevnú súčasť aktivít komory. Pred rokom ste boli aj pri prvých vzdelávacích webinároch SAK, spustených v dôsledku pandémie. Ako v tejto súvislosti vidíte budúcnosť vzdelávania advokátov i koncipientov?

Hoci mám na komore na starosti agendu elektronizácie, som presvedčený, že prezenčné vzdelávanie je nenahraditeľné. Pridaná hodnota osobných stretnutí – či už ide o vzdelávanie alebo iné aktivity komory – je jednoducho nespochybniteľná. Presvedčil som sa o tom, keď som bol spolu s kolegom Karasom, dnešným predsedom komory, vymenovaný za regionálneho zástupcu pre Bratislavský kraj, ktoré sme na začiatku tohto funkčného obdobia vytvorili. Pôsobí tu viac ako 2 400 advokátov, ktorí legitímne očakávajú, že komora tu je aj pre nich. Aktivita v rámci takto silne zastúpeného regiónu je veľmi potrebná a popri iných športových, kultúrnych a spoločenských činnostiach, v zastrešovaní ktorých pokračujeme s kolegyňou Živčákovou ako novou regionálnou zástupkyňou, si myslím, že spomínané *Vzdelávacie stredy* sa veľmi dobre uchytili a počty zúčastnených kolegýň a kolegov sú veľmi povzbudivé. Keď prišla koronakríza, nechceli sme sa vzdelávacích aktivít vzdať, a tak sme ich presunuli do online priestoru. Ukázalo sa, že to funguje. Začiatky možno boli s chybami, no dnes sme už úplne inde a vieme to primerane využiť aj pre všetky ostatné vzdelávacie aktivity.

■ Aké sú vaše plány do budúceho obdobia, kde vidíte priestor na posunutie komory ďalej?

Myslím, že naším spoločným cieľom ako advokátskeho stavu je, aby advokácia bola vždy braná ako vážená a neodmysliteľná súčasť právneho štátu. Z tohto hľadiska má komora obrovský potenciál zlepšovať nielen veci advokátskej samosprávy, ale aj právneho prostredia ako takého. Slovenská advokátska komora napríklad už dnes veľa robí v oblasti legislatívy, no často je to len v reaktívnej podobe. Myslím, že v základných témach by sme mohli byť ešte aktívnejší. Dobrým príkladom sú aj nedávne konkrétne návrhy komory na modernizáciu trestného práva a úpravu pravidiel kolúznej väzby či výšky malej škody, ktorými sme naštartovali dôležitú verejnú diskusiu. Na to, aby sme v týchto témach boli dlhodobo úspešní, bude potrebné štrukturálne posilniť a zefektívniť fungovanie kancelárie komory vrátane podpory jej komunikačných a mediálnych aktivít. Osobitnú pozornosť, kde podľa mňa nevyužívame náš potenciál naplno, sú jednotlivé pracovné skupiny a poradné orgány. Toto je zároveň priestor, ako sa môžu do aktivít komory zapojiť aj kolegyne a kolegovia, ktorí chcú pomáhať rozvoju advokácie na Slovensku. Jedným dychom však treba povedať, že najmä v poslednej dobe spôsob a forma legislatívnej aktivity rezortných ministerstiev a komunikácie s odbornou verejnosťou, nevynímajúc našu komoru a advokátsky stav, majú limity, ktoré veľakrát vyvolávajú oprávnené otázky vhodnosti a kompetentnosti takýchto procesov a postupov. Jednoznačne bude potrebná ich štandardizácia, čo bude úlohou aj nového predsedníctva. ■

DISKUSIA

Ako ďalej s *nemo plus iuris* (...)?

Námety na nové témy, krátke glosy alebo poznámky do diskusnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu ***office@sak.sk****. Vaše podnety publikačne spracuje* ***JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.***

Je príjemnou zhodou okolností, že v poradí stý (100.) príspevok do tejto rubriky je venovaný tak robustnej a dôstojnej téme, akou je aplikácia zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* (nikto nemôže na iného previesť viac práv, než sám má). Hneď úvodom je potrebné zdôrazniť, že pri hľadaní odpovedí na otázky, ktoré s touto témou súvisia, možno siahnuť po dnes už relatívne početnej odbornej literatúre. Podnetom na vznik tohto príspevku preto nebola ambícia sumarizovať už napísané, ale poukázať na určitý názorový posun (najmä) v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR, ktorý k tejto problematike vydal začiatkom roku 2021 hneď tri pozoruhodné rozhodnutia.

Na pozadí načrtnutého problému je notoricky známou dlhoročná polemika medzi českým najvyšším a ústavným súdom, v rámci ktorej využili obidve inštitúcie na presadenie svojho názoru všetky dostupné procesné nástroje a inštitúty, vrátane judikátov publikovaných v oficiálnych zbierkach, plenárnych rozhodnutí a rozhodnutí veľkého senátu. Túto polemiku precízne zmapoval jeden zo sudcov Najvyššieho súdu ČR v diele VRCHA, P: Nabytí nemovitosti (zapsané v katastru nemovitostí) od nevlastníka. Praha : Leges 2015, 208 s.

Obdobný názorový konflikt nastal aj na Slovensku, aj keď zatiaľ nedosiahol české rozmery. V našom právnom prostredí dlhodobo pretrvával konzervatívny prístup, ktorý vylučoval možnosť reálneho nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnej veci iba na základe dobrej viery, a teda od tzv. nevlastníka. Tento názor bol vyjadrený vo viacerých rozhodnutiach, napr. 3 Cdo 144/2010, 2 MCdo 20/2011, 5 MCdo 12/2011, 1 Cdo 146/2012, 3 Cdo 307/2013, 3 Cdo 223/2016 alebo I. ÚS 50/2010.

Aj keď k určitým odklonom v prospech dobromyseľného nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnosti smerovalo už rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 71/2011, zásadný prelom nastal až pod vplyvom rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Českej republiky, ktorý sa prejavil v nálezoch pôvodného prvého senátu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017 a v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 792/2015 a 4 Cdo 102/2017.

V roku 2020 prijal navyše dovolací súd dve ďalšie rozhodnutia pod sp. zn. 4 Cdo 95/2019 a 4 Cdo 142/2019, v ktorých pomerne jednoznačne potvrdil právnu relevanciu a ochranu dobrej viery pri „nadobúdaní" vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka, a to aj mimo zákonom výslovne predpokladaných prípadov (vydržanie, nadobudnutie od nepravého dediča, odplatné nadobudnutie v konkurze a pod.).

Ako už bolo naznačené, začiatkom roku 2021 sa opätovne k tejto problematike vyjadril Ústavný súd SR, pričom sa do značnej miery odklonil od súčasných záverov najvyššieho súdu (senátu 4 Cdo) a tým aj od filozoficko-právnych východísk, na ktorých boli založené nálezy I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017.

Prvým z týchto rozhodnutí je nález zo dňa 19. 1. 2021 sp. zn. I. ÚS 510/2016, ktorým nebolo ústavnej sťažnosti fyzických osôb vyhovené. Spornú nehnuteľnosť (byt) pritom nadobudli od predávajúceho, riadne zapísaného na liste vlastníctva bez akýchkoľvek obmedzení a tiarch. V konaní pred všeobecnými súdmi nedosiahli sťažovatelia procesný úspech na žiadnej inštancii. Ich dobromyseľnosť, vyplývajúca z verejného zápisu v katastri nehnuteľností, nebola bez ďalšieho vyhodnotená ako relevantná a postačujúca na prelomenie zásady *nemo plus iuris*.

Ústavný súd SR síce sťažnosť ešte v auguste 2016 prijal na ďalšie konanie, avšak v negatívnom náleze potvrdil ústavnoprávnu udržateľnosť záverov všeobecných súdov, pokiaľ ide o riešenie spornej otázky. Keďže predávajúci mal nadobudnúť spornú nehnuteľnosť na základe neplatného právneho úkonu (prepadný záloh), absentuje reálny titul, v dôsledku ktorého by vlastnícke právo pôvodného vlastníka

zaniklo a mohlo sa stať predmetom následného platného prevodu na kupujúcich.

Dobromyseľnosť sťažovateľov pri nadobúdaní nehnuteľnosti, ani ich následnú dobromyseľnú držbu (bez uplynutia vydržacej lehoty), nepovažoval ústavný súd za dostatočný dôvod na uplatnenie kasačnej právomoci voči napadnutému rozhodnutiu, ani na uprednostnenie dobromyseľného nadobúdateľa pred skutočným vlastníkom.

Pokiaľ ide o jeho vlastnú predchádzajúcu judikatúru, ktorá bola nepochybne liberálnejšia a ústretovejšia voči právnemu stavu založenému na dobrej viere nadobúdateľa, ústavný súd uviedol *„Aj podľa vyslovených názorov v rozhodnutiach bývalého I. senátu ústavného súdu podstatným dôvodom na eventuálny odklon od striktného uplatňovania zásady „nemo plus iuris" musí byť výnimočnosť okolností, ktoré založia dobromyseľnosť nadobúdateľa s následkom jej prevahy nad ochranou pôvodného vlastníka. Nemožno v tejto súvislosti opomenúť, že súčasťou princípu materiálneho právneho štátu je nielen možnosť, ale aj povinnosť súdu vykladať právne normy ústavne súladným spôsobom s prihliadnutím na princíp elementárnej spravodlivosti. Z tohto dôvodu konajúci senát ústavného súdu úplne nezavrhuje mimoriadne výnimočnú možnosť poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, prioritne však k tejto otázke pristupuje zdržanlivo."* (ods. 45.1).

Nasledoval ešte zaujímavejší nález zo dňa 26. 1. 2021 sp. zn. IV. ÚS 65/2019, ktorým ústavný súd, naopak, vyhovel ústavnej sťažnosti, pripustil prelomenie zásady *nemo plus iuris* a poskytol ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

Z hľadiska skutkových okolností je potrebné zdôrazniť, že kupujúci v tomto prípade konal s dôverou nielen v katastrálny zápis, ale aj v právny stav deklarovaný právoplatným súdnym rozhodnutím. Predávajúci totiž pred prevodom uspel, ako žalobca, v spore o vydanie nehnuteľnosti, pričom dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu bolo zamietnuté.

Žalovaní síce podali proti zamietavému rozsudku Najvyššieho súdu SR ústavnú sťažnosť, avšak o tomto ich úkone nemal predávajúci vedomosť a nehnuteľnosť previedol na sťažovateľa (sťažnosť bola Ústavným súdom SR prijatá na ďalšie konanie približne tri týždne pred uzavretím kúpnej zmluvy). Sťažnosti bolo následne vyhovené pod sp. zn. III. ÚS 303/2007 a po zrušení dovolacieho rozsudku nasledovalo aj zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a v konečnom dôsledku (2012) aj právoplatné zamietnutie pôvodnej žaloby predávajúceho o vydanie nehnuteľnosti.

Sťažovateľ, medzičasom zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti na LV, neúspešne čelil následnej žalobe pôvodných žalovaných o určenie ich vlastníckeho práva. Aj keď súd prvej inštancie žalobu zamietol, odvolací súd jeho rozsudok zmenil a určil vlastnícke právo v prospech žalobcov a na úkor sťažovateľa.

Dovolanie proti tomuto rozsudku Najvyšší súd SR zamietol rozsudkom pod sp. zn. 3 Cdo 115/2016, proti ktorému smerovala ústavná sťažnosť. K otázke dobromyseľnosti nadobúdateľa sa dovolací súd vyjadril negatívne v tom zmysle, že sa stotožňuje s rozhodnutím odvolacieho súdu a poukazuje na skutočnosť, že vzhľadom na okolnosti prípadu mal kupujúci – v záujme vlastnej diligencie a dobromyseľnosti – proaktívne zisťovať, či nebol pôvodný zamietavý rozsudok NS SR napadnutý ústavnou sťažnosťou. Z hľadiska faktov je totiž nesporné, že v čase uzavretia kúpnej zmluvy už bola ústavná sťažnosť dokonca prijatá na ďalšie konanie.

Ústavný súd SR tento argument neakceptoval a s odkazom na osobitné pravidlo pre dovolacie konanie v zmysle § 456 CSP *„Právne vzťahy niekoho iného než strany nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté."* (totožne § 243d ods. 2 OSP) formuloval nasledujúci záver *„Inými slovami, tretími osobami už nadobudnuté práva a povinnosti po vydaní právoplatného a vykonateľného rozhodnutia nemôžu byť ovplyvnené tým, že toto pôvodné právoplatné a vykonateľné rozhodnutie bolo zrušené a v následnom konaní boli tieto pôvodné právne pomery autoritatívnym spôsobom usporiadané odlišne od pôvodného rozhodnutia. Označená procesná právna úprava predstavuje ďalšiu systémovú výnimku zo zásady súkromnoprávnej regulácie, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv než sám má (nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet), a tým rozširuje možnosti dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka, prostredníctvom ktorej sa priznáva ochrana tretím osobám pri jeho nadobúdaní. Predmetný nález ústavného súdu tak koncepčne nadväzuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 510/2016 z 19. januára 2021 (porovnaj aj bod 53 označeného nálezu ústavného súdu)."* (ods. 26; pozri aj ods. 29 a 31).

V treťom z avizovaných rozhodnutí Ústavný súd SR uznesením o odmietnutí ústavnej sťažnosti zo dňa 9. 2. 2021 sp. zn. IV. ÚS 59/2021 potvrdil svoje závery o zdržanlivom prístupe k prelomeniu zásady *nemo plus iuris* a o mimoriadne výnimočnej alternatíve ochrany dobromyseľne nadobudnutých práv (ods. 24.3).

Sťažovateľ v tomto prípade neuspel a bolo mu vytknuté, že svoju dobrú vieru založil iba na dôvere v katastrálny zápis a nevenoval náležitú pozornosť právnemu titulu nadobudnutia vlastníctva predávajúcim. Keďže predávajúci bol pôvodne na list vlastníctva zapísaný na základe neplatnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, priklonili sa všeobecné súdy naprieč všetkými inštanciami k ochrane vlastníckeho práva pôvodne zapísanej osoby a dôsledne aplikovali zásadu *nemo plus iuris* na úkor sťažovateľa (žalovaného), ktorý je v katastri nehnuteľností zapísaný ako výlučný vlastník. V rovnakých intenciách a s rovnakým záverom bol vedený aj ústavnoprávny prieskum.

Z rozsudku odvolacieho súdu v tejto veci (pre úplnosť) vyplýva, že žalovaný za spornú nehnuteľnosť riadne zaplatil kúpnu cenu, na úhradu ktorej čerpal štandardný hypotekárny úver. Spolu so svojou rodinou ju osobne užíva ako svoje obydlie a medzičasom investoval značné peňažné prostriedky do jej rekonštrukcie. Strata vlastníctva, ktorá ho aktuálne postihla, má teda pre neho a pre jeho rodinu mimoriadne negatívne následky, ktoré sú porovnateľné s následkami v právnej sfére pôvodných vlastníkov. Ide o akúsi „druhú stranu mince", ktorá sa vo väčšine prípadov tohto druhu odhalí spolu s legitímnou otázkou spravodlivosti. ■

DISKUSIA

Quo vadis obhajoba po roku 1990 v slovenskom trestnom procese?

Ad: úvodník BSA č. 1-2/2021

Po prečítaní úvodníka kolegu a predsedu Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie JUDr. Jozefa Brázdila a telefonátoch s kolegami sme zhodne konštatovali „konečne". Konečne niekto načrel do aktuálneho problému, ktorý páli najmä nás obhajcov v trestných veciach. V poslednom období sa obhajoba v trestnom konaní začala uberať pre nás nepochopiteľným smerom. Všetko, čo sme v trestnom procese vybojovali rokmi mravčej práce pre práva obhajoby sa stalo zbytočným a nezmyselným. Navyše, prejavy niektorých mediálnych kolegov akoby surovo ignorovali ústavou garantované práva na právny štát a jeho zásadu práva na spravodlivý proces. Tým sa hrubo spreneverovali etike povolania a zmyslu postavenia advokáta tak, ako to vymedzuje § 1 Zákona o advokácii č.586/2003 Z. z. v platnom znení. Niekedy nám to pripadalo, ako keby vôbec nepoznali nielen zákon o advokácii a interné predpisy, ale ani základný zákon Slovenskej republiky, Ústavu SR. Nech nám to títo kolegovia prepáčia, ale inak sa to nedá ani hodnotiť.

Kolega JUDr. Jozef Brázdil sa dotkol množstva problémov, takže v krátkom diskusnom príspevku sa nedá reagovať na všetko. Rozhodne by však stáli za samostatný príspevok témy, ako napríklad kajúcnik v trestnom konaní, teda súčasná podoba „super svedka", ktorému sa bezvýhradne verí (isto sa zmenil a pohlo sa v ňom svedomie) bez iných nato nasvedčujúcich dôkazov, kedy ďalšie dokazovanie v trestnom procese sa už stáva len formálnym. Veď predsa v takomto „super svedkovi" zrazu existuje chýbajúci prvok spájajúci ako „zlaté puzzle", čo je potrebné a želané. „Žolík", ktorý na povel s vidinou sľúbeného povie to, čo sa od neho očakáva, aj keby mal vypovedať voči vlastnému obhajcovi. A keď nepovie, respektíve povie málo a nie je to dosť spoločensky zaujímavé, tak stále pretrvávajú dôvody väzby v zmysle §71 ods. 1 písm. b, c, Tr. por.. Žasneme, kam až uvedené zašlo pod rúškom spravodlivosti, kedy dôvody väzby sú využívané ako nástroj k priznaniu sa, čo je v demokratickom a právnom štáte neprípustné. Nemožno sa na druhej strane čudovať, keď tí istí naši, ale najmä bývalí kolegovia, ktorí majú priestor v médiách sa vyhlasujú za najúspešnejších vo vyhratých kauzách. Podotýkame, v pozícii advokáta a obhajcu vyhlasujú, že prevezmú len takého klienta, ktorý sa prizná. Dáva sa tak potom mediálne návod predovšetkým tým osobám vystupujúcim v trestnom konaní v postavení obvineného, ktorých výpovede sú potom premyslene motivované. Vidina slobody a možno aj dovolenky v Dubaji je veru lákavá. Takto by to byť predsa nemalo. Právo na obhajobu a obhajcu je právom každého občana tejto krajiny a každý má právo na spravodlivý súdny proces, na konci ktorého má súd po vykonanom dokazovaní dospieť k spravodlivému rozhodnutiu s poukazom na základné zásady upravené v §2 Tr. por., bez vplyvu médií a verejnej mienky. Práca advokáta je poslaním, kedy však vo veľa prípadoch musíme vystúpiť aj z komfortnej zóny, pretože obhajujeme občana, ktorý sa na nás s dôverou obrátil. Je smutné a zarážajúce, že mnohí naši kolegovia prestali vychádzať zo svojich „komfortných zón" najmä v medializovaných kauzách, v ktorých aj na nás obhajcov vzniká tlak a tak vplyvom frustrácie už len sedia na procesných úkonoch „do počtu" a hľadia do mobilov. Kde sme sa to posunuli? Vytratila sa z nás naša hrdosť a chuť bojovať aj keď len niekedy s veternými mlynmi? Veríme, že nie. Len nás prestalo byť počuť. Vplyvom času a jednotlivých skutočností by bolo naozaj potrebné novelizovať naše trestné kódexy tak, aby zákon reagoval na dnešnú dobu.

Vyššie uvedený stav vnímame ako problém, ktorý sa div nevyhlásil za doktrínu doby a to, že existujú advokáti, ktorí obhajujú len tých obvinených, ktorí sa doznajú k trestnej činnosti a spolupracujú s políciou. Nemý úžas. Napokon, aká to podoba s atmosférou procesov z päťdesiatych rokov, kedy bol dobrý obhajca hodnotený len ten, ktorý bol pasívny, ale „politicky vyspelý", čo v praxi prispievalo k usvedčeniu obžalovaného. Advokát v postavení obhajcu mal byť pomocník sudcu a policajných orgánov. Mal v tom čase najmä v politickom procese presvedčiť obvineného k spolupráci a k priznaniu, nemal zbytočnou obranou svojho klienta sťažovať prácu týchto orgánov. Advokát mohol len argumentovať

v prospech obvineného poľahčujúcimi okolnosťami, ako je jeho priznanie, ľútosť, nevedomosť, či nerozvážnosť.[1] Nič však z toho obvinenému aj tak nepomohlo.

Už sme si mysleli, že tieto praktiky totalitného režimu sú chvalabohu navždy preč. Mýlili sme sa. Ajhľa, je to tu zas, s jediným rozdielom, že z kajúcnika sa stane ctihodný občan so zásluhami. Nejde však teraz o tento problém kajúcnikov, ale o problém obhajoby a obhajcov, ktorí zásadne obhajujú len tých obvinených, ktorí sa doznávajú a spolupracujú aj v skutkoch, z ktorých sú nie obvinení. Kolegovia zabúdajú, že právo na obhajobu a obhajcu je právom občana dané občanovi čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, a že toto jeho právo mu nesmie nikto uprieť. Advokát aj v postavení obhajcu je povinný pri výkone obhajoby chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi, nie vlastným presvedčením. Zo zákona je viazaný mlčanlivosťou, a mal by si byť vedomý, že je jeho obhajcom, nie hovorcom, ktorý bez súhlasu svojho klienta vystupuje v médiách.

Zjednodušene povedané, občan rozhodne ako pristúpi k obhajobe, nie obhajca, ktorý si ako podmienku pre jeho obhajobu vymieni doznanie a spoluprácu s orgánmi činnými v trestnom konaní.

V priebehu ďalších rokov došlo postupne k zvýrazňovaniu práv obhajoby. Vo svojej príručnej knihovni sme objavili podľa nás vždy aktuálnu publikáciu „Obhajoba v československém trestním řízení, D. Císařová, A. Jűttner, ORBIS-Praha, 1965". Autori tejto publikácie uviedli, že ide o prvý pokus o súhrnnú prácu o obhajobe v našej socialistickej republike. Nepochybne ide o veľmi zaujímavú publikáciu a vo viacerých smeroch aktuálnu aj k téme, o ktorej diskutujeme, hoci išlo o obdobie totalitného režimu. K predmetu tejto úvahy uvádzame zo str. 48 publikácie jednu z úvah autorov: *„Obhajca poskytuje obvinenému odbornú právnu pomoc, dokáže lepšie než obvinený sám posúdiť situáciu obvineného a vhodné prostriedky aj cieľ jeho obhajoby. Stáva sa dôverníkom obvineného, je viazaný mlčanlivosťou o veciach, ktoré mu boli obvineným zverené a je povinný hájiť oprávnené záujmy obvineného. Nikdy nesmie pomáhať k usvedčeniu obvineného, ani vtedy, keby bol presvedčený o jeho vine tam, kde obvinený vinu popiera*".[2] A to sa písal rok 1965.

Záverom sa týmito našimi vyjadreniami vrátime do aktuálneho dneška k posledným stanoviskám z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Ku kajúcnikom sa už vyjadril ESĽP vo svojom Rozsudku vo veci Adamčo v. Slovensko zo dňa 12. 11. 2019, keď *„Súdny dvor zdôrazňuje a opakuje, že použitie výpovedí svedkov za imunitu alebo za iné výhody môže viesť k spochybneniu spravodlivosti konania proti obvinenému a môže viesť k ťažkým problémom v rozsahu, v akom sú tieto vyhlásenia svojou podstatou otvorené manipulácii a môžu sa robiť čisto s cieľom získať výhody ponúkané výmenou alebo za osobnú pomstu. Riziko, že osoba môže byť obvinená a súdená na základe neoverených obvinení, ktoré nie sú nevyhnutne nezaujaté, sa preto nesmie podceňovať.*"[3](rozsudok Habran a Dalem, bod 100).

K úvahe ohľadom vystupovania advokátov v médiách sa žiada pripomenúť právne vety ESĽP v sťažnosti č. 48427/09, kde okrem iného Európsky súd pre ľudské práva k problému vysokého morálneho charakteru advokáta ako predpokladu výkonu advokácie uvádza, *„osobitá úloha advokátov ako nezávislých odborníkov v systéme riadneho výkonu spravodlivosti zahŕňa množstvo povinností a obmedzení, najmä pokiaľ ide o profesionálne správanie, ktoré musí byť diskrétne, úprimné a dôstojné. Advokáti sú povinní vykonávať advokáciu tak, aby svojou činnosťou posilnili právny štát a princípy uplatniteľné na advokáciu zahŕňajúce hodnotu dôstojnosti, cti, integrity, bezúhonnosti, rešpektu voči kolegom a rešpektu voči riadnemu výkonu spravodlivosti*."[4]

Súčasná prax sa veľmi často v slovenskom trestnom procese opiera o výpovede svedkov za imunitu alebo za iné výhody (kajúcnici), čo môže viesť k spochybneniu spravodlivosti konania a k ťažkým problémom v rozsahu, v akom sú tieto vyhlásenia svojou podstatou otvorené manipulácii. Môžu zároveň predstavovať sledovanie rôznych cieľov výpovede takéhoto svedka.

Vystúpenie obhajcov v médiách o trestnom konaní by malo byť prakticky limitované vystúpením advokáta ako nezávislého odborníka v systéme riadneho výkonu spravodlivosti. Toto zahŕňa množstvo povinností a obmedzení, najmä pokiaľ ide o profesionálne správanie sa, ktoré musí byť diskrétne, úprimné a dôstojné. Advokáti sú povinní vykonávať advokáciu tak, aby svojou činnosťou posilnili právny štát a princípy uplatniteľné na advokáciu zahrňujúce hodnotu dôstojnosti, cti, integrity, bezúhonnosti, rešpektu voči kolegom a rešpektu voči riadnemu výkonu spravodlivosti. Inak ich vystúpenie nie je v súlade s postavením, ktoré im prináleží v zmysle zákona a iných interných predpisov advokácie. ■

Zoznam použitej literatúry:

Bulletin Slovenskej advokácie 1–2/2021, Obhajca pred nástupom a po nástupe totality

D. Císařová, A. Jűttner: *Obhajoba v československém trestním řízení*, ORBIS – Praha,1965

Rozsudok ESĽP Adamčo v. Slovensko č. 45084/14 zo dňa 12. 11. 2019

Rozsudok ESĽP Lekavičienė v. Litva č. 48427/09 zo dňa 27. 6. 2017

Poznámky:

1 Bulletin Slovenskej advokácie 1 – 2 2021, Obhajca pred nástupom a po nástupe totality str.63

2 D. Císařová, A. Jűttner: *Obhajoba v československém trestním řízení*, ORBIS-Praha,1965, str. 48

3 Rozsudok ESĽP Adamčo v. Slovensko č. 45084/14 zo dňa 12. 11. 2019

4 Rozsudok ESĽP Lekavičienė v. Litva č. 48427/09 zo dňa 27. 6. 2017

JUDr. Ján Gereg
JUDr. Diana Messingerová

Prezumpcia neviny a ochrana osobnosti

Mgr. Tomáš Čentík

Bežnou súčasťou obsahu zverejňovaného v hromadných informačných prostriedkoch (televízia, printové a elektronické noviny, blogy, sociálne siete) sú informácie týkajúce sa podozrenia z protiprávneho konania (najčastejšie zo spáchania trestného činu), resp. informácie ohľadom obvinenia, príp. obžalovania určitej osoby z trestného činu. V súčasnosti možno tento jav označiť za bulvarizáciu trestného konania. Nie vždy je spôsob podania týchto informácií v spravodajstve súladný s princípom prezumpcie neviny. V tejto súvislosti by mal byť prístup médií zvlášť citlivý a zdržanlivý, pokiaľ ide o formulovanie a spôsob sprostredkovania tohto druhu informácií verejnosti. Článok sa zaoberá následkami nerešpektovania prezumpcie neviny v kontexte zásahu do osobnostných práv najmä z pohľadu, či možno informovať o trestnom stíhaní určitej osoby, akým spôsobom a aké sú limity pri identifikácii tejto osoby.

Sloboda prejavu a informovanie verejnosti o prebiehajúcom trestnom stíhaní

Na prvom mieste je potrebné zaoberať sa otázkou, či možno verejne informovať o trestnom stíhaní týkajúcom sa určitej osoby. Sloboda prejavu obsahuje právo každého vyjadrovať sa k verejným veciam („public interest") a vynášať o nich hodnotové súdy. **K veciam verejným** pritom nepochybne patrí činnosť orgánov verejnej moci, príp. činnosť osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Iba tieto činnosti môžu byť verejne posudzované, pričom kritika zasahujúca do súkromnej sféry nepožíva takúto právnu ochranu.[1]

Verejný záujem v tejto súvislosti vyplýva zo samotnej podstaty a povahy trestných činov ako spoločensky najviac nebezpečných a odsúdeniahodných deliktov, ktoré sú regulované normami verejného (trestného) práva a na ktorých postihovaní má záujem štát (spoločnosť ako taká). Tieto závažné protispoločenské správania presahujú rámec súkromnoprávnych prostriedkov ochrany práva, na základe čoho ich vyšetrovanie a postihovanie páchateľov možno zaradiť pod kategóriu veci verejné. Občania majú právo vedieť, aká trestná činnosť sa okolo nich pácha a ako v tomto smere postupujú orgány činné v trestnom konaní a súd. Z tohto dôvodu je legitímne, aby tieto záležitosti boli reflektované aj laickou verejnosťou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Domnievame sa, že sa možno zhodnúť na závere, že existuje legitímny verejný záujem na informovaní o trestnej činnosti na rozdiel od súkromnoprávnych otázok – pod verejný záujem určite nebude spadať informácia o uzavretí darovacej zmluvy medzi dvoma súkromnými osobami, ak tým nedochádza k porušovaniu noriem verejného práva.

Táto premisa je premietnutá a podporená aj v § 6 Trestného poriadku, ktorý upravuje poskytovanie informácií o trestnom konaní verejnosti zo strany samotných orgánov činných v trestnom konaní a súdu. Preto možno uzavrieť, že verejné informovanie o trestnom stíhaní je súčasťou výkonu slobody prejavu a zároveň ho možno zahrnúť pod právo na informácie podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy SR (ďalej len „ústava"). Jednou zo základných podmienok normovaných § 6 Trestného poriadku je povinnosť dbať na zásadu prezumpcie neviny.

Sloboda prejavu vo všetkých štátoch vybudovaných na demokratických princípoch predstavuje jeden zo základných pilierov demokracie a **uplatňuje sa nielen voči informáciám a myšlienkam, ktoré sú prijímané priaznivo, resp. sú pokladané za neškodné či neutrálne, ale aj voči tým,**

1 Porovnaj napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 326/09 zo 4. marca 2010; nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 302/2010 zo 7. júla 2011; nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 453/03, z 11. novembra 2005; nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 385/2012 z 21. 1. 2014.

ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. To je dané požiadavkami pluralizmu, znášanlivosti a otvorenosti, bez ktorých nemožno hovoriť o demokratickej spoločnosti.[2] Aj z tohto postulátu vyplýva, že informovane o trestnom stíhaní je v zásade prípustné a má v rámci slobody prejavu svoje miesto.

Na druhej strane aj sloboda prejavu má vo všeobecnosti svoje limity a nie je absolútne bezbrehá. V niektorých situáciách musí sloboda prejavu ustúpiť, čo však neznamená, že by sa tým popierala jej existencia a význam. **Limitujúce klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor") explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu.** Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť okrem iného aj „ochrana práv a slobôd iných", teda záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti a ochranu dobrej povesti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a § 19b Občianskeho zákonníka, ktoré chránia fyzické a právnické osoby pred neoprávnenými zásahmi tretích osôb.

Základným kritériom uplatňovania slobody prejavu je, aby sa pohybovala v medziach pravdy, t. j. musí byť založená na pravdivom skutkovom základe. **Ochranu totiž nepožívajú prejavy, ktoré obsahujú nepravdivé skutkové tvrdenia alebo neprimerané hodnotiace úsudky (neoprávnená kritika).** Je síce pravdou, že sloboda prejavu sa vzťahuje aj na informácie, ktoré môžu šokovať, znepokojovať a zveličovať a pod. **– uvedené však v žiadnom prípade neznamená, že sloboda prejavu predstavuje šírenie nepravdivých informácií.**

V súdnej praxi a právnej doktríne je ustálený taký výklad, že právnym predpokladom poskytnutia ochrany osobnosti a dobrej povesti v zmysle § 11 a § 19b Občianskeho zákonníka je neoprávnenosť zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby/dobrej povesti právnickej osoby a skutočnosť, že takýto zásah je objektívne spôsobilý ujmu na osobnosti/dobrej povesti vyvolať**.** Neoprávneným zásahom objektívne spôsobilým vyvolať ujmu na osobnostných právach, resp. dobrej povesti **je zásadne každé nepravdivé alebo pravdu skresľujúce tvrdenie, ako aj neoprávnená kritika (neprimerané hodnotiace úsudky).**[3]

Do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby a práva na ochranu pred neoprávneným zásahom do dobrej povesti právnickej osoby možno zasiahnuť jednak skutkovými tvrdeniami, ale tiež aj neprimeranými hodnotiacimi úsudkami. Ide spravidla o nepravdivé skutkové tvrdenia a o také hodnotiace úsudky, ktorým chýba akýkoľvek skutkový základ, pričom v oboch prípadoch musí ísť o výroky difamačného charakteru (znevažujúci dojem), ktorý vykresľuje dotknutú osobu v negatívnom (nepriaznivom) svetle.[4]

Vo všeobecnosti je pri posudzovaní výrokov zasahujúcich do práv tretích osôb **podstatný celkový kontext správy.** Pri vymedzení obsahu skutkových tvrdení nie je postačujúce vychádzať len z ich formulácie vytrhnutej z kontextu výrokov pôvodcu zásahu, ale treba prihliadnuť na celkový prejav. Sloboda prejavu musí byť posudzovaná vo svetle veci ako celku vrátane obsahu dotknutého vyhlásenia a kontextu, v ktorom bolo vyhlásenie urobené, a tiež vrátane konkrétnych okolností, ktorých sa vec týka.[5]

Osoba, ktorá realizuje slobodu prejavu sa môže dopustiť určitého **zjednodušenia,** či dokonca nepresnosti, pri rešpektovaní zásady, že celkové vyznenie informácií v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam. Nie každé zjednodušenie musí viesť nutne k zásahu do osobnostných práv dotknutých osôb. Požiadavka úplne presných vyjadrení by totiž znamenala pre akéhokoľvek autora prejavu bremeno nesplniteľných nárokov, a preto sú v záujme zachovania slobody prejavu akceptovateľné aj určité zjednodušenia a nepresnosti, pričom smerodajné je, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde.[6]

Mgr. Tomáš Čentík *absolvoval Právnickú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v roku 2011 a v súčasnosti pôsobí ako advokát so sídlom v Košiciach. V domácich odborných časopisoch publikoval viacero článkov a je spoluautorom Komentára k Civilnému sporovému poriadku (C. H. Beck, 2016), Komentára k Správnemu súdnemu poriadku (C. H. Beck, 2018), Komentára k Civilnému mimosporovému poriadku (C. H. Beck, 2017) a Komentára k zákonu o nájme a podnájme nebytových priestorov (Ulpianus, 2014). Od roku 2019 pôsobí ako externý poradca Ústavného súdu Slovenskej republiky a rozhodca Rozhodcovského súdu Slovenskej živnostenskej komory zriadeného pri Slovenskej živnostenskej komore.*

2 Rozsudok ESĽP Handyside proti Spojenému kráľovstvu zo 7. decembra 1976, sťažnosť č. 5493/72, bod 49

3 Napr. R 103/1967; uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 212/2007 z 23. 9. 2009; rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Cdo 113/2009 z 31. 1. 2011; uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 149/2009 z 31. 5. 2010; nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 211/08 z 18. 9. 2008.

4 Bližšie pozri ČENTÍK, T.: Interpretačné nejasnosti § 19b ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka? 7. 3. 2017 – dostupné na http://www.ulpianus.sk/-blog/interpretacne-nejasnosti-19b-ods.-2-a-3-obcianskeho-zakonnika/

5 Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 191/2015 z 26. 3. 2015.

6 Obdobne znesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 149/2009 z 31. 5. 2010; uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 660/2014 z 25. 11. 2014.

Novinárska sloboda zahŕňa možnosť uchýliť sa aj k určitému stupňu zjednodušenia, preháňania a dokonca provokácie. Od masmédií nemožno očakávať presnosť právnického časopisu, pretože požadovanie právnickej presnosti od novinárov by mohlo mať odradzujúci či zmrazujúci účinok (chilling-efect) na novinársku obec pri glosovaní tém, týkajúcich sa legitímne verejného záujmu.[7]

Keďže v rámci slobody prejavu je prípustné vyhľadávanie a verejné rozširovanie informácií a myšlienok o otázkach verejného záujmu, kde je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie dostať, možno vysloviť názor, že otázka informovania o trestnom stíhaní „môže a má byť" verejne posudzovaná. Obmedzenie slobody prejavu v tomto smere spočíva v tom, že nesmú byť zverejňované nepravdivé, resp. pravdu skresľujúce skutkové tvrdenia ako ani neprimerané hodnotiace úsudky ohľadom skutočností vzťahujúcich sa na trestné stíhanie.

Pre úplnosť je potrebné zmieniť ešte jedno špecifikum pri zverejňovaní informácií o trestnom stíhaní. V tejto súvislosti sú hromadné informačné prostriedky odkázané na informácie z oficiálnych zdrojov pochádzajúcich od orgánov verejnej moci. Považujeme preto za potrebné osobitne upozorniť na judikatúru ESĽP, podľa ktorej médium nie je povinné vykonávať nezávislý prieskum týkajúci sa pravdivosti informácie, ak len sprostredkuje verejné oficiálne informácie pochádzajúce od verejného činiteľa. **Nie je teda možné sankcionovať médium za to, že sa bez overenia pravdivosti spoliehalo na obsah oficiálnych informácií, ktoré sa až neskôr ukázali byť nepravdivými.**[8]

V rovnakom duchu judikoval Ústavný súd SR a Najvyšší súd SR, ktorý uviedol, že novinári (vydavateľ) nemôžu znášať zodpovednosť za to, že šíria informácie poskytnuté orgánmi štátu, pretože to je ich úloha a poslanie. Naopak, je na orgánoch štátu, aby zvážili, ktoré informácie a v akom rozsahu možno prostredníctvom novinárov (masmédií) verejnosti sprístupniť v súlade s platnými právnymi predpismi.[9] Od vydavateľa periodickej tlače nemožno požadovať, aby selektoval informácie získané od štátneho orgánu, na ktoré sa mohol s dôverou spoliehať, pretože sa tým upiera právo verejnosti na úplné informácie o veciach verejného záujmu.[10]

V kontexte potenciálneho konfliktu slobody prejavu a práva na informácie na jednej strane s prezumpciou neviny a ochranou osobnosti na strane druhej je potrebné uviesť, že zásah do práv fyzickej osoby môže za určitých okolností predstavovať zásah do práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby.

Za neoprávnený zásah do dobrej povesti právnickej osoby sa považuje taktiež verbálny útok na jej jednotlivých predstaviteľov, pretože útok na konkrétneho predstaviteľa môže veľmi citeľne poškodiť dobrú povesť právnickej osoby.[11] Každú právnickú osobu navonok prezentujú fyzické osoby, prostredníctvom ktorých sa vytvára dobrá povesť právnickej osoby a s ktorými túto právnickú osobu stotožňujú tretie osoby – preto pri verbálnych a iných útokoch na fyzické osoby, ktoré navonok stelesňujú túto právnickú osobu dochádza tiež k zásahu do dobrej povesti právnickej osoby.

Právny poriadok pripúšťa, že môže dôjsť k súbehu neoprávneného zásahu do práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby súčasne s neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby, a teda, že jedným konaním môže dôjsť tak k porušeniu práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby, ako aj k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby a uspokojenie práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby tak nemôže konzumovať, alebo vylúčiť uplatnenie práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby a naopak. **K neoprávnenému zásahu do dobrej povesti právnickej osoby môže dôjsť nielen zásahom do práv samotnej právnickej osoby ako celku, ale aj zásahmi, ktoré sa dotýkajú jej jednotlivých predstaviteľov,** respektíve zamestnancov. Pokiaľ teda existuje vzájomná prepojenosť/väzba medzi jednotlivými fyzickými osobami tvoriacimi právnickú osobu a jej dobrou povesťou, môže útok na konkrétneho predstaviteľa právnickej osoby poškodiť dobrú povesť právnickej osoby a rovnako môže útok na dobrú povesť právnickej osoby mať negatívny vplyv na samotné fyzické osoby.[12]

Spôsob informovania o trestnom stíhaní pri realizácii slobody prejavu

Z vyššie uvedeného výkladu vyplýva, že o trestnom stíhaní je možné informovať a aké sú rámcové mantinely tohto informovania. V tejto časti sa zameriame konkrétnejšie na spôsob a sprostredkovanie podávania týchto informácií verejnosti. Práve od spôsobu informovania bude do veľkej miery závisieť, či autor výrokov opustil priestor chránený slobodou prejavu.

7 Obdobne nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 385/2012 z 21. 1. 2014; nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 152/08 z 15. 12. 2009

8 Rozhodnutie ESĽP vo veci Selisto v. Fínsko zo 16. 11. 2004, sťažnosť č. 56767/00, bod 60.

9 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 284/2012 z 6. 6. 2013

10 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 286/2014 z 2. 6. 2014; uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo/196/2017 z 27. 3. 2018.

11 DEVÁTÝ, S. – TOMAN, P.: Ochrana dobrej pověsti a názvu právnických osob. LINDE Praha, a. s., 1999, str. 42.

12 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 8Co/475/2013 z 28. 10. 2014; uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 473/2017 z 1. 8. 2017.

Pokiaľ médiá informujú o okolnostiach súvisiacich s trestnou činnosťou, treba mať na zreteli tiež princíp prezumpcie neviny, v dôsledku uplatnenia ktorého je o určitej fyzickej osobe ako o páchateľovi trestného činu prípustné informovať verejnosť až po právoplatnom odsudzujúcom rozsudku.[13] **V tejto súvislosti sa vyžaduje, aby všetky informácie o trestnom vyšetrovaní boli podávané so všetkou uvážlivosťou, opatrnosťou a zdržanlivosťou.**[14]

Prezumpcia neviny[15] nebráni informovať o trestnom konaní alebo okolnostiach, ktoré môžu opodstatňovať záver, že sa niekto dopustil trestnej činnosti; vyplývajú z nej však určité medze, ak ide **o spôsob, akým má k takému prejavu dôjsť.** Sloboda prejavu nemá viesť k tomu, aby bol ktokoľvek v očiach širokej verejnosti fakticky videný vinným bez možnosti sa efektívne brániť proti obvineniam voči sebe. Informácia verejnosti o trestnom konaní, ako i na ňu nadväzujúca verejná diskusia nesmú byť vedené v tom zmysle, že otázka viny je vopred rozhodnutá podľa priania politika či redaktora.[16]

V prejave informujúcom o trestnoprávnych súvislostiach nesmú byť zvolené také slová, slovné spojenia a formulácie, ktoré si čitateľ môže vysvetľovať tak, že vina určitej osoby bola súdom preukázaná. V opačnom prípade by to mohlo evokovať záver o prezentovaní určitej fyzickej osoby ako páchateľa trestnej činnosti, čo je porušením prezumpcie neviny a zároveň neprípustným zásahom do osobnostných práv dotknutej osoby. Nositeľ slobody prejavu má jasne použiť napríklad formuláciu typu „že ide o podozrenie zo spáchania trestného činu sprenevery" a nie „že určitá osoba spreneverila XY eur". V prejave sa musí jednoznačne vyjadriť, že vina nebola preukázaná, resp. že páchateľ nebol právoplatne odsúdený a trestná vec je len v stave podozrenia z trestnej činnosti.

Prezumpcia neviny nemôže zabrániť tomu, aby verejnosť bola informovaná o trestnom vyšetrovaní, **vyžaduje ale, aby informácie boli podávané so všetkou uvážlivosťou a opatrnosťou**. **Prezumpciu neviny neporušujú však také výroky, ktoré len vyjadrujú stav podozrenia zo spáchaného trestného činu.**[17] Nevhodné výroky, ktoré by sa rovnali vysloveniu viny trestne stíhanej osoby sú spôsobilé porušiť prezumpciu neviny najmä vtedy, ak by podnietili verejnosť uveriť, že trestne stíhaná osoba je vinná, čím by prejudikovali rozhodnutie trestného súdu.

Aj prirovnanie určitej osoby so všeobecne známou a právoplatne odsúdenou osobou môže byť považované za porušenie ústavného princípu prezumpcie neviny (ide o štandardnú slovnú praktiku masmédií). Za porušenie princípu prezumpcie neviny totiž nemožno formalisticky považovať len to, ak niekto o druhom výslovne uvedie, že spáchal trestný čin. **Za porušenie tohto princípu treba považovať aj situáciu, ak niekto navodzuje dojem o páchaní trestnej činnosti určitej osoby tým spôsobom, že ju prirovnáva k právoplatne odsúdenej osobe, resp. ju nálepkuje pomenovaním zhodným s právoplatne odsúdenou osobou.** Treba podotknúť, že z takéhoto konania môže pre bežného čitateľa vyplývať zaver vykresľujúci určitú osobu ako páchateľa trestného činu.

Z trestnoprávnych aspektov možno na určitú osobu nazerať ako na podozrivú, obvinenú, obžalovanú alebo odsúdenú, čo by malo byť v prejave jednoznačne odlíšiteľné. Ako o páchateľovi trestného činu možno informovať iba vtedy, **ak je považovaný z hľadiska trestno-procesnej terminológie za odsúdeného** (§ 10 ods. 14 v spojení s § 2 ods. 4 Trestného poriadku). Iba v tomto prípade možno verejne konštatovať vinu, resp. spáchanie trestného činu určitou osobou a označovať ju za zlodeja, daňového podvodníka, vraha a pod. Z výrokov vyslovených pri realizácii slobody prejavu musí byť zrejmé, že ide o neskončenú (prebiehajúcu) trestnú vec a tieto výroky nesmú adresátom podsúvať výsledok trestného konania.

Každý prejav má rešpektovať trestno-procesné postavenie dotknutej osoby, čo je kľúčovým kritériom pri posudzovaní, či informovanie o prebiehajúcom trestnom konaní rešpektuje princíp prezumpcie neviny. **V rámci žurnalistickej nepresnosti možno tolerovať zamieňanie obvinenej osoby a obžalovanej osoby, v žiadnom prípade však nemožno akceptovať, ak sa podozrivá osoba prezentuje ako páchateľ trestného činu.**

Podľa českej súdnej praxe vydavateľ síce má právo informovať verejnosť o prebiehajúcom trestnom konaní, avšak ním zverejnené informácie musia byť objektívne, presné, korektné a nezavádzajúce. V rámci objektivity musí dodržiavať zásadu prezumpcie neviny a neuchyľovať sa k oslovovaniu kupliar, vydierač či zločinecký gang kupliarov alebo vydieračov. **Informovanie, kedy nie je rešpektovaná prezumpcia neviny a kedy je s určitou osobou zaobchádzané ako s páchateľom, je v rozpore s právom na ochranu osobnosti.** Pokým odsudzujúce rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť, nemožno o zadržanom, o tom, na koho bolo podané trestné oznámenie, o tom,

13 ŠVESTKA, J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. Linde Praha, a. s. 1996, str. 304.

14 Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 84/2011 zo dňa 13. 10. 2011

15 Pre úplnosť je potrebné uviesť, že princíp prezumpcie neviny sa realizuje aj v priestupkovom konaní – pozri § 73 ods. 1 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch a rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6 Sžo 34/2007 z 27. 11. 2007 publikovaný pod č. R 11/2014.

16 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 689/2014 z 9. 11. 2016.

17 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 83/01 z 24. 1. 2002; nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 107/2010 z 28. 10. 2010.

na koho bola uvalená väzba, u koho bolo zahájené trestné stíhanie, o obžalovanom či právoplatne neodsúdenom referovať ako o páchateľovi trestného činu. Preto je do tejto doby neprípustnú túto osobu označovať za kriminálnika, zločinca, podvodníka, násilníka pod. V tomto štádiu je potrebné zdržať sa akejkoľvek spravodajskej úvahy, ktorá by sa dotýkala viny tejto osoby, keďže otázka viny je vecou hodnotenia, ktoré prináleží výlučne súdu bez ohľadu na to, či kritika má reálny základ.[18]

Takýto zásah, spočívajúci v tvrdenej, avšak právoplatným rozsudkom súdu nepreukázanej trestnej činnosti, v podstate zakladá nárok oprávnenej osoby domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.[19]

Ak síce zo zverejnenej informácie vyplýva, že súd v trestnej veci ešte právoplatne nerozhodol a že určitá osoba je iba obžalovaná, ale v prejave je táto osoba opakovane označovaná kupliar (páchateľ trestného činu kupliarstva), tak nositeľ slobody prejavu vo svojej podstate skresľuje informácie, prezumuje rozhodnutie súdu o vine a implicitne dotknutú osobu ako páchateľa označuje. Takýto spôsob informovania vychyľuje celkové vyznenie informácie v neprospech dotknutej osoby. V rámci výkonu slobody prejavu o prebiehajúcich trestných konaniach možno v zásade len reprodukovať oficiálne informácie orgánov verejnej moci a nezaujímať vlastné stanovisko k prípadnej vine obžalovaného, t. j. informovať spôsobom, ktorý šetrí osobnostné práva obžalovanej osoby a vyhýba sa expresívnym formuláciám vyžarujúcim subjektívne stanovisko ohľadom viny obžalovaného.[20]

Napokon za vyjadrenie polemického názoru, ktoré je chránené právom na slobodu prejavu, nemožno považovať použitie polemického slova „údajne" pred opísaním skutkových okolností, pokiaľ nositeľ základného práva na slobodu prejavu nedisponuje dostatkom indícií na to, aby mohol veriť v pravdivosť svojich tvrdení.[21]

Prezumpcia neviny sa uplatňuje aj vo vzťahu k tzv. kajúcnikom, ktorí priznávajú v plnom rozsahu skutky, ktoré sú im kladené za vinu, hoci vo faktickej rovine je nalomená. Účelom trestného práva je potrestať skutočného páchateľa, t. j. nie toho, kto sa k spáchaniu trestného činu formálne prizná; inak by funkcie trestného práva neboli naplnené (ochrana spoločnosti, prevencia pred páchaním trestnej činnosti a pod.). Priznanie k spáchaniu trestného činu musí byť vždy verifikované a objektivizované ďalšími dôkazmi, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti. Normy trestného práva nerozlišujú vo vzťahu k prezumpcii neviny medzi tzv. kajúcnikmi a osobami, ktoré neuznávajú svoju vinu. Z tohto dôvodu platí prezumpcia neviny rovnako pre všetkých a treba ju rešpektovať bez rozdielu.

Rozsah zverejnených údajov identifikujúcich trestne stíhanú osobu

Nemenej podstatnou je otázka rozsahu zverejnených údajov týkajúcich sa identifikácie osoby v súvislosti s prebiehajúcim trestným stíhaním. **V tomto smere je kľúčová otázka, či môže byť odkrytá identita (totožnosť) tejto osoby prostredníctvom celého mena a priezviska alebo či je potrebné sa obmedziť iba na použitie tzv. iniciálok.**

Z dôvodu, že neexistuje žiaden právny predpis, ktorý by *expressis verbis* riešil prípustný rozsah údajov, treba dospieť k akceptovateľnému riešeniu rozumným výkladom relevantných právnych noriem a hľadať optimálne riešenie v judikatúre.

V praxi (najmä orgánov činných v trestnom konaní) je bežné, že v prípade osôb podozrivých, príp. obvinených sa nezverejňuje celé meno a priezvisko, ale iba ich iniciálky a rovnakým spôsobom sa pristupuje aj k zverejňovaniu fotografií, kedy dochádza k začierneniu časti tváre, aby tieto osoby neboli identifikovateľné.

S ohľadom na zásadu prezumpcie neviny je potrebné zodpovedať otázku, či a kedy je opodstatnené zverejňovať celé meno a priezvisko osoby a kedy postačuje identifikácia iba prostredníctvom iniciálok a fotografie so začiernenou časťou tváre. V tejto súvislosti by mala byť rozhodujúcim kritériom (ne)existencia dôležitého verejného záujmu.

V naznačenom kontexte je nápomocný **koncept kategorizácie osôb na verejné osoby a súkromné osoby.**[22] Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v hromadných informačných prostriedkoch

18 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30Cdo/1607/2017 z 25. 10. 2017.

19 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Co/15/1997 z 24. 6. 1998 – publikované v Zbierke stanovísk NS a súdov SR pod R 45/2000.

20 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30Cdo/1413/2012 z 15. 11. 2012.

21 Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 390/2011 z 19. 10. 2011.

22 K rozlišovaniu na osoby verejného záujmu a na súkromné osoby bližšie pozri DRGONEC, J.: Sloboda prejavu a sloboda po prejave. Šamorín : Heuréka, 2013, str. 157 – 174.

týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných" občanov.

Najvšeobecnejšia klasifikácia osôb, do ktorých osobnostných práv malo byť výkonom slobody prejavu zasiahnuté, je ich rozdelenie na osoby verejné a osoby súkromné, teda radových občanov, ktorí nezastavajú žiadnu zvláštnu funkciu ani inú významnú spoločenskú rolu.

Osoby verejné možno ďalej rozčleniť na osoby verejne činné a osoby verejne známe. Kategória osôb verejne činných zahŕňa všetky osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci (politici, vrátane regionálnych politikov a kandidátov vo voľbách, sudcovia ako špecifická kategória, štátni úradníci, predstavitelia ozbrojených zložiek, iní verejní činitelia a pod.). Tieto osoby spravidla zastávajú volené či menované funkcie, výkon ktorých podlieha kontrole zo strany verejnej mienky ako často jedinej možnej podobe neformálneho sankčného mechanizmu. Skupinou disponujúcou v tejto kategórii najužším ochranným filtrom sú politici. Vedľa skupiny osôb verejne činných je vymedzená skupina osôb verejne známych, u ktorých verejná známosť môže byť daná tým, že vynikajú v určitých aktivitách, poprípade sa významne angažujú v určitých záležitostiach verejného záujmu (celebrity, členovia kráľovskej rodiny, u ktorých je však potrebné rozlišovať, či zastávajú nejakú oficiálnu funkciu, pretože pokiaľ áno, majú rovnaký status ako politici, významní podnikatelia, publig figures by conduct – osoby, ktoré vstúpia do verejnej arény svojím konaním, napr. nejakým kontroverzným činom a následne sa k veci vyjadrujú v médiách).[23]

Aj na prvý pohľad súkromná osoba sa môže stať osobou verejného záujmu, ak sama svojím konaním na seba púta pozornosť verejnosti a vystavuje sa verejnému záujmu o jej osobu kontroverznými, resp. špecifickými činmi vzbudzujúcimi legitímny záujem verejnosti.

Osoby verejného záujmu vo všeobecnosti nemôžu zabrániť tomu, aby sa stali predmetom spravodajskej činnosti v rámci podávania informácií (pokiaľ sa tak deje vo verejnom záujme) a sú z týchto dôvodov vystavené širšej kontrole verejnosti a jej prísnejšiemu hodnoteniu než ostatné osoby. V prípade týchto osôb dochádza k zúženiu priestoru ich súkromnej sféry, v dôsledku čoho sa primerane znižuje aj úroveň ochrany ich osobnostných práv. Treba však zdôrazniť, že aj pri zohľadnení tejto stránky veci nemožno prehliadať prípustné medze realizácie slobody prejavu a práva na informácie, ktoré nesmú byť prekročené zverejnením informácií nepravdivých, neúplných, pravdu skresľujúcich a porušujúcich zásadu prezumpcie neviny.

Práva na ochranu osobnosti sa samozrejme môžu domáhať aj politici a ostatne verejne činné osoby, no kritériá posúdenia skutkových tvrdení a hodnotiacich úsudkov sú v ich prípadoch omnoho mäkšie v prospech pôvodcov týchto výrokov. Je to dané skutočnosťou, že osoba vstúpiaca na verejnú scénu musí počítať s tým, že ako osoba verejne známa bude pod drobnohľadom verejnosti, ktorá sa zaujíma o jej profesionálny ako aj súkromný život a súčasne ho hodnotí, zvlášť, ak ide o osobu, ktorá spravuje verejné záležitosti.[24] Hoci je dotknutá osoba osobou verejného záujmu, ani táto skutočnosť neospravedlňuje vykonávateľa slobody prejavu, ak zasiahne do jeho osobnosti nepravdivými tvrdeniami, pretože okolnosť, že dotknutá osoba je osobou verejného záujmu, môže mať svoje následky iba vo vzťahu k hodnotiacim úsudkom či údajom zo súkromia, avšak nie vo vzťahu k nepravdivým tvrdeniam.[25]

Z hľadiska tejto kategorizácie osôb (na verejné a súkromné) sa javí ako rozumný záver, že pri tzv. public figures, u ktorých sú z ich podstaty hranice akceptovateľnosti šírenia informácií širšie ako u súkromných osôb, je opodstatnené zverejňovať aj celé meno a priezvisko. Iniciálky v prípade verejne známych osôb by sa v konečnom dôsledku míňali účinku, pretože v drvivej väčšine prípadov aj pri ich použití by z kontextu verejne prezentovaných informácií vyplývalo, o akú verejne známu osobuide. Navyše, ak tomu predchádzala verejná debata, bolo by zrejmé, kto sa skrýva pod iniciálkami.

Politici majú súčasne omnoho väčšiu možnosť informovať verejnosť o svojich stanoviskách prostredníctvom médií, než to je v prípade iných osôb. Ak preto verejne činná osoba považuje informáciu o svojej možnej trestnej činnosti za spôsobilú vzbudiť u časti verejnosti mylný dojem, má nepochybne možnosť sa proti takejto interpretácii vhodnou formou verejne ohradiť a viesť v tomto smere prípadne polemiku s uvedenými informáciami.[26]

Na druhej strane, v prípade súkromných osôb možno vyvážením medzi právom verejnosti na informácie o trestnej činnosti a ochranou súkromných práv fyzickej osoby dospieť k záveru, aby v tomto prípade boli používané a zverejňované **iba iniciálky**. Tým by sa vlastne kopíroval rozsah

23 PIROŠÍKOVÁ, M.: Sloboda prejavu podľa článku 10 Dohovoru v intenciách najnovšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva so zameraním na prípady proti Slovenskej republike (prezentácia v rámci vzdelávania Justičnej akadémie SR). 26. 10. 2016, Pezinok – dostupné online na https://www.ja-sr.sk/-node/4610.

24 Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 149/2009 z 31. 5. 2010.

25 Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 209/08 zo 13. 5. 2008.

26 Porovnaj nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 492/2012 z 18. 4. 2013.

informácií a osobných údajov poskytovaných zo strany orgánov činných v trestnom konaní v režime § 6 Trestného poriadku a zaužívanej praxe. Sme toho názoru, že médiá sú povinné zdržať sa zverejnenia celého mena a priezviska súkromnej osoby („bežného občana") v prípade informovania verejnosti o prebiehajúcom trestnom stíhaní, t. j. pri právoplatne neskončených trestných stíhaniach možno uverejňovať len iniciálky trestne stíhanej osoby.

Judikatúra uznáva, že u osôb verejného záujmu dochádza k zníženiu priestoru ich súkromnej sféry, v dôsledku čoho sa primerane znižuje (nie však absolútne vylučuje) aj úroveň ochrany ich osobnostných práv. Z verejných činiteľov predovšetkým vo vzťahu k politikom platí, že hranice povolenej kritiky sú u nich širšie ako u súkromných osôb. Politik sa vedome vystavuje podrobnému skúmaniu všetkých svojich slov a činov zo strany novinárov a verejnosti a vzhľadom na to musí preukazovať väčšiu mieru tolerancie.[27]

Súkromná osoba, ktorá patrí do kategórie „bežného občana" nemusí strpieť zverejňovanie celého mena a priezviska (a už vôbec nie jej podobizne). **Pri súkromnej osobe, ktorá nedala impulz na vstup do verejného „ringu" nie je obhájiteľný a legitímny dôvod, aby bola verejne posudzovaná.** Verejné osoby však vstupom do verejného priestoru musia preukazovať vyššiu mieru záujmu o ich osobu. Ak však súkromná osoba sama a dobrovoľne poskytne médiám rozhovor alebo sa inak verejne vyjadruje v súvislosti s trestnou vecou, týmto momentom vzniká implicitne právo na uverejnenie celého jej mena a priezviska.

Tento záver je prakticky aplikovateľný len v tzv. predsúdnom štádiu trestného konania, ktoré je neverejné, pretože v konaní pred súdom rozsah poskytovaných informácií vyplýva zo zásady verejnosti. Vychádzajúc z toho, že súdne konanie je verejné (a možno z neho vyhotovovať zvukový záznam), každý sa môže oboznámiť s identitou obžalovanej osoby (s výnimkou prípadov, kedy je verejnosť vylúčená zo zákonných dôvodov), čím sa zmysel zverejňovania iba iniciálok vytráca.

Pri použití iniciálok je nutné dbať na to, aby sa pri identifikácii osoby nepoužili popri iniciálkach aj ďalšie znaky, pomocou ktorých je možné danú osobu jednoznačne spoznať a teda aj zdiskreditovať v očiach širokej verejnosti.[28]

Ak sa v televíznom vysielaní súbežne vysiela obrazová a zvuková zložka, u diváka to môže vytvárať dojem, že obe zložky spolu súvisia, že obrazová zložka dopĺňa slovnú alebo naopak. Televízne médiá to zvyknú „šikovne" zneužívať tak, že síce pri informovaní o protiprávnej činnosti naoko rešpektujú prezumpciu neviny uvedením iniciálok podozrivej/obvinenej osoby (alebo neuvedú ani iniciálky), ale v tom istom momente v obrazovej časti ukážu napríklad súdny spis s menom a priezviskom osoby, menovku na dverách alebo dokonca tvár predmetnej osoby.

Je faktom, že v dnešnej dobe je každý z nás aktívnym alebo pasívnym príjemcom veľkého rozsahu informácií, ktoré sa veľmi rýchlo šíria a ktoré pre nedostatok času často nie sme schopní rovnako rýchlo spracovať a vyhodnotiť. S tým však súvisí veľká moc médií, ktoré zverejnením určitej informácie (obzvlášť ak ide o trestný čin), môžu v pomerne krátkej dobe kohokoľvek vystaviť mediálnemu tlaku, či mediálnemu odsúdeniu, ktorému takáto osoba, pokiaľ nie je sama mediálne zdatná, môže iba ťažko čeliť. Následky pre jej ďalší osobný a spoločenský život môžu byť fatálne. Tento mediálny tlak často nepôsobí u ostatných ako pochybnosť o tom, či tejto osobe môžu ďalej veriť, ale ich, s ohľadom na riziko, že sa obdobnému tlaku vystaví sám, núti, aby sa od nej dištancovali. Iné osoby než osoby verejne činné, ktoré majú priestor v médiách, takéto prostriedky nemajú, a preto jedinou možnosťou ako im môže byť efektívnym spôsobom poskytnutá ochrana, zostáva trvanie na tom, aby informovanie o trestnom konaní, ktoré je proti nim vedené a súvisiaca verejná diskusia rešpektovali prezumpciu neviny.[29]

Okrajovo a všeobecne sa otázkou rozsahu zverejňovaných údajov zaoberá § 6 Trestného poriadku, podľa ktorého pri poskytovaní informácií sú orgány činné v trestnom konaní a súd povinní dbať na zásadu prezumpcie neviny, pričom dbajú na to, aby nezverejňovali chránené osobné údaje ani skutočnosti súkromného charakteru, najmä rodinného života, obydlia a korešpondencie, ktoré priamo s trestnou činnosťou nesúvisia a osobitne dbajú na záujmy maloletých, mladistvých a poškodených, ktorých osobné údaje sa nezverejňujú. Táto právna norma sa však vzťahuje len na orgány činné v trestnom konaní, t. j. nie na iné subjekty vykonávajúce slobodu prejavu.

Pre úplnosť možno spomenúť aj Etický kódex novinára,[30] ktorý v čl. IV bod 2 upravuje: **„Novinár rešpektuje prezumpciu neviny** a to aj vo vzťahu k osobám podozrivým z trestného činu, obvineným zo spáchania trestného činu alebo obžalovaným zo spáchania trestného činu. Celé mená ľudí podozrivých z trestnej činnosti zverejňuje len v prípade, že zverejnenie ich mena predstavuje

27 Napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 340/09, sp. zn. I. ÚS 352/2011, sp. zn. I. ÚS 390/2011, sp. zn. I. ÚS 416/2011, sp. zn. IV. ÚS 448/2012, sp. zn. II. ÚS 558/2012, sp. zn. IV. ÚS 492/2012, sp. zn. III. ÚS 385/2012.

28 MADLIAK, J.: Tlačová sloboda a právo na informácie v období transformácie slovenského právneho poriadku. Dostupné online https://www.upjs.sk/public/media/4021/AIC22.pdf; uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 429/2014 zo 14. 4. 2016.

29 Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. II. ÚS 577/13 z 23. 6. 2015.

30 Etický kódex novinára je dostupný online na http://www.ssn.sk/eticky-kodex-novinara/.

dôležitý verejný záujem". Tento kódex nemá povahu všeobecne záväzného právneho predpisu a vo všeobecnosti sa vzťahuje len na novinárov.

Z pohľadu ochrany údajov sa tejto problematike čiastočne venuje aj zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov, ktorý v § 78 ods. 2 ustanovuje, že *„Prevádzkovateľ môže spracúvať osobné údaje bez súhlasu dotknutej osoby aj vtedy, ak spracúvanie osobných údajov je nevyhnutné pre potreby informovania verejnosti masovokomunikačnými prostriedkami a ak osobné údaje spracúva prevádzkovateľ, ktorému to vyplýva z predmetu činnosti; to neplatí, ak spracúvaním osobných údajov na taký účel prevádzkovateľ porušuje právo dotknutej osoby na ochranu jej osobnosti alebo právo na ochranu súkromia alebo také spracúvanie osobných údajov bez súhlasu dotknutej osoby vylučuje osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná"*.

Spracúvanie osobných údajov a ich zverejňovanie v súvislosti s trestným stíhaním je podľa nášho názoru zákonné len vtedy, ak rešpektuje ústavný princíp prezumpcie neviny a nezasahuje do osobnostných práv dotknutej osoby. Z uvedeného vyplýva, že takéto zverejňovanie nesmie prekračovať rámec zásady nevyhnutnosti obsiahnutý v § 78 ods. 2 zákona o ochrane osobných údajov a zásady minimalizácie údajov podľa čl. 5 bod 1 písm. c) všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Na účely informovania verejnosti nie je podľa nášho názoru nevyhnutné zverejňovať osobné údaje nad rámec mena a priezviska a v prípade súkromných osôb nad rámec iniciálok osoby.

Otázka rozsahu identifikácie, či už iniciálkami alebo uvedením celého mena a priezviska z hľadiska zachovania prezumpcie neviny a ochrany pred možnými zásahmi do práva na ochranu osobnosti už bola v minulosti nastolená aj na úrovni najvyššieho súdu, ktorý sa však touto otázkou nezaoberal z procesných dôvodov.[31]

31 Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 28/2011 z 25. 1. 2012.

Namiesto záveru

V prípade osôb, voči ktorým je vedené trestné stíhanie a o ktorých vine ešte nebolo rozhodnuté právoplatným rozsudkom by mali masovokomunikačné prostriedky zverejňovať informácie **zvlášť citlivo a postupovať s istou mierou zdržanlivosti, pretože mediálny zásah je v očiach verejnosti ťažko napraviteľný a v niektorých prípadoch až nenapraviteľný.** S istou dávkou vedeckej nepresnosti možno konštatovať, že mediálne odsúdenie spravidla vedie u väčšiny adresátov informácie k záveru, že určitá osoba je vinná bez ohľadu na právoplatný rozsudok.

Povinnosť zdržanlivosti je opodstatnená tým, že verejnosť začne takúto osobu vnímať negatívne a spájať si ju s trestnou činnosťou, pričom tieto následky sú fakticky nenapraviteľné, resp. ťažko zmazateľné, pretože ostávajú v povedomí čitateľov a poslucháčov aj keď následne (v budúcnosti) nedôjde k právoplatnému odsúdeniu. O to viac to platí v prípade elektronických médií, na ktoré sa nevzťahuje tlačový zákon a teda neprichádza do úvahy ani uplatnenie práva na zverejnenie dodatočného oznámenia.

Pri informovaní o prebiehajúcom súdnom konaní sa do potenciálneho konfliktu môže dostať najmä právo na slobodu prejavu a právo na informácie na jednej strane s prezumpciou neviny a právom byť súdený nezávislým a nestranným súdom na strane druhej. Je pritom samozrejmé, že súdne konanie nemôže prebiehať vo vzduchoprázdne, že pred alebo súčasne so súdnym rozhodovaním môže byť verejná diskusia o podstate trestnej veci, či už v špecializovaných periodikách, všeobecnej tlači, alebo na verejnosti, no malo by platiť, že osoby vyjadrujúce sa verejne k prebiehajúcemu súdnemu konaniu, v praxi predovšetkým novinári informujúci o prebiehajúcom súdnom konaní, by sa mali sústrediť na objektívne fakty, informovať o priebehu súdneho konania aj o reakciách verejnosti naň vyváženým spôsobom, neuvádzať argumenty len jednej strany, či tvrdiť, že možný je len jeden spravodlivý záver, ku ktorému musí súd pri svojom rozhodovaní dospieť, a privlastňovať si tak pozíciu sudcu rozhodujúceho vo veci, čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť k všeobecnej nedôvere verejnosti v rozhodnutie súdu, ktoré by sa nezhodovalo s mediálnymi, resp. medializovanými očakávaniami.[32]

Je potrebné si uvedomiť a právny výklad by na to mal náležitým spôsobom reflektovať, že mediálne odsúdenie má vo väčšine prípadov *de facto* účinky odsudzujúceho rozsudku.

32 MACEJKOVÁ, I.: Sloboda prejavu a súdna moc. Príspevok prezentovaný na medzinárodnej vedeckej konferencii „Sloboda prejavu a jej limity – IV. ústavné dni". Košice, 2016, str. 18 – dostupné online na https://www.upjs.sk/public/media/17625/05_SlobodaPrejavu.pdf.

Zo strany verejnosti totiž mediálne opakované prepieranie určitej osoby v súvislosti s trestnou činnosťou navodzuje dojem, ktorého dôsledkom je stotožnenie tejto osoby s páchateľom trestného činu ešte predtým, ako je vynesený odsudzujúci právoplatný rozsudok. **Tento jav má potom ďalší nepriaznivý dôsledok , že aj prípadné oslobodenie páchateľa nemusí zmazať v očiach verejnosti vinu oslobodeného, pretože verejnosť, resp. jej prevažná časť ma pod mediálnym tlakom zafixovanú dotknutú osobu ako páchateľa a rozsudok považuje za nespravodlivý, sudcov za zaujatých a pod.**

Na tento negatívny fenomén reaguje doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D. v mimoriadne zaujímavej publikácii,[33] v ktorej uvádza, že nemožno vylúčiť, že pravidelné „veľkolepé pseudoprocesy v médiách" môžu mať vo svojich dôsledkoch negatívny dopad na akceptáciu trestných súdov ako vhodných miest pre rozhodovanie o vine a treste v trestnom konaní. Zároveň poukazuje aj na to (s poukazom na judikatúru ESĽP), že princíp prezumpcie neviny musia dodržiavať nielen orgány štátu, ale aj médiá a každý autor prejavu. Tento aspekt zdôrazňujeme najmä z dôvodu, že v judikatúre ústavného súdu sa objavili reštriktívne interpretácie vo vzťahu k dodržiavaniu prezumpcie neviny, ktorý jeho dodržiavanie obmedzil len na orgány štátu.[34]

Pri informovaní o neskončených trestných veciach je nevyhnutné podávať informácie s náležitou mierou zdržanlivosti za účelom rešpektovania prezumpcie neviny. Informačný prístup musí vždy prihliadať na rešpektovanie súkromných práv dotknutých subjektov, aby nedošlo k zásahom do ich osobnostnej sféry. V tomto smere musí byť legitímny záujem verejnosti o informácie podriadený záujmu na dosiahnutie rešpektovania osobnostných práv dotknutých osôb.

Trestne stíhané osoby by preto mali byť v predsúdnom štádiu trestného stíhania a v súdnom štádiu konania v prípade vylúčenia verejnosti označované v minimálnom rozsahu iniciálkami ich mena a priezviska (s výnimkou public figures, pri ktorých je možné zverejniť aj celé meno a priezvisko), aby sa predišlo zbytočným zásahom do osobnostných práv. Je všeobecne známe, že ak sa o niekom píše alebo hovorí hoci len v súvislosti s prebiehajúcim trestným konaním, tak verejnosť si túto osobu začne stotožňovať s páchateľom trestného činu bez ohľadu na právoplatné skončenie veci. Takáto prax (používania iniciálok) je zaužívaná a štandardná aj v rámci informovania verejnosti o prebiehajúcich trestných stíhaniach zo strany orgánov činných v trestnom konaní, preto nevidíme relevantný dôvod, aby to nebolo dodržiavané aj zo strany médií.

Aj použitím iba iniciálok sa dosiahne informovanie verejnosti, ktorej sa dostávajú z pohľadu verejného záujmu zásadné informácie, že podozrenia z trestnej činnosti sú vyšetrované a orgány štátu si plnia svoju povinnosť. A to za súčasného uspokojenia zvedavosti verejnosti a eliminácie prípadných zásahov do súkromných práv dotknutých osôb. Rovnako Najvyšší súd ČR konštatoval, že pri tomto informovaní postačuje uviesť iba iniciály mena a priezviska dotknutej osoby a netreba uvádzať celé meno a priezvisko, čím by sa splnil cieľ informačnej povinnosti a zároveň by sa limitoval prípadný zásah do osobnostných práv.[35] Ak zo správy ako celku vyplýva, že otázka viny ešte nie je ustálená a súkromná osoba bola označená iniciálami, tak prezumpcia neviny je v zásade rešpektovaná.[36] Účelom správy o trestnom stíhaní by malo byť nekomentovaným spôsobom informovať verejnosť v zásade neutrálnym spôsobom o obvinení určitej osoby, pričom správa sa musí obsahovo zhodovať s oficiálnymi informáciami od orgánu verejnej moci, pričom formálno-gramatický rozdiel v prednesení správy (parafrázu) možno považovať za akceptovateľnú, ak v kontexte celej správy bol zachovaný jej obsah.

Ak zverejnené vyjadrenie nie je iba informáciou o stave prebiehajúceho trestného konania alebo vyjadrením „stavu podozrenia zo spáchania trestného činu", ale obsahuje jednoznačné hodnotenie, ktoré evokuje, že dotknutá osoba spáchala trestný čin, dochádza k porušeniu práva na prezumpciu neviny zaručeného článkom 6 ods. 2 Dohovoru. Tento článok zakazuje predčasné vyslovenie názoru samotným súdom, že osoba „obvinená z trestného činu" je vinná, pred tým, ako bola jej vina zistená v súlade so zákonom, ale vzťahuje sa aj na vyhlásenia urobené inými verejnými činiteľmi o prebiehajúcom trestnom stíhaní, ktoré nabádajú verejnosť veriť vo vinu obvineného a prejudikujú hodnotenie skutkových okolností kompetentným súdnym orgánom.[37]

V demokratickej spoločnosti sa záver o vine nesmie odvíjať od verejnej mienky, ale musí byť procesne adekvátnym spôsobom preukázaný v trestnom konaní. Nejde tu o nič iného než o elementárnu úctu k osobe, ktorá čelí podozreniu a k jej právam. Informovanie verejnosti o trestnom konaní, ako aj na ňu nadväzujúca verejná diskusia nesmú byť vedené v tom zmysle, že otázka viny je dopredu rozhodnutá.[38] ■

33 HERCSZEG, J.: Média a trestní řízení. Praha : Leges, 2013. s. 115 a 151.

34 Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 660/2014 z 25. 11. 2014.

35 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30Cdo/1413/2012 z 15. 11. 2012.

36 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 326/09 zo 4. 3. 2010.

37 Rozhodnutie ESĽP vo veci Borovský v. Slovenská republika z 2. 6. 2009, sťažnosť č. 24528/02, body 45, 46 a 49.

38 Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. II. ÚS 577/13 z 23. 6. 2015.

RESUMÉ

Prezumpcia neviny a ochrana osobnosti
Článok sa zaoberá rešpektovaním princípu prezumpcie neviny pri informovaní verejnosti o prebiehajúcom trestnom stíhaní, resp. podozreniach z trestnej činnosti. Hlavným objektom záujmu je dodržiavanie tohto princípu v kontexte možného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby. Právo byť považovaný za nevinného, kým nebola právoplatným odsudzujúcim rozsudkom vyslovená vina, je totiž súčasťou práva na ochranu osobnosti. V prípade výrokov, ktoré porušujú prezumpciu neviny tak nastupuje občianskoprávna zodpovednosť za mediálne zásahy a je na mieste žaloba na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. V rámci problematiky sú riešené tri parciálne otázky: (i) či možno o týchto skutočnostiach verejne informovať, (ii) akým spôsobom a (iii) v akom rozsahu možno poodhaliť identitu osoby, ktorej sa to týka. Autor dochádza k záveru, že informovanie o trestnej činnosti spadá pod slobodu prejavu, pri informovaní je potrebné dodržiavať princíp zdržanlivosti a osobné údaje dotknutej osoby sa majú zverejňovať v minimálnom a nevyhnutnom rozsahu, a to aj v závislosti od toho, či ide o verejnú alebo súkromnú osobu.

SUMMARY

Presumption of Innocence and Personality Rights Protection
The article deals with the respect for the principle of the presumption of innocence in the process of informing the public about ongoing criminal proceedings or about suspicions of criminal activities. The author focuses on the observance of this principle in the context of possible interference with natural persons´ personality rights. The right to be considered innocent until proven guilty beyond reasonable doubt in a court of law under a final judgment is a part of the personality rights protection. Any media reporting that interferes with the presumption of innocence principle carries civil liability for media coverage interferences and there is a room for bringing a civil action seeking personality protection under Sec. 11 et seq. of the Civil Code. There are three partial issues addressed by the Civil Code: (i) Whether such information can be publicly disclosed, (ii) How and (iii) To what extent the identity of the person concerned can be revealed. The author comes to a conclusion that information on criminal offenses falls within the scope of the freedom of expression principle, however, while informing, it is necessary to apply the principle of prior restraint and any personal data of the person concerned should be disclosed to a minimum and necessary extent, also depending on whether the person concerned is a public figure or a private figure.

ZUSAMMENFASSUNG

Unschuldsvermutung und Persönlichkeitsschutz
Der Artikel befasst sich mit der Beachtung des Unschuldsvermutungsgrundsatzes bei der öffentlichen Berichterstattung über eine verlaufende Strafverfolgung bzw. bei Verdacht auf strafbare Handlungen. Das Hauptobjekt des Interesses ist die Einhaltung dieses Grundsatzes im Kontext eventuellen Eingriffs in persönliche Rechte einer natürlichen Person. Das Recht solange als unschuldig anzusehen werden, bis die Schuld mit einem rechtskräftigen verurteilenden Urteil ausgesprochen wird, gehört nämlich zum Grundsatz des Rechtes auf den Persönlichkeitsschutz. Bei Äußerungen, durch die die Unschuldsvermutung verletzt worden ist, tritt die zivilrechtliche Verantwortlichkeit für mediale Eingriffe ein und es ist dann die Klage auf Persönlichkeitsschutz gem. § 11 und ff. des Bürgerlichen Gesetzbuches angebracht. Im Rahmen des Problembereiches werden drei partielle Fragen geregelt: (i) ob über bestimmte Tatsachen die öffentliche Berichterstattung zulässig ist, (ii) auf welche Art und Weise sowie (iii) in welchem Maß die Identität der betreffenden Person aufgedeckt werden kann. Der Autor kommt zur Schlussfolgerung, dass die Berichterstattung über eine strafbare Handlung in den Bereich der Redefreiheit fällt, bei der Berichterstattung ist aber der Grundsatz der Angemessenheit einzuhalten und persönliche Daten der betroffenen Person können nur in einem minimalen und erforderlichen Umfang in Abhängigkeit davon, ob es sich um eine öffentliche oder um eine private Person handelt, veröffentlicht werden.

Historický vývoj inštitútu kolúznej väzby, súčasná právna úprava a perspektívy *de lege ferenda*

doc. JUDr. Zuzana Mlkvá Illýová, PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

„Požiadavka zmeny právnej úpravy trvania kolúznej väzby je nepochybne dôvodná a legitímna, a to nielen z komparatívneho hľadiska ale aj v kontexte historického vývoja úpravy kolúznej väzby v právnom poriadku platnom na našom území."

Na zdôvodnenie potreby väzobného stíhania obvineného je momentálne v rámci rozhodovacej činnosti súdov veľmi frekventovaný kolúzny dôvod väzby. Zároveň je osobitne diskutovaným problémom súčasnej aplikačnej praxe primeranosť dĺžky trvania kolúznej väzby v jednotlivých prípadoch. Práve z týchto dôvodov sa čoraz intenzívnejšie poukazuje na potrebu osobitného zákonného obmedzenia dĺžky trvania kolúznej väzby. Takáto požiadavka je nepochybne dôvodná i legitímna, a to aj v kontexte historického vývoja úpravy kolúznej väzby v právnom poriadku platnom na našom území.

Po vzniku medzivojnovej Československej republiky platila v dôsledku recepcie (prevzatia) rakúskeho a uhorského právneho poriadku odlišná právna úprava pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi a pre územie Čiech a Moravy. Pre prvorepublikové obdobie bol teda príznačný stav právneho dualizmu.

Pre územie Čiech a Moravy bola právna úprava väzby regulovaná príslušnými ustanoveniami recipovaného rakúskeho trestného poriadku z roku 1873 (zákon č. 119/1873 r. z.). Kolúzny dôvod väzby bol v § 175 ods. 3 zákona č. 119/1873 ř. z.[1] formulovaný ako konanie obvineného alebo dôvodná obava z takého konania obvineného, ktorým by pôsobil na svedkov, znalcov alebo spoluobvinených tak, aby prekazil hľadanie pravdy alebo ktorým by sťažil vyšetrovanie tým, že by zmaril známky zločinu alebo prečinu.[2] Už vtedajšia právna veda však reflektovala možné riziká zneužitia tohto druhu väzby k vynúteniu priznania obvineného a odporcovia ju označovali za „výsledok inkvizičných názorov".[3] Zárukou proti zneužívaniu kolúznej väzby mal byť dôraz na skutočnosť, že nestačí len neurčitá obava kolúzie, ale táto obava sa musí zakladať na konkrétnych skutočnostiach, ktoré ju odôvodňujú. Zároveň bolo vždy primárne potrebné zvážiť, či rovnaký účel nie je možné dosiahnuť inými, miernejšími prostriedkami, ako napríklad urýchlením výsluchu svedkov a spoluobvinených.[4] Dĺžka kolúznej väzby bola upravená v § 190 zákona č. 119/1873 r. z. na dobu **najviac dvoch mesiacov.**[5] Iba z veľmi vážnych dôvodov, a v prípade, ak bolo vyšetrovanie zvlášť obšírne bolo možné túto väzbu predĺžiť (s povolením zborového súdu druhej stolice),[6] **maximálne však na tri mesiace.**[7] Po uplynutí uvedenej doby dvoch, resp. výnimočne troch mesiacov sa väzba bez výnimky rušila, pričom na zrušenie nebol potrebný súhlas štátneho zástupcu (v dnešnej terminológii prokurátora).[8]

Pre územie Slovenska platil recipovaný uhorský trestný poriadok, ktorým bol zákonný článok XXXIII. z roku 1896. Dôvod kolúznej väzby bol v § 141 ods. 3 zák. čl. XXXIII/1896[9] upravený identicky ako v právnej úprave platnej na území Čiech a Moravy a bol vymedzený nasledovným spôsobom: *„hľadel-li obvinený pôsobiť na svedkov, znalcov alebo iné osoby vo veci zúčastnené, aby prekážal zisteniu pravdy, alebo hľadel-li inak znesnadniť trestné pokračovanie ničením alebo ukrývaním stôp trestného činu, alebo odôvodňujú-li zvláštne okolnosti obavu, že by to učinil."* Dôležitým

1 V znení novely č. 1/1920 Sb. z. a n. z 18. decembra 1919.

2 Ustanovenie § 175 ods. 3 zákona č. 119/1873 ř. z. (rakúsky trestný poriadok) znie: *„když hleděl na svědky, znalce neb spoluvinníky účinkovati, aby překazil vyhledání pravdy, neb když hleděl vyšetřování stížiti, zmařiv známky zločinu neb přečinu, aneb když se jest s důvodem obávati, že by tak učinil."* V znení novely č. 1/1920 Sb. z. a n. z 18. decembra 1919. Porovnaj: Řád trestní ze dne 23. května 1873, číslo 119 ř.

z. platný v republice Československé. Praha: Tiskem a nákladem knihtiskárny Dra Ed. Grégra a syna, 1921, s. 105.

3 STROCH, F.: Řízení trestní rakouské. Díl II. Praha: Nákladem Právnické jednoty v Praze, 1896, s. 11.

4 Tamže, s. 11.

5 *„Jestli obviněný ve vazbě jedině z příčiny v § 175., č. 3 uvedené, nemá v ní vůbec déle držen býti nežli* ***dva měsíce****.“* Porovnaj: Řád trestní ze dne 23. května 1873, číslo 119 ř. z. platný v republice Československé. Praha: Tiskem a nákladem knihtiskárny Dra Ed. Grégra a syna, 1921, s. 112.

6 MIŘIČKA, A.: Trestní řízení. Deváté vydání. Praha-Karlín: Autorisované vydání Spolku československých právníků „Všehrd“ v Praze, 1929, s. 73.

7 *„Toliko z velmi důležitých příčin a když jest vyšetřování zvláště obšírné, může soud sborový druhé instance k návrhu státního zástupce neb vyšetřujícího soudce výjimkou povoliti, aby vazba se prodloužila* ***nanejvýš na tři měsíce,*** *počítajíc ode dne zatčení obviněného.“* Porovnaj: Řád trestní ze dne 23. května 1873, číslo 119 ř. z. platný v republice Československé. Praha: Tiskem a nákladem knihtiskárny Dra Ed. Grégra a syna, 1921, s. 112.

8 STROCH, F.: Řízení trestní rakouské. Díl II. Praha: Nákladem Právnické jednoty v Praze, 1896, s. 11.

pre nariadenie kolúznej vyšetrovacej väzby bolo preukázanie kolúzneho správania sa obvineného alebo preukázanie dôvodnej obavy z kolúzie. Dĺžka trvania kolúznej väzby bola oproti rakúskemu trestného poriadku upravená odchýlne. Ustanovenie § 159 zák. čl. XXXIII/1896 zakotvovalo možnú dĺžku trvania kolúznej väzby na **jeden mesiac.** Iba za výnimočných okolností a zo závažného dôvodu mohol obžalobný senát túto lehotu **dvakrát predĺžiť, vždy najviac o mesiac**. Maximálna možná dĺžka kolúznej väzby teda bola tri mesiace, a to len v náležite odôvodnených prípadoch. Po uplynutí tejto lehoty bola väzba *„na každý pád zrušená“*.[10]

Recipovaný uhorský trestný poriadok ostal v platnosti aj počas obdobia Slovenského štátu. Prijímané však boli aj nové právne predpisy (ako napr. vládne nariadenie č. 32/1939 Sl. z., zákon č. 50/ 1944 Sl. z.), ktoré umožňovali využitie väzby aj v prípade osôb považovaných za „nepriateľov Slovenského štátu“.[11] Aj keď bol tento inštitút formálne označovaný ako „väzba“, nemožno ho v skutočnosti považovať za právnu úpravu vyšetrovacej väzby, pretože táto väzba nemala žiaden súvis s trestným konaním, nebola pre jej nariadenie potrebná existencia niektorého z dôvodov väzby a nebolo žiadnym spôsobom upravené ani jej trvanie. V princípe išlo len o legislatívny nástroj umožňujúci izoláciu nepohodlných osôb.

Osobitnú úpravu trvania väzby prinieslo tzv. **retribučné súdnictvo**, v rámci ktorého boli najvýraznejšími procesy s bývalými vrcholnými predstaviteľmi Slovenského štátu. Vykonávacie nariadenie č. 55/1945 Zb. n. SNR[12] v § 35 ods. 3 upravovalo ***de facto*** **neobmedzenú dĺžku väzby** nasledovne: *„Väzba sa skončí prepustením na slobodu alebo vynesením rozsudku.“* Dôvody väzby naďalej vychádzali z právnej úpravy podľa recipovaného uhorského trestného poriadku, ale trvanie väzby citované nariadenie osobitne upravovalo jednotne pre všetky dôvody väzby. Možno len doplniť, že retribučné súdnictvo bolo založené na priamej retroaktivite, ktorá je v tradičnom chápaní trestného práva neprípustná, preto neobmedzené trvanie väzby je pomerne logickým dôsledkom všeobecného odklonu od tradičných princípov trestného práva zdôvodnenom výnimočnosťou situácie.

Po obnovení Československa sa odstránenie právneho dualizmu dosiahlo až prijatím prvého unifikovaného československého trestného poriadku v roku 1950. Zjednotenie právnej úpravy priniesol po tzv. víťaznom februári a uchopení moci komunistami v podmienkach ľudovej demokracie a budovania socializmu zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok). Netreba pripomínať, že toto obdobie je azda najviac poznačené zneužívaním inštitútov trestného práva na boj proti skutočným ako aj domnelým odporcom komunistického režimu. Päťdesiate roky sa (najmä v prvej polovici) niesli v znamení tzv. monsterprocesov, ktorých obeťami sa stali postupne aj samotní protagonisti komunistickej ideológie. Trestný poriadok z roku 1950 upravoval dôvod kolúznej väzby v § 96 ako existenciu skutočností, ktoré odôvodňujú obavu, že bude obvinený pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených alebo, že bude inak mariť objasnenie skutočností závažných pre

Doc. JUDr. Zuzana Mlkvá Illýová, PhD. *ukončila Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave v roku 2013. Na rovnakej*

fakulte získala v roku 2016 akademický titul philosophiae doctor „PhD“. V roku 2017 ukončila dvojročné postgraduálne štúdium „British Law Centre“ zamerané na anglické právo a právo EÚ. V roku 2018 získala akademický titul doktor práv „JUDr“ na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a roku 2020 získala vedecko-pedagogický titul „docent“ rovnako na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pôsobí ako vysokoškolská pedagogička na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a je riaditeľkou Ústavu klinického právneho vzdelávania. Ako advokátka pôsobí aj v právnej praxi s primárnym zameraním na trestné právo, občianske právo a rodinné právo.

Doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD. *je podpredseda Slovenskej advokátskej komory. Zároveň je advokátom so zameraním na slovenské*

a európske trestné právo, ako aj na základné ľudské práva a slobody. Pôsobí na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Je predsedom Výboru pre trestné právo Rady európskych advokátskych komôr (CCBE Criminal Law Committee), člen orgánu predsedníctva Európskej komory obhajcov (European Criminal Bar Association – ECBA), člen expertného poradného výboru organizácie Fair Trials International a ad hoc sudcom Európskeho súdu pre ľudské práva.

trestné konanie. **Obmedzenie dĺžky trvania kolúznej väzby by sme v tomto právnom predpise hľadali márne, pretože neobsahoval ani len všeobecné obmedzenie trvania väzby.**

Smrť Stalina a Gottwalda priniesla významné celospoločenské zmeny, ktoré mali dopad aj na právnu úpravu trestného práva. Na celoštátnej konferencii KSČ v roku 1956 bolo po kritike kultu osobnosti rozhodnuté aj o zmenách v trestnom práve procesnom, pričom výsledkom bolo prijatie zákona č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok). Dôvod kolúznej väzby bol vymedzený identicky ako v trestnom poriadku z roku 1950, no značným zlepšením procesných práv obvineného bolo opätovné zakotvenie zákonného obmedzenia dĺžky trvania väzby. V § 81 Trestného poriadku z roku 1956 bolo uvedené, že dĺžka väzby v prípravnom konaní je bez ohľadu na dôvod väzby dva mesiace. Toto ustanovenie zároveň umožňovalo nadriadenému prokurátorovi väzbu o jeden mesiac predĺžiť, avšak len v prípade útekovej alebo preventívnej väzby. Kolúzna väzba predĺžená byť nemohla, čím bola maximálna dĺžka jej trvania v prípravnom konaní stanovená **najviac na dva mesiace.**[13]

Deklarované víťazstvo socializmu so sebou prinieslo okrem prijatia novej ústavy ČSSR z roku 1960 aj novely v rámci jednotlivých právnych odvetví, pretože bolo potrebné právnu úpravu prispôsobiť nastoleným spoločenským zmenám. V roku 1961 bol prijatý nový trestný poriadok zákonom č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok), ktorým bolo trestného konanie okrem iného vymedzené aj ako nástroj na upevňovanie socialistickej zákonnosti. Dôvod kolúznej väzby bol v § 67 písm. b) opäť identicky vymedzený ako existencia skutočností, ktoré odôvodňujú obavu, že bude obvinený pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených, alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Ustanovenie § 71 ods. 1 obmedzovalo dĺžku trvania väzby nariadenú z ktoréhokoľvek dôvodu na **dva mesiace.** Nadriadený prokurátor mal oprávnenie túto dobu predĺžiť o ďalší mesiac. Na dlhší čas mohol väzbu predĺžiť výlučne generálny prokurátor. Uvedené oprávnenie generálneho prokurátora predlžiť väzbu bolo z trestného poriadku z roku 1961 neskôr vypustené novelou č. 149/1969 Zb. účinnou od 1. januára 1970.

Zmeny maximálnej dĺžky trvania väzby v prípravnom konaní priniesla až právna úprava po novembrových udalostiach a páde komunistického režimu. Od roku 1989 boli ustanovenia o trvaní dĺžky väzby do prijatia novej právnej úpravy v podobe Trestného poriadku z roku 2005 sedemkrát novelizované, pričom maximálna dĺžka väzby v prípravnom konaní sa oproti predchádzajúcim právnym úpravám, ktoré boli v rámci historického exkurzu skúmané, značne predĺžila. Maximálna dĺžka trvania väzby bola v prípravnom konaní upravená na rok alebo na dva roky. Trestný poriadok prijatý v roku 2005 sprecizoval rozlíšenie dĺžky trvania väzby v prípravnom konaní podľa toho, o aký druh trestného činu ide, no ostal verný trendu ponovembrového vývoja, ktorým došlo k výraznému predĺženiu trvania väzby v porovnaní s historickými právnymi úpravami. Osobitné obmedzenie dĺžky trvania kolúznej väzby sa do nového trestného poriadku nedostalo.

Podľa § 71 ods. 1 v súčasnosti platného a účinného Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. môže byť osoba obvineného vzatá do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,
b) bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo
c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Keďže sa v predmetnom článku zameriavame na dôvod kolúznej väzby, na naplnenie tohto dôvodu podľa písmena b) vyššie citovaného ustanovenia musí byť z konania obvineného alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplývajúca dôvodná obava, že obvinený by stíhaním na slobode pôsobil na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak maril objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Takáto dôvodná obava nemôže sama osebe vyplývať iba z charakteru trestnej činnosti, pre ktorú bolo vznesené obvinenie, t. j. len zo závažnosti právnej kvalifikácie. Odôvodnenie uznesenia o vzatí do väzby obvineného len charakterom stíhanej trestnej činnosti, z ktorej je obvinený, by nespĺňalo kritériá materiálneho predpokladu väzby, teda dôvodnosti trestného stíhania a dôvodnej obavy kolúzneho správania podložené konkrétnymi skutočnosťami. V aplikačnej praxi sú prípady, kedy je dôvodné vziať obvineného aj do kolúznej väzby, kedy je opierajúc sa o okolnosti

9 V znení novely č. 1/1920 Zb. z. a n. z 18. decembra 1919.

10 Ustanovenie § 159 zák. čl. XXXIII/1896 znelo: *„Vyšetrovacia väzba, nariadená z dôvodov § 141 č. 3 pre nebezpečie, že by mohli byť zmenené, ukryté alebo zničené stopy trestného činu, môže trvať len, dokiaľ nie sú tieto stopy zaistené; vyšetrovacia väzba však, nariadená pre nebezpečenstvo smluvenia (§ 141 č. 3), môže trvať len do výsluchu oného páchateľa, účastníka alebo svedka, alebo až je predložené dobrozdanie znalcov a v oboch prípadoch zpravidla nemôže trvať dlhšie, ako* ***mesiac****. Za okolností výnimečných a zo závažného dôvodu môže obžalobný senát túto lehotu* ***dvakrát predĺžiť, vždy najviac o mesiac.*** *Akonáhle uplynie predĺžená lehota, buď väzba vyšetrovacia, nariadená podľa § 141 č. 3, na každý pád zrušená.“*

11 Ustanovenie § 1 vládneho nariadenia č. 32/1939 Sl. z. o zaisťovacom uväznení nepriateľov Slovenského štátu znelo nasledovne: *„Minister vnútra sa zmocňuje, aby dal väzbou zaistiť osoby, ktoré doterajšou činnosťou vzbudili a vzbudzujú vážnu obavu, že budú prekážkou v budovaní Slovenského štátu.“*

12 Ide o vykonávacie nariadenie retribučného nariadenia č. 33/1945 Zb. n. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva

prípadu a konkrétne skutočnosti nepochybné, že predpoklady § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sú naplnené – napríklad je obvinený stíhaný pre trestný čin sexuálneho zneužívania opierajúc sa o priame dôkazy a býva v spoločnej domácnosti s poškodeným maloletým, ktorý je naňho odkázaný, čo zakladá dôvodnú obavu, že by obvinený mohol poškodeného ovplyvňovať, aby o tom nevypovedal, atď.[14]

Hoci režim obvineného v ústave na výkon väzby, ktorý bol vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku je extrémne prísny a azda ešte prísnejší aj v porovnaní s výkonom trestu odňatia slobody v ústave na výkon trestu odňatia slobody s najprísnejším stupňom stráženia, Trestný poriadok nerozlišuje trvanie kolúznej väzby a väzby útekovej alebo preventívnej.

Trvanie väzby upravuje Trestný poriadok tak, že väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas. Základná lehota väzby v prípravnom konaní je sedem mesiacov. Celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin, tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin, a štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin. Z týchto maximálnych lehôt trvania väzby pripadajú na prípravné konanie najviac sedem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin, deväťnásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin, a dvadsaťpäť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.[15]

Pre komparáciu je v Trestnom ráde[16] v českom právnom poriadku pre kolúznu väzbu ustanovená maximálna lehota väzby tri mesiace. Pokiaľ obvinený ale ovplyvňoval svedkov alebo maril vyšetrovanie, tak môže byť v kolúznej väzbe aj dlhšie ako tri mesiace. Ustanovenie § 72a českého Trestního řádu znie nasledovne: *„Vazba z důvodu uvedeného v § 67 písm. b) může trvat nejdéle tři měsíce. Nebyl-li obviněný, který není ve vazbě současně i z jiného důvodu, propuštěn z vazby před uplynutím lhůty uvedené ve větě první, musí být propuštěn nejpozději poslední den této lhůty. Bylo-li zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání [§ 68 odst. 3 písm. d)], rozhodne o ponechání obviněného ve vazbě nad stanovenou lhůtu v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce a po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud."* Takáto právna úprava trvania kolúznej väzby je v Českej republike od roku 2002, teda dostatok času, aby sa dalo bez akejkoľvek pochybnosti konštatovať, že ani takýto limit trvania kolúznej väzby nespôsobí ohrozenie vyšetrovania trestných činov ani funkčnosť orgánov činných v trestnom konaní. Naopak, poznatky z Českej republiky z aplikačnej praxe, či od advokátov, „štátnich zástupcov", či sudcov skôr naznačujú, že limit trvania kolúznej väzby je motivačným faktorom urýchleného konania orgánov činných v trestnom konaní v prípadoch, kde sú obvinení vzatí do kolúznej väzby.

V právnom štáte je nevyhnutné pri zásahoch do základných práv a slobôd jednotlivca vždy aplikovať zásadu proporcionality, ktorá musí byť jasne formulovaná aj v príslušnej národnej legislatíve. Väzba je v praxi často potrebný zaisťovací inštitút v trestnom konaní na dosiahnutie účelu trestného konania. Nastal však čas racionalizovať jej právnu úpravu a aplikáciu v súlade s európskym trendom 21. storočia a právnou doktrínou primeranosti zásahov do základných práv a slobôd aj v Slovenskej republike.

Vzhľadom na naliehavú potrebu novelizovania právnej úpravy Slovenská advokátska komora toto iniciovala aj konkrétnym návrhom novelizácie ustanovení Trestného poriadku. Komora poslala na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky list, ktorého obsahom je návrh novelizácie Trestného poriadku s adekvátnym odôvodnením. Okrem iného bolo v predmetnom liste uvedené, že „väzba nie je trest. Väzba je obmedzenie osobnej slobody osoby, ktorá nie je (a ani v konečnom dôsledku nikdy nemusí byť) odsúdená za spáchanie trestného činu. Pri zachovaní prezumpcie neviny ide o nevinnú osobu a zásah do jej práv má byť za prísne stanovených podmienok a len na nevyhnutne dlhý čas. Trvanie väzby (ani kolúznej) sa nemôže v demokratickej krajine podriaďovať nedostatočnosti vyšetrovacích kapacít štátu. Podľa štatistík MS SR počty väzobne stíhaných osôb u nás narastajú. Kým v roku 2010 to bolo 1972 osôb, v roku 2015 celkovo 1813 osôb, tak v roku 2018 to už bolo 2520 osôb. V roku 2019 okresné súdy SR vybavili 2495 väzobne stíhaných osôb a priemerná dĺžka väzby bola 116,4 dňa. To znamená, že takmer 2500 ľudí zavreli do cely v priemere na 4 mesiace pred tým, ako bolo na súde preukázané, že naozaj trestný čin spáchali."[17]

Z dlhoročnej aplikačnej praxe v Slovenskej republike v oblasti rozhodovania o väzbe zaiste vyplýva potreba prísnejšej právnej úpravy pre **dôslednejšie skúmanie materiálneho predpokladu vzatia do väzby – dôvodnosti trestného stíhania konkrétnej osoby** súdom pri rozhodovaní

13 Ustanovenie § 81 ods. 1 zákona č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok): *„Ak trvá väzba v prípravnom konaní už 2 mesiace, musí byť obvinený prepustený na slobodu, ak nadriadený prokurátor nerozhodol, že väzba trvá ďalej. Nadriadený prokurátor môže takto väzbu predĺžiť len z dôvodov uvedených v § 79 písm. a) alebo c), a to najdlhšie o jeden mesiac. Na dlhší čas môže väzbu z týchto dôvodov predĺžiť len generálny prokurátor."*

14 Článok vznikol za podpory vedeckého projektu APVV č. 16-0471.

15 Pozri § 76 ods. 1, 2 a 6 Trestného poriadku.

16 Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

17 Obsah listu Slovenskej advokátskej komory adresovaný Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky možno nájsť na https://www.sak.sk/-web/sk/cms/news/-form/link/display/-446772/_event.

o návrhu na vzatie do väzby. Uvedené vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Podľa ustálenej judikatúry je pri rozhodovaní o väzbe potrebné zaoberať sa otázkou, či sa zatknutie a pozbavenie slobody zakladalo na dostatočných objektívnych skutočnostiach, z ktorých plynie dôvodné podozrenie, že sa predmetné skutky skutočne stali a či sa na tieto skutky napĺňajú skutkové podstaty trestných činov ustanovené trestným zákonom. Existencia dôvodného podozrenia predpokladá, že sú dané skutočnosti alebo informácie, ktorými by bolo možné presvedčiť nezávislého a objektívneho pozorovateľa o tom, že sa dotyčná osoba mohla dopustiť trestného činu. Vždy je potrebné dôsledne posúdiť individuálne okolnosti prejednávaného prípadu (pozri k tomu napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Krejčíř proti Českej republike zo dňa 26. 3. 2009, č. 39298/04 a 8723/05, ods. 75 alebo rozhodnutie Şahin Alpay proti Turecku zo dňa 20. 3. 2018, č. 16538/17, ods. 103). Dôvodnosť podozrenia zo spáchania konkrétneho trestného činu vyplýva aj z článku 6 Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy R (2006) 13 členským štátom o používaní vyšetrovacej väzby, podmienkach, za ktorých sa uskutočňuje a poskytovaní záruk voči zneužitiu.[18]

Rovnako je potrebné, aby súd pri rozhodovaní o návrhu na vzatie do väzby **obligatórne posudzoval možnosti náhrady väzby** v prípade, ak je podľa názoru súdu daný niektorý z dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1, 2 alebo 3 Trestného poriadku. Takýto postup a požiadavka právnej úpravy jasne vyplýva z článku 7 písm. c) Odporúčania Výboru ministrov – R (2006) 13 – členským štátom o používaní vyšetrovacej väzby, podmienkach, za ktorých sa uskutočňuje a poskytovaní záruk voči zneužitiu.[19] Pri rozhodovaní o väzbe musí súd zohľadniť okrem zásady proporcionality zásahu do základných práv vždy aj prezumpciu neviny a konkrétne okolnosti prípadu a nielen formálnu právnu kvalifikáciu (pozri k tomu napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Idalov proti Rusku, č. 5826/03, 22. mája 2012, bod 139). Zadržaná osoba nemusí dokazovať, prečo by mala byť prepustená zo zadržania na slobodu (k tomu pozri napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Bykov proti Rusku*, č. 4378/02, 10. marca 2009, bod 63 a 64).

A napokon to najzásadnejšie, novelizáciou právnej úpravy treba obmedziť trvanie kolúznej väzby jej maximálnou lehotou obdobne, ako je to v právnej úprave v Českej republike, teda ustanoviť maximálnu lehotu väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku na maximálne tri mesiace.

Pre komplexnosť uvádzame navrhované znenie novely ustanovení Trestného poriadku *de lege ferenda* prezentované Slovenskou advokátskou komorou:

Väzba

§ 71
Dôvody väzby

(1) Obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti ***bez rozumných pochybností*** *nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že*

a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,

b) bude pôsobiť na ***doposiaľ nevypočutých*** *svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo*

c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil, ***ak vzhľadom na osobu obvineného a závažnosť trestného činu nie je v čase rozhodovania o väzbe možné väzbu nahradiť podľa § 80 až 82.***

(2) Obvinený môže byť vzatý do väzby aj vtedy, ak je trestne stíhaný pre trestné činy terorizmu, ak doteraz zistené skutočnosti ***bez rozumných pochybností*** *nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený.*

(3) Ak bol obvinený prepustený z väzby, môže byť v tej istej veci vzatý do väzby, ak

a) je na úteku alebo sa skrýva, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, nezdržiava sa na adrese, ktorú uviedol orgánom činným v trestnom konaní alebo súdu, nepreberá

18 *6. Remand in custody shall generally be available only in respect of persons suspected of committing offences that are imprisonable.*

19 *7. A person may only be remanded in custody where all of the following four conditions are satisfied:*

a. there is reasonable suspicion that he or she committed an offence; and

b. there are substantial reasons for believing that, if released, he or she would either (i) abscond, or (ii) commit a serious offence, or (iii) interfere with the course of justice, or (iv) pose a serious threat to public order; and

c. ***there is no possibility of using alternative measures to address the concerns referred to in b.; and***

d. this is a step taken as part of the criminal justice process.

zásielky alebo nerešpektuje príkazy orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu, alebo inak vedome marí vykonávanie nariadených úkonov,

*b) pôsobí na **doposiaľ nevypočutých** svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak marí objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie,*

c) pokračuje v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil,

d) bol prepustený z väzby preto, že nastúpil do výkonu trestu odňatia slobody a sú konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú niektorý z dôvodov väzby podľa odseku 1,

e) je obvinený pre ďalší úmyselný trestný čin, ktorý mal byť spáchaný po prepustení z väzby, alebo

f) ide o väzbu podľa odseku 2.

§ 72
Rozhodnutie o väzbe

(1) Rozhodnutím o väzbe sa rozumie rozhodnutie o

a) vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby; za rozhodnutie o nevzatí do väzby sa považuje aj rozhodnutie o ponechaní obvineného na slobode pri nahradení väzby,

b) prepustení z väzby a o zamietnutí žiadosti o prepustenie obvineného z väzby; za takúto žiadosť sa považuje aj žiadosť o nahradenie väzby,

c) zmene dôvodov väzby obvineného,

d) návrhu na predĺženie lehoty väzby obvineného,

e) ponechaní obvineného vo väzbe, alebo predĺžení celkovej lehoty väzby v trestnom konaní,

f) prepustení zatknutého obvineného na slobodu; za takéto rozhodnutie sa považuje aj rozhodnutie o ponechaní obvineného na slobode pri nahradení väzby.

*(2) Konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahuje aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera, **najmä skutočnosti preukazujúce dôvodnosť trestného stíhania, konkrétne okolnosti predstavujúce dôvod väzby a tiež okolnosti preukazujúce nemožnosť nahradiť väzbu podľa ustanovení § 80 až 82. V prípade väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) musí odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahovať uvedenie konkrétnych doposiaľ nevypočutých svedkov, znalcov alebo spoluobvinených, u ktorých exituje obava, že ich obvinený bude ovplyvňovať, alebo uvedenie konkrétnych okolností predstavujúcich obavu z marenia trestného stíhania.** O väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný. **V prípade návrhu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) musí návrh prokurátora obsahovať aj uvedenie konkrétnych doposiaľ nevypočutých svedkov, znalcov alebo spoluobvinených, u ktorých exituje obava, že ich obvinený bude ovplyvňovať, alebo uvedenie konkrétnych okolností predstavujúcich obavu z marenia trestného stíhania.** O sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný. Predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe; bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch. Zástupca záujmového združenia alebo iná osoba ponúkajúca záruku alebo peňažnú záruku sa upovedomí o výsluchu, ak je to potrebné. Návrhy a žiadosti prokurátora sa bezodkladne doručia obvinenému a žiadosti obvineného alebo iných osôb, podané v jeho prospech prokurátorovi tak, aby sa k nim prokurátor a obvinený mali možnosť pred rozhodnutím o väzbe vyjadriť; to platí aj o dôvodoch, pre ktoré má súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby podľa § 76a.*

(3) Ak v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie nevyhovie návrhu prokurátora vziať obvineného do väzby, rozhodne o nevzatí do väzby uznesením, ktoré v plnom znení s odôvodnením a poučením uvedie v zápisnici o úkone; to platí aj pre rozhodnutie o väzbe, ak súd alebo

sudca pre prípravné konanie rozhoduje podľa § 76 ods. 3 alebo 4. Prokurátor môže v prípravnom konaní vziať návrh na vzatie obvineného do väzby späť až do vyhlásenia uznesenia sudcu pre prípravné konanie, ktorým sa o tomto návrhu rozhoduje; sudca pre prípravné konanie uznesením vezme na vedomie späťvzatie návrhu prokurátora na vzatie obvineného do väzby.

(4) K návrhu na vzatie obvineného do väzby, ako aj k ďalším návrhom prokurátora, na ktorých základe sa má v prípravnom konaní rozhodnúť o väzbe treba vždy pripojiť originál alebo orgánom činným v trestnom konaní overený rovnopis celého doposiaľ získaného spisového materiálu s očíslovanými listami a s prehľadom obsahu spisu. Predloženie spisu príslušnému orgánu nesmie byť prekážkou pre plynulé konanie vo veci.

(5) Sudca pre prípravné konanie alebo predseda senátu súdu, ktorý o návrhu alebo sťažnosti koná, môže v prípadoch zvlášť rozsiahleho spisového materiálu súhlasiť s predložením len príslušnej časti spisu.

(6) Obvineného, ktorý bol vzatý do väzby alebo u ktorého bolo nariadené dodanie na ďalší výkon väzby, dodajú do miesta výkonu väzby príslušníci Policajného zboru, Vojenskej polície alebo ozbrojení príslušníci finančnej správy a v súdnom objekte aj príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Trvanie väzby
§ 76

(1) Väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas. ***Celková lehota väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) je najviac tri mesiace. Ak bolo preukázané, že obvinený, ktorý je vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) počas výkonu väzby pôsobil na svedkov, spoluobvinených alebo znalcov, alebo inak maril objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, rozhodne o ponechaní obvineného vo väzbe nad lehotu podľa druhej vety v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie a po podaní obžaloby alebo návrhu na schválenie dohody o vine a treste súd.***

(2) Základná lehota väzby v prípravnom konaní je sedem mesiacov; ***ustanovenie odseku 1 druhej vety týmto nie je dotknuté.*** *Prokurátor je povinný prepustiť obvineného na slobodu najneskôr v posledný deň tejto lehoty, ak nepodá najmenej dvadsať pracovných dní pred jej uplynutím obžalobu, návrh na schválenie dohody o vine a treste alebo sudcovi pre prípravné konanie návrh na predĺženie tejto lehoty.*

(3) Súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodne o väzbe alebo o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby v prípravnom konaní tak, aby v prípade podania sťažnosti proti rozhodnutiu mohol byť spis predložený nadriadenému súdu najneskôr päť pracovných dní pred uplynutím lehoty, ktorá by bola lehotou väzby v prípravnom konaní alebo pred uplynutím lehoty väzby v prípravnom konaní; nadriadený súd rozhodne do uplynutia lehoty, ktorá by bola lehotou väzby v prípravnom konaní alebo lehoty, ktorá sa má predĺžiť, inak predseda senátu nadriadeného súdu prepustí obvineného z väzby na slobodu písomným príkazom, ktorý musí byť primerane odôvodnený. Predĺžiť lehotu väzby možno len vtedy, ak návrh podľa odseku 2 bol podaný včas a ak nebolo možné pre obtiažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov trestné stíhanie skončiť a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania. Predĺženie lehoty väzby môže trvať až sedem mesiacov, lehota väzby v prípravnom konaní však nesmie presiahnuť dĺžku podľa odseku 7. Pri späťvzatí návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby sa postupuje primerane podľa § 72 ods. 3.

(4) Ak bolo rozhodnuté, že lehota väzby obvineného sa predlžuje, je v prípravnom konaní prokurátor po každom takomto rozhodnutí povinný opäť postupovať podľa odseku 2 a súd alebo sudca pre prípravné konanie podľa odseku 3.

(5) Ak bola podaná obžaloba alebo návrh na schválenie dohody o vine a treste bez predchádzajúceho prepustenia obvineného prokurátorom na slobodu a lehota dvadsať pracovných dní podľa odseku 2 alebo 4 nebola dodržaná, predseda senátu bezodkladne prepustí obvineného z väzby na slobodu písomným príkazom, ktorý musí byť primerane odôvodnený; rovnako postupuje sudca pre prípravné konanie, ak bol podaný návrh na predĺženie lehoty väzby v prípravnom konaní a nebola dodržaná lehota dvadsať pracovných dní podľa odseku 2 alebo 4.

(6) Celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,

b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,

c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.

Ustanovenie odseku 1 druhej vety týmto nie je dotknuté.

(7) Z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá na prípravné konanie najviac

a) sedem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,

b) devätnásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,

c) dvadsaťpäť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.

Ustanovenie § 78 tým nie je dotknuté.

(8) Ak je obvinený v tom istom konaní stíhaný za viac trestných činov, na určenie lehoty uvedenej v odseku 6 je rozhodujúci čin najprísnejšie trestný; rozhodnutie o väzbe sa však na tento čin musí pri vymedzení dôvodov väzby skutkovo vzťahovať. Ak je to potrebné na dosiahnutie tohto účelu, môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora rozhodnúť o zmene dôvodov väzby.

(9) Ak v priebehu konania vyjde najavo, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, je iným trestným činom a dĺžka vykonanej väzby už presiahla lehotu uvedenú v odseku 6 alebo 7, obvinený musí byť prepustený z väzby na slobodu písomným príkazom predsedu senátu a v prípravnom konaní prokurátora, ktorý musí byť odôvodnený, najneskôr do 24 hodín od upozornenia na zmenu právnej kvalifikácie skutku, aj keď trvá niektorý z dôvodov väzby; predseda senátu koná na podklade rozhodnutia senátu.

(10) Lehoty uvedené v odsekoch 6 a 7 začínajú plynúť odo dňa zadržania alebo zatknutia obvineného; ak nepredchádzalo zatknutie alebo zadržanie obvineného, odo dňa obmedzenia osobnej slobody obvineného na základe rozhodnutia o väzbe. V prípadoch odmietnutia obžaloby a vrátenia veci prokurátorovi, vrátenia veci prokurátorovi na konanie o dohode o vine a treste, vrátenia veci prokurátorovi do prípravného konania podľa § 334 ods. 3, odmietnutia návrhu dohody o vine a treste podľa § 331 ods. 1 písm. b) alebo v prípadoch vrátenia veci prokurátorovi do prípravného konania, alebo ak prokurátor vzal obžalobu alebo návrh na schválenie dohody o vine a treste späť, plynie nová základná sedemmesačná lehota väzby v rámci lehoty uvedenej v odseku 7 odo dňa, keď bol spis doručený prokurátorovi.

§ 76a

Ak sa vedie trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 25 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie alebo pre trestné činy terorizmu, ktoré nebolo možné pre obťažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov skončiť do uplynutia celkovej lehoty väzby v trestnom konaní a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby v trestnom konaní na nevyhnutnú dobu, a to aj opakovane. Celková lehota väzby v trestnom konaní spolu s jej predĺžením podľa predchádzajúcej vety však nesmie presiahnuť šesťdesiat mesiacov.

§ 77

(1) Do plynutia lehôt podľa § 76 ods. 6 a 7 sa nezapočítava doba, počas ktorej sa obvinený nemohol zúčastniť na úkonoch trestného konania v dôsledku toho, že

a) bol vo väzbe v cudzine alebo tam bol zadržaný,

b) úmyselne si poškodil alebo nechal poškodiť zdravie, alebo

c) úmyselne vyvolal inú prekážku, ktorá mu v takej účasti bránila alebo bránila riadnemu vykonaniu úkonu trestného konania.

(2) Uznesenie podľa odseku 1 vydá predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť.

(3) Dĺžka trvania väzby, o ktorej bolo rozhodnuté v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch podľa § 380 ods. 2 alebo § 403, sa posudzuje samostatne a nezávisle od dĺžky trvania väzby v pôvodnom konaní.

§ 78

Pre trvanie väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 3 sa použije § 76 ods. 1 až 5 a ods. 8 až 10. Doba trvania väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 3 spolu s už vykonanou väzbou podľa § 71 ods. 1 alebo 2 môže v prípravnom konaní presiahnuť lehoty uvedené v § 76 ods. 7 len v rozsahu novej základnej sedemmesačnej lehoty väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 3; celková doba trvania väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 3 spolu s už vykonanou väzbou podľa § 71 ods. 1 alebo 2 nesmie presiahnuť lehoty uvedené v § 76 ods. 6, okrem predĺženia podľa § 76a. ***Ustanovenie § 76 ods. 1 druhej vety týmto nie je dotknuté.***

§ 79

(1) Ak pominie dôvod väzby, dôvod na jej ďalšie trvanie alebo uplynie lehota uvedená v § 76 ods. 6 alebo 7 alebo § 78, musí byť obvinený ihneď prepustený na slobodu. ***Ak uplynie lehota väzby podľa § 76 ods. 1 druhá veta a u obvineného neexistuje iný dôvod väzby, musí byť obvinený ihneď prepustený na slobodu,*** *najneskôr v posledný deň tejto lehoty. V prípravnom konaní o tom rozhodne prokurátor.*

(2) Policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili. Sudca pre prípravné konanie tak koná iba pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby alebo o zmene dôvodov väzby a pri rozhodovaní o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa odseku 3. Ak v prípravnom konaní prokurátor zistí, že dôvody väzby sa zmenili, podá návrh sudcovi pre prípravné konanie na rozhodnutie o zmene dôvodov väzby. Sudca pre prípravné konanie o takom návrhu rozhodne bez meškania. Ak súd vyhlásil oslobodzujúci rozsudok, predseda senátu bezodkladne vydá príkaz na prepustenie obvineného z väzby s uvedením dôvodu prepustenia a uvedie túto okolnosť v zápisnici; takto postupuje predseda senátu aj vtedy, ak v súdnom konaní uplynula lehota väzby podľa § 76 ods. 6.

(3) Obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhovie, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

(4) Ak prokurátor súhlasí s prepustením obvineného na slobodu, môže v konaní pred súdom obvineného z väzby prepustiť predseda senátu príkazom, ktorý musí byť vydaný písomne a musí byť primerane odôvodnený; rovnako rozhodne aj prokurátor, ak postupuje podľa druhej vety odseku 1."[20]

Záver

V rámci načrtnutého historického vývoja právnej úpravy kolúznej väzby možno badať, že prirodzenou súčasťou právnych úprav bolo obmedzenie dĺžky jej trvania lehotou niekoľkých (maximálne však troch) mesiacov. Zrejmou je tiež korelácia medzi odstránením procesných záruk obmedzenia dĺžky trvania kolúznej väzby s obdobím, ktoré je v dejinách 20. storočia azda najviac poznačené zneužívaním trestného práva. Zároveň právna úprava vždy kládla dôraz na preukázanie konkrétnych skutočností odôvodňujúcich obavu, že obvinený má reálny úmysel kolúzne pôsobiť a mariť tak vyšetrovanie. Okrem neobmedzenosti trvania kolúznej väzby je problémom súčasnej aplikačnej praxe aj fakt, že z odôvodnení viacerých súdnych rozhodnutí o vzatí obvineného do kolúznej väzby je zrejmé, že sa dôvodná obava kolúzie nepreukazuje konkrétnymi skutočnosťami, ale sa prezumuje, žiaľ, často arbitrárne. Okrem zásady proporcionality ako ustálenej európskej právnej doktríny zásahov do základných práv a slobôd je potrebné dať do pozornosti aj zásadu humánnosti, ktorá musí byť aplikovaná rovnako pri ukladaní trestov, ako aj pri rozhodovaní o väzbe. Veríme, že dlhotrvajúca diskusia o racionalizácii právnej úpravy väzby v Slovenskej republike bude pretavená do novely Trestného poriadku. A napokon, jedným z najväčším úspechov právnej vedy je jej transformácia do platného práva.

20 Celé znenie listu Slovenskej advokátskej komory adresovaného Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky je na https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/link/display/446772/_event. Na vypracovaní navrhovaného paragrafového znenia novely Trestného poriadku sa podieľali členovia pracovnej skupiny SAK pre trestné právo: JUDr. Martin Puchalla, PhD., doc. JUDr. Jozef Olej, CSc., doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD., JUDr. Martin Štrkolec, PhD. a JUDr. Vladimír Bajtoš.

RESUMÉ

Historický vývoj inštitútu kolúznej väzby, súčasná právna úprava a perspektívy *de lege ferenda*

Je všeobecne známe, že kolúzna väzba je najprísnejším druhom väzby. Súčasťou dôslednej izolácie obvineného je aj obmedzenie kontaktu s rodinou a prakticky jedinou osobou, s ktorou obvinený komunikuje je jeho obhajca. Je preto prirodzené, že práve advokátsky stav, ktorý prostredníctvom obhajoby klientov v trestných konaniach intenzívne vníma rozpor súčasnej právnej úpravy kolúznej väzby s požiadavkami 21. storočia, pristúpil k vypracovaniu návrhu novely Trestného poriadku v časti týkajúcej sa dĺžky trvania kolúznej väzby. Inšpiratívny je aj pozitívny príklad právnej úpravy kolúznej väzby v Českej republike. Autori v príspevku poukázali na opodstatnenosť zmeny súčasnej právnej úpravy aj v kontexte historického vývoja tohto inštitútu na našom území. Je zrejmé, že neobmedzenie trvania kolúznej väzby, resp. väzby ako takej bolo v rámci našej histórie vždy spojené s celkovým odklonom od tradičných princípov trestného práva. Autori považujú za mimoriadne dôležité otvorenie širšej diskusie o zosúladení súčasnej právnej úpravy dĺžky trvania kolúznej väzby nielen s trendom 21. storočia, ale aj s historickou tradíciou na našom území.

SUMMARY

Historical Development of the Concept of Collusive Custody, Applicable Legislation and *De Lege Ferenda* Perspectives

It is known in general that the collusive custody is the strictest type of custody. Reducing contact between the accused and his/her family is a part of strict isolation policy, and practically the only person with whom the accused communicates is his/her attorney-at-law. It is therefore quite natural that the legal profession, the members of which in the course of defending clients in criminal proceedings intensively perceive the conflict of applicable legislation governing collusive custody with the requirements of the 21st century, drafted an amendment to the Criminal Procedure Code in the part dealing with the length of time in collusive custody. A positive example of the legislation governing collusive custody in the Czech Republic is also inspiring. The authors demonstrate the grounds for amending applicable legislation also in the context of the historical development of this concept in the Slovak Republic. It is obvious that the absence of collusive custody time limits or time limits of custody as such has always been (throughout our history) associated with a general departure from traditional criminal law principles. The authors consider it extremely important to open a broader debate on harmonizing applicable legislation which governs collusive custody time limits not only with the 21st-century trend, but also with the historical tradition in the Slovak Republic.

ZUSAMMENFASSUNG

Historische Entwicklung des Instrumentes der Kollusionshaft und die aktuelle Rechtsregelung und Perspektive *de lege ferenda*

Es ist allgemein bekannt, dass die Kollusionshaft die strengste Form der Haft ist. Der Bestandteil der gründlichen Getrennthaltung des Beschuldigten ist auch die Einschränkung seiner Kontakte zur Familie und praktisch die einzige Person, mit der der Beschuldigte sich verständigen kann, ist sein Verteidiger. Es ist deswegen begreiflich, das eben der Rechtsanwaltsstand, der durch die Verteidigung der Kunden in den Strafverfahren intensiv den Widerspruch zwischen der aktuellen Rechtsregelung der Kollusionshaft und den Anforderungen des 21. Jahrhundertes wahrnimmt, die Erarbeitung des Entwurfes für eine Novelle der Strafprozessordnung in Bezug auf die Dauer der Kollusionshaft, aufgenommen hat. Inspirativ dabei ist auch der positive Beispiel der Rechtsregelung der Kollusionshaft in der Tschechischen Republik. Die Autoren des Beitrages haben auf Begründetheit der Änderung der derzeitigen Rechtsregelung auch im Kontext der historischen Entwicklung dieses Instrumentes auf unserem Gebiet, hingewiesen. Es ist offensichtlich, dass die unbegrenzte Dauer der Kollusionshaft bzw. der Haft als solcher in unserer Geschichte jeweils mit Abweichung von den traditionellen Grundsätzen des Strafrechtes verbunden war. Die Autoren halten für äußerst wichtig, eine breitere Diskussion über die Übereinstimmung der derzeitigen Rechtsregelung betreffend die Dauer der Kollusionshaft nicht nur mit dem Trend des 21. Jahrhundertes sowie mit der historischen Tradition auf unserem Gebiet, zu eröffnen.

Spoločnosť v kríze a okolnosť vylučujúca protiprávnosť podľa § 28 ods. 1 Trestného zákona[1]

JUDr. Peter Šamko

Podnikateľský subjekt má zákonom stanovenú povinnosť predchádzať úpadku, pričom ak je v kríze má povinnosť uskutočniť záchranné opatrenia v takom rozsahu a v takom časovom horizonte, aby krízový stav (hrozbu úpadku) odvrátil. Táto povinnosť mu vyplýva tak z § 67b Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ"), podľa ktorého štatutárny orgán spoločnosti, ktorý zistil alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti mohol zistiť, že spoločnosť je v kríze, je povinný v súlade s požiadavkami potrebnej alebo náležitej starostlivosti urobiť všetko, čo by v obdobnej situácii urobila iná rozumne starostlivá osoba v obdobnom postavení na jej prekonanie, ako aj z § 4 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii (ďalej len zákon o konkurze), podľa ktorého ak dlžníkovi hrozí úpadok, je povinný prijať bez zbytočného odkladu vhodné a primerané opatrenia na jeho odvrátenie.[2]

Tieto zákonné ustanovenia často kolidujú s rôznymi skutkovými podstatami trestných činov a to spravidla podľa toho, k akému záchrannému opatreniu sa štatutárny orgán podnikateľského subjektu rozhodne (napríklad šetrenie na mzdách zamestnancov, pozdržanie odvádzania, či platenia povinných platieb – daní, či odvodov, presuny majetku podnikateľského subjektu na iné osoby, či v rámci konsolidovaného celku a podobne). Rovnako tak môže byť z trestnoprávneho hľadiska významným (napríklad pri posudzovaní subjektívnej stránky), či záchranné opatrenia na odvrátenie krízy sú plne v kompetencii štatutárneho orgánu podnikateľského subjektu, respektíve aj alebo len iných osôb, napríklad ovládajúcich osôb podnikateľského subjektu, ktorý je v kríze (§ 66aa ObZ).

Trestný čin marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 ods. 1 písm. a) Trestného zákona[3]

V prvom rade je nutné uviesť, že Trestný zákon (ďalej len „TrZ") neveľmi dbá na povinnosti podnikateľského subjektu v zmysle § 67b ObZ, ktoré sa týkajú nielen podnikateľských subjektov, ktorým úpadok hrozí, ale aj subjektov, ktoré už sú v úpadku, pretože obsahuje skutkovú podstatu trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 ods. 1 písm. a) TrZ Táto skutková podstata formálne neguje zákonné povinnosti podnikateľského subjektu podľa § 67b ObZ, pretože postihuje úmyselné neplnenie povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu. Plnenie tejto povinnosti môže byť trestnoprávne relevantným, pretože podľa § 11 ods. 2 zákona o konkurze má dlžník, ktorý je predĺžený povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, odkedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní odbornej starostlivosti mohol dozvedieť o svojom predĺžení.

Pokiaľ by sa nazeralo na predmetnú skutkovú podstatu čisto formálne, muselo by sa vždy dospieť k záveru, že márnym uplynutím tridsiateho dňa predĺžený dlžník naplnil skutkovú podstatu trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 ods. 1 písm. a) TrZ a to bez ohľadu na to, že motívom neplnenia povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie majetku bolo vykonávanie záchranných opatrení v zmysle § 67b Obchodného zákona. S takýmto zjednodušeným výkladom práva však celkom určite nevystačíme.

Právny poriadok SR je síce vnútorne diferencovaný na rôzne právne odvetvia, ale v konečnom dôsledku tvorí jednotu, a preto je neprijateľný taký výklad právnych predpisov, podľa ktorého by

1 Túto prácu podporila Agentúra na podporu výskumu a vývoja č. APVV-18-0337

2 K uvedenej problematike pozri aj Šamko, P.: Zodpovednosť za spôsobenie konkurzu (úpadku) a súvisiace protiprávne konanie z pohľadu trestného práva, In: Havel, B., Žitňanská, L. (eds.) Fiduciární povinnosti orgánu společnosti na pomezí korporačního, insolvenčního a trestního práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 199

3 Napriek tomu, že vyrovnacie konanie slovenský právny poriadok nepozná od roku 2006, podľa Trestného zákona ho možno aj naďalej mariť

bol podnikateľský subjekt mechanicky trestnoprávne sankcionovaný za konanie, ktoré iné právne odvetvie, v tomto prípade obchodné právo, nielen pripúšťa, ale zároveň prikazuje ako povinnosť podnikateľského subjektu. Inak povedané, ak dlžník, ktorý je predĺžený nesplní svoju povinnosť vyplývajúcu mu z § 11 ods. 2 zákona o konkurze z dôvodu, že zároveň plní svoju povinnosť v zmysle § 67b ObZ a plnenie tejto povinnosti spočíva v prijatí racionálneho opatrenia, ktoré by mohlo byť spôsobilé prekonať krízu podnikateľského subjektu, potom je nutné, z trestnoprávneho hľadiska, považovať také konanie predĺženého dlžníka za výkon zákonom uloženej povinnosti, t. j. za okolnosť vylučujúcu protiprávnosť činu podľa § 28 TrZ V takýchto prípadoch by vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti za spáchanie trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 ods. 1 písm. a) TrZ neprichádzalo do úvahy.

Z uvedeného vyplýva, že riadne plnenie povinnosti štatutárneho orgánu podnikateľského subjektu vykonať záchranné opatrenia v zmysle § 67b ObZ môže mať prednosť pred povinnosťou podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu v zmysle § 11 ods. 2 zákona o konkurze a podľa okolností jednotlivého prípadu môže vylučovať vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti aplikáciou § 28 TrZ Skutočnosť, že zákonodarca preferuje záchranu podnikateľského subjektu pred jeho „vstupom" do konkurzu, možno vyvodiť aj z ustanovení zákona o konkurze, keď § 74a ods. 5 zákona o konkurze stanovuje dôvody umožňujúce podnikateľskému subjektu zbaviť sa povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu z dôvodu porušenia povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu v zmysle § 11 ods. 2 zákona o konkurze. Riadne realizovanie záchranných opatrení dlžníka v predĺžení v zmysle § 67b ObZ by mohlo byť považované za konanie s odbornou starostlivosťou podľa § 74a ods. 5 písm. a) zákona o konkurze, prípadne za konanie predpokladané § 74a ods. 5 písm. b) zákona o konkurze, ktoré sa týka konania štatutárneho orgánu, ktorý realizoval neúspešne opatrenia na prekonanie úpadku.

Záver o „nadradenosti" realizovania povinnosti podľa § 67b ObZ pred plnením povinnosti uvedenej v § 11 ods. 2 zákona o konkurze však nemusí platiť za každých okolností, pretože vzájomný vzťah týchto dvoch ustanovení môže byť aj obrátený, a to v prípadoch, v ktorých nepôjde o riadne plnenie si záchrannej povinnosti v zmysle § 67b ObZ. Napríklad pôjde o také záchranné opatrenie, ktoré objektívne nebude možné označiť za rozumné, t. j. vykonané v súlade s požiadavkami potrebnej odbornej alebo náležitej starostlivosti (napríklad prevod zostatkového majetku spoločnosti na inú osobu bez odplaty, vloženie majetku spoločnosti do obzvlášť rizikového obchodu a podobne). V takýchto prípadoch by nebolo možné hovoriť o riadnom výkone zákonom uloženej povinnosti ako o okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu podľa § 28 TrZ, či o liberačných dôvodoch v zmysle § 74a ods. 5 zákona o konkurze.

JUDr. Peter Šamko *je sudca Krajského súdu v Bratislave, predseda trestnoprávneho kolégia na krajskom súde, pôsobí ako externý člen pedagogického zboru Justičnej akadémie, člen Stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády SR a ako člen skúšobného senátu Slovenskej advokátskej komory. Vydal tri monografie a desiatky článkov najmä v právnických časopisoch. Založil a vedie odborný elektronický časopis pravnelisty.sk*

Trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TrZ a trestný čin zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 ods. 1 TrZ

Pokiaľ sa zameriame na jednotlivé záchranné opatrenia podnikateľského subjektu vykonané v zmysle § 67b ObZ a na ich presah do trestného práva, tak podnikateľský subjekt, ktorý je v kríze z dôvodu hroziaceho úpadku, spravidla musí na realizovanie záchranných opatrení a na pokus o vyvedenie podnikateľského subjektu z krízy, získať finančné prostriedky, z ktorých by mohol hradiť urgentné pohľadávky svojim veriteľom (napríklad úhrady nájmu, elektriny, dodávateľov a podobne). Pri hľadaní vnútorných zdrojov finančných prostriedkov siahne podnikateľský subjekt nezriedka k dočasnému pozastaveniu miezd svojich zamestnancov, prípadne vypláca svojim zamestnancom iba tzv. čisté mzdy, keď podnikateľský subjekt „šetrí" na hradení povinných odvodov z miezd svojich zamestnancov (nezráža z mzdy zamestnancom povinné platby, prípadne zráža, avšak použije ich na úhrady pohľadávok iných svojich veriteľov).

Z hľadiska trestného práva by takéto konanie mohlo napĺňať znaky skutkovej podstaty trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TrZ, prípadne trestného činu zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 ods. 1 TrZ, avšak podľa okolností konkrétneho prípadu by mohlo ísť aj o konanie beztrestné, pokiaľ by takéto záchranné opatrenie podnikateľského subjektu spĺňalo zákonné podmienky uvedené v § 67b ObZ. Znie to síce trochu neuveriteľne, ale nedá sa celkom vylúčiť, že aj dočasné (krátkodobé) nehradenie povinných platieb poisťovniam a daňovému úradu, t. j. zjavné úmyselné porušenie povinností podnikateľského subjektu uhrádzať určenému príjemcovi splatnú daň, poistné na sociálne poistenie, verejné zdravotné poistenie a podobne, vykonávané s cieľom (úmyslom) prekonania krízy podnikateľského subjektu, teda zachránenia podnikateľského subjektu do budúcnosti, by mohlo byť považované za riadne plnenie si zákonnej povinnosti podľa § 67b ObZ a teda aj za okolnosť vylučujúcu protiprávnosť v zmysle § 28 TrZ, ktorá by znemožnila vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti za spáchanie trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TrZ. Nešlo by o konanie protiprávne, pretože v takýchto prípadoch by mohlo ísť o konanie dovolené § 67b ObZ v spojení aj s § 4 ods. 1 zákona o konkurze.

Pokiaľ by však takéto záchranné opatrenie spočívajúce v porušovaní iných zákonných povinností podnikateľského subjektu bolo sústavné, tak by už celkom určite nešlo o realizovanie záchranného opatrenia podľa § 67b ObZ, ale išlo by o dlhodobé vykonávanie podnikateľskej činnosti na úkor hradenia povinných platieb oprávneným subjektom. Takéto konanie podnikateľského subjektu by bolo možné charakterizovať ako zneužitie práva[4] (§ 67b ObZ), ktoré nepožíva právnu ochranu, a preto by sa nedalo dospieť k záveru, že zo strany podnikateľského subjektu išlo o riadny výkon zákonom stanovenej povinnosti, ktorý by bol okolnosťou vylučujúcou protiprávnosť činu v zmysle § 28 TrZ.

Pre úplnosť možno uviesť, že v prípade, ak by bol síce podnikateľský subjekt pri realizovaní vyššie uvedeného záchranného opatrenia v kríze, avšak nebol by ešte v platobnej neschopnosti, nemohol by sa preferovaním úhrad vybraným veriteľom pred ostatnými veriteľmi dopustiť trestného činu zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 ods. 1 TrZ, pretože znakom objektívnej stránky tohto trestného činu je okolnosť, že dlžník je v čase svojho konania už platobne neschopný. Ak by však podnikateľský subjekt v čase vykonávania takéhoto záchranného opatrenia mal dostatok finančných prostriedkov na úhradu povinných platieb, ktoré by použil „na svoju záchranu" (t. j. neodviedol by ich určeným príjemcom, ale hradil by z nich iné svoje pohľadávky) a bol by zároveň platobne neschopný, potom by bol v úpadku a využitím finančných prostriedkov určených na poistné a odvedenie dane na iné účely, by sa nedopúšťal trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TrZ, pretože by už išlo o podozrenie zo spáchania trestného činu zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 TrZ, ktoré prikazuje, že platobne neschopný dlžník má hradiť splatné pohľadávky svojich veriteľov, ktorí majú rovnaké postavenie, pomerne a rovnomerne (tieto závery možno vyvodiť aj z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2To/10/2011).[5]

K uvedenému je nutné dodať, že pokiaľ by podnikateľský subjekt vôbec nedisponoval finančnými prostriedkami na výplatu tzv. hrubých miezd svojich zamestnancov, respektíve na odvedenie dane, potom by nemohlo ísť vôbec o spáchanie trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 277 TrZ a ani o trestný čin zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 ods. 1 TrZ, pretože podnikateľský subjekt by nehradil povinné platby nie preto, že by nechcel, ale preto, že objektívne nemohol.

Trestný čin poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 TrZ

Štatutárny orgán podnikateľského subjektu, ktorý sa nachádza v kríze, respektíve v úpadku, môže realizovať plnenie svojej zákonnej povinnosti v zmysle § 67b ObZ aj tak, že sa pokúsi získať finančné prostriedky na vyvedenie spoločnosti z krízy predajom svojho hnuteľného, či nehnuteľného majetku (napríklad predajom nehnuteľností, cenných papierov, podniku, pohľadávok, ochrannej známky a podobne).

Predaj vlastného majetku dlžníka nie je, sám osobe, trestným činom ani vtedy, ak má dlžník viacero veriteľov, ktorí majú voči nemu viaceré neuhradené pohľadávky po lehote splatnosti. O trestnoprávnu problematiku, konkrétne o podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 písm. a) TrZ by však mohlo ísť vtedy, ak by išlo o taký predaj, za ktorý by dlžník nezískal adekvátnu protihodnotu, t. j. najmä pokiaľ by išlo o predaj majetku zjavne pod cenu

4 K zneužitiu práva pozri bližšie Knapp, V.: Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 1995, s. 184 a nasl.

5 Jednočinný súbeh trestného činu zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 ods. 1 TrZ s trestným činom neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 TrZ by tu bol vylúčený z dôvodu špeciality s tým, že prednosť má trestný čin zvýhodňovania veriteľa.

s nemožnosťou veriteľa, či veriteľov dlžníka plne uspokojiť svoje pohľadávky z takto získanej nízkej protihodnoty za predaj majetku dlžníka. Za takýchto okolností by bolo možné hovoriť o tom, že boli naplnené formálne znaky skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania veriteľa.

Z hľadiska skúmania takéhoto konania dlžníka optikou § 67b ObZ je potrebné zdôrazniť, že rozhodovanie podnikateľského subjektu v kríze je často rozhodovaním v tiesni a môže byť vedené snahou (úmyslom) zbaviť sa majetku s vidinou okamžitého získania finančných prostriedkov na prekonanie krízy (napríklad na úhradu pohľadávky dodávateľa, ktorá umožní opätovné „naštartovanie" výroby a následne môže pomôcť k prekonaniu krízy spoločnosti), t. j snahou vyviesť spoločnosť z krízy. Za takýchto okolností by aj predaj majetku dlžníka „pod cenu" mohol byť posúdený ako adekvátne záchranné opatrenie dlžníka na vyvedenie spoločnosti z krízy a mohlo by ísť o okolnosť vylučujúcu protiprávnosť činu v zmysle § 28 ods. 1 TrZ. Pre dlžníka, ktorý má nedostatok finančných prostriedkov je často výhodnejšou voľbou na odvrátenie krízy, ak síce napríklad predáva majetok „pod cenu", avšak finančné prostriedky získa hneď a môže s nimi disponovať a reálne odvrátiť krízu, než ak by napríklad uzatvoril kúpnu zmluvu ohľadne svojho majetku s kupujúcim, ktorý by bol síce ochotný uhradiť dlžníkovi vyššiu sumu, avšak až v postupne hradených splátkach v priebehu niekoľkých rokov.

Z hľadiska možného vyvodzovania trestnoprávnej zodpovednosti štatutárneho orgánu spoločnosti v kríze je podstatným aj to, že zvolené záchranné opatrenie dlžníka na odvrátenie krízy v zmysle § 67b ObZ nemusí byť úspešné, pretože povinnosť dlžníka v zmysle tohto ustanovenia sa viaže k tomu, aby dlžník nebol pasívny a realizoval záchranné opatrenie, ktoré by reálne mohlo vyviesť podnikateľský subjekt z krízy, avšak neviaže sa k tomu, že toto záchranné opatrenie musí byť aj úspešné, t. j., že dlžník dostojí svojim povinnostiam podľa § 67b ObZ iba vtedy, ak skutočne aj zvoleným záchranným opatrením odvráti krízu.

Pokiaľ teda dlžník zvolí ako riešenie krízovej situácie predaj majetku „pod cenu" a táto jeho voľba napokon nedokáže vyviesť podnikateľský subjekt z krízy, môže spoliehať na okolnosť vylučujúcu protiprávnosť v zmysle § 28 ods. 1 TrZ, avšak len vtedy, ak toto jeho riešenie krízovej situácie mohlo reálne viesť k tomu, že podnikateľský subjekt krízu prekoná. To napokon vyplýva aj z obsahu § 28 ods. 1 TrZ, ktoré výkon povinnosti ako okolnosť vylučujúcu protiprávnosť pripúšťa iba vtedy, ak výkon takejto povinnosti neodporuje všeobecne právnemu predpisu (v danom prípade § 67b ObZ) a ani ho neobchádza. Celkom určite preto nebude možné považovať predaj majetku dlžníka za výkon záchranného opatrenia v zmysle § 67b ObZ a ani za okolnosť vylučujúcu protiprávnosť podľa § 28 ods. 1 TrZ, ak napríklad dlžník predá svoj majetok „pod cenu" a získané finančné prostriedky použije na vlastnú súkromnú potrebu, či napríklad daruje inej osobe alebo inak odstráni zo svojej dispozície (napríklad zrealizuje nákup bezcenného majetku so spriaznenou osobou a takto fakticky vyvedie majetok mimo sféru dlžníka, či jeho veriteľov), prípadne ak vedome uzatvorí zmluvu o predaji svojho majetku s osobou, ktorá nemá žiadne finančné prostriedky na úhradu kúpnej ceny, ktorú ani neuhradí a napriek tomu bude majetok dlžníka na takúto osobu prevedený (v takýchto prípadoch ide taktiež o podozrenie, že záväzkovoprávny vzťah slúžil len na vyvedenie majetku z dispozície podnikateľského subjektu, ktorý je v kríze).

Z hľadiska vedenia trestného stíhania pre podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania veriteľa podľa § 239 TrZ v uvedených prípadoch (a to sa týka aj ostatných trestných činov, ktoré boli spomenuté vyššie) je preto nutné, aby mali orgány činné v trestnom konaní dokazovaním vytvorenú spoľahlivú predstavu o tom, či podnikateľský subjekt bol v kríze v čase prevodov majetku dlžníka, čo dlžník prevodom majetku sledoval, či takéto jeho konanie možno podradiť pod záchranné opatrenie v zmysle § 67b Obchodného zákona a v kladnom prípade, či takéto záchranné opatrenie mohlo reálne vyviesť podnikateľský subjekt z krízy.

Ovládajúca osoba, jej zodpovednosť za úpadok ovládanej osoby a povinnosť podľa § 67b ObZ

Pokiaľ analyzujeme povinnosti štatutárneho orgánu podnikateľského subjektu, ktorý je v kríze (hrozí mu úpadok alebo sa už v úpadku nachádza), ktoré by mal realizovať, aby došlo k odvráteniu krízy, potom nie je možné opomenúť ani možnú zodpovednosť ovládajúcej osoby vo vzťahu k podnikateľskému subjektu, ktorý je v kríze a zároveň v postavení ovládanej osoby. Vplyv ovládajúcej osoby

na rozhodovanie štatutárneho orgánu ovládanej osoby môže byť značný, či dokonca rozhodujúci, čo z trestnoprávneho hľadiska môže v niektorých prípadoch vylučovať prípadnú trestnoprávnu zodpovednosť štatutárneho orgánu ovládanej osoby, ak by len plnil pokyny, či nariadenia ovládajúcej osoby.

V tomto smere možno pripomenúť (na čo sa v trestnom konaní často zabúda a na akýkoľvek vzťah ovládajúcej a ovládanej osoby býva nazerané ako na niečo protiprávne, či nekalé) že podľa § 66a ObZ môže medzi spoločnosťami existovať legálny vzájomný vzťah ovládanej a ovládajúcej osoby. Podľa ustanovení ObZ je možný aj taký spôsob podnikania, že viaceré obchodné spoločnosti patria do majetkového portfólia jednej spoločnosti, ktorá má v nich väčšinový podiel na hlasovacích právach a tieto obchodné spoločnosti postupujú pri podnikaní v zhode a vzájomne aj koordinujú hospodárske výsledky jednotlivých členov majetkovo prepojených obchodných spoločností. Typickým prípadom ovládanej a ovládajúcej osoby je vzťah obchodnej spoločnosti (tzv. matka), ktorá založí inú obchodnú spoločnosť (tzv. dcéra), v ktorej má výlučný, či väčšinový podiel na hlasovacích právach a prostredníctvom ňou ustanoveného štatutárneho orgánu má faktický vplyv na podstatné rozhodnutia spoločnosti, ktoré sa týkajú hospodárenia spoločnosti a podobne.

Vzhľadom na skutočnosť, že môže ísť o legálne hospodárske spojenie dvoch alebo aj viacerých podnikateľských subjektov, ktoré môžu byť fakticky, či právne podriadené jednotnému vedeniu, môže ovládajúca osoba robiť aj také rozhodnutia ohľadne ovládanej osoby, ktoré sa týkajú jej „ďalšieho prežitia" a prípadne môže svojim rozhodujúcim vplyvom v ovládanej osobe spôsobiť aj úpadok ovládanej osoby. Podstatným pre prípadné vedenie trestného konania bude preto nielen zistenie, či ide o vzťah ovládajúcej a ovládanej osoby, ale aj to, aká je intenzita vzťahov medzi nimi.

Na vzájomné vzťahy medzi ovládajúcou a ovládanou osobou reaguje zákonodarca ustanovením o zodpovednosti ovládajúcej osoby za úpadok ovládanej osoby v zmysle § 66aa ods. 1 ObZ, podľa ktorého ovládajúca osoba zodpovedá veriteľom ovládanej osoby za škodu spôsobenú úpadkom ovládanej osoby, ak svojím konaním podstatne prispela k úpadku ovládanej osoby. Ustanovenie § 66aa ods. 1 ObZ stanovuje aj možnosti zbavenia sa tejto zodpovednosti a to v prípade, ak ovládajúca osoba preukáže, že postupovala informovane a v dobrej viere, že koná v prospech ovládanej osoby.

Vzhľadom na možné vzťahy ovládajúcej a ovládanej osoby a prípadného podozrenia zo spáchania niektorého z vyššie uvedených trestných činov spáchaných v kríze ovládanej osoby, je nutné sa vysporiadať aj s tým, aký je vzájomný vzťah § 66aa ods. 1 ObZ (zodpovednosť ovládajúcej osoby za úpadok ovládanej osoby) a § 67b ObZ (povinnosť štatutárneho orgánu vykonať opatrenia na prekonanie krízy) a kedy by prichádzala do úvahy aplikácia § 28 ods. 1 TrZ vylučujúca protiprávnosť činu.

V prvom rade je potrebné uviesť, že povinnosť podľa § 67b ObZ sa vyslovene týka iba štatutárneho orgánu spoločnosti, ktorá je v kríze. Ovládajúca osoba takúto povinnosť zákonodarcom stanovenú nemá. Vzhľadom na možné vzťahy ovládajúcej a ovládanej osoby, ktoré môžu byť aj pomerne „tesné", t. j. ovládajúca osoba môže mať dominantné rozhodovacie právomoci v zásadných otázkach podnikateľskej činnosti ovládanej osoby, nie je možné vylúčiť taký postup štatutárneho orgánu spoločnosti v kríze v zmysle § 67b ObZ, ktorý bude spočívať v tom, že štatutárny orgán bude podrobne informovať ovládajúcu osobu o kríze spoločnosti, navrhne možné záchranné opatrenia a rozhodnutie samotné ponechá v kompetencii ovládajúcej osoby. Pokiaľ bežne o zásadných otázkach podnikateľského života ovládanej osoby rozhoduje alebo by mala rozhodovať ovládajúca osoba, potom možno hovoriť o presune zodpovednosti na ovládajúcu osobu a to prípadne aj trestnoprávnej. Štatutárny orgán ovládanej osoby, ktorá je v kríze, tu dostojí svojej povinnosti v zmysle § 67b ObZ aj vtedy, ak iba poskytne ovládajúcej osobe všetky relevantné povinnosti a rozhodnutie ponechá na nej.[6] Ak je alebo má byť takéto konanie štatutárneho orgánu obvyklou praxou medzi ovládanou a ovládajúcou osobou, potom by bolo zároveň pokryté aj § 28 ods. 1 TrZ a vylučovalo by trestnú zodpovednosť štatutárneho orgánu ovládanej osoby.

Pokiaľ by však následne bola ovládajúca osoba nečinná a svojím nekonaním by spôsobila prehĺbenie krízy ovládanej osoby, či dokonca jej úpadok, bola by za spôsobenie takéhoto úpadku zodpovedná v zmysle § 66aa ods. 1 ObZ. Za takéhoto stavu by bolo možné tvrdiť, že ovládajúca osoba prispela k úpadku ovládanej osoby, ako to stanovuje § 66aa ods. 1 ObZ. Z uvedeného možno vyvodiť, že § 66aa ods. 1 veta prvá ObZ vyžaduje na zabavenie zodpovednosti za spôsobený úpadok, aby ovládajúca osoba konala v kríze ovládanej osoby aktívne (pokiaľ napríklad sama nie je v úpadku a reálne nemá ako pomôcť ovládanej osobe), pretože len informované konanie ovládajúcej osoby, ktoré bolo urobené v dobrej viere a v prospech ovládanej osoby môže ovládajúcu osobu zbaviť zodpovednosti za úpadok ovládanej osoby.

6 V tomto smere je možné poukázať aj na § 66 ods. 7 ObZ, podľa ktorého povinnosti mandatára má aj osoba, ktorá fakticky vykonáva pôsobnosť štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu bez toho, aby bola do takejto funkcie vymenovaná alebo ustanovená. Taká osoba je najmä povinná konať s odbornou starostlivosťou v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov. Pri porušení týchto povinností má rovnakú zodpovednosť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu.

Konanie v „prospech ovládanej osoby“ v zmysle tohto ustanovenia by malo spočívať v aktívnom konaní ovládajúcej osoby, ktoré spočíva v prijatí konkrétnych záchranných opatrení, ktoré reálne môžu vyviesť ovládanú osobu z krízy. Pokiaľ by sa tieto záchranné opatrenia prejavili ako nedostatočné na odvrátenie krízy ovládanej osoby a spôsobili pravý opak[7] s tým, že formálne by mohli napĺňať znaky skutkovej podstaty niektorého z vyššie uvedených trestných činov, potom by na takéto konanie ovládajúcej osoby mohlo byť aplikovaný § 28 ods. 1 TrZ vylučujúci protiprávnosť činu, pretože konanie v prospech ovládanej osoby v zmysle § 66aa ods. 1 ObZ by mohlo byť považované za riadne plnenie si povinností ovládajúcej osoby podľa § 28 ods. 1 TrZ.

V trestnoprávnej praxi sa však možno stretnúť skôr s inými reakciami ovládajúcich osôb na krízu ovládanej osoby, ktoré smerujú spravidla k pokynom previesť majetok ovládanej osoby na ovládajúcu osobu, respektíve na inú ovládanú osobu a tak sa vyhnúť hradeniu pohľadávok veriteľov. Ide spravidla o rôzne majetkové prevody na podklade fiktívnych záväzkových vzťahov medzi ovládajúcou a ovládanou osobou, prípadne vytvorenie novej ovládanej osoby, na ktorú sa presunú aktíva, či klienti pôvodnej ovládanej osoby. Takéto konanie (pokyny, či nariadenia) ovládajúcej osoby celkom určite nemožno označiť za konanie v dobrej viere v prospech ovládanej osoby, ide navyše o konanie, ktoré ovládanú osobu dostane z hroziaceho úpadku do úpadku, prípadne existujúci úpadok prehĺbi a preto v takýchto prípadoch neprichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 28 ods. 1 TrZ o okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu. Práve naopak, pokiaľ budú naplnené všetky zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je nutné vyvodzovať trestnú zodpovednosť ovládajúcej osoby (prípadne aj v súčinnosti so štatutárnym orgánom ovládanej osoby) za spáchanie trestného činu, a to spravidla za spáchanie trestného činu poškodzovania veriteľa podľa § 239 TrZ, pretože pôjde najmä o rôzne prevody zostatkového majetku ovládanej osoby na iné subjekty.[8]

Ak je v schopnostiach ovládajúcej osoby vykonať konkrétne záchranné opatrenia v prospech ovládanej osoby na zamedzenie úpadku ovládanej osoby, potom je jej povinnosťou tak urobiť, pretože opak by bolo možné posúdiť ako konanie, či skôr opomenutie konania ovládajúcej osoby, ktorým podstatne prispela k úpadku ovládanej osoby. Dôležitým v ustanovení § 66aa ods. 1 ObZ je aj slovo „podstatne“, teda je nutné, aby konanie, či nekonanie ovládajúcej osoby vo vzťahu k ovládanej osobe bolo dostatočne závažným, či rozhodujúcim pre spôsobeniu úpadku ovládanej osoby.

Pokiaľ sa vo vyššie naznačených prípadoch ovládaných a ovládajúcich osôb vedie trestné stíhanie, potom je nevyhnutné zopakovať, že dokazovaním musia byť dostatočne objasnené vzťahy medzi ovládanou a ovládajúcou osobou, ich intenzita a to najmä skutočnosť, či štatutárny orgán ovládanej osoby mal skutočne reálny vplyv na rozhodovanie o podstatných podnikateľských záležitostiach ovládanej osoby, respektíve, či tu bol určitý jednotný prvok kontroly a riadenia zo strany ovládajúcej osoby, ktorý mohol byť tak dominantný, že fakticky vylučoval štatutárny orgán z konečných rozhodovacích procesov v ovládanej osobe. Ak by dokazovanie v trestnom konaní skutočne zodpovedalo takémuto zisteniu, potom by bolo možné oprávnene pochybovať, či v prípade nekonania štatutárneho orgánu ovládanej osoby, napríklad nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu napriek zistenému predĺženiu ovládanej osoby zo strany štatutárneho orgánu, by bola naplnená subjektívna stránka trestného činu marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania podľa § 242 ods. 1 písm. a) TrZ, čo by vylučovalo možnú trestnú zodpovednosť štatutárneho orgánu a „prenieslo“ by ju na ovládajúcu osobu, ktorá by sa jej však mohla zbaviť prostredníctvom aktívneho konania v prospech ovládanej osoby v zmysle § 66aa ods. 1 ObZ. Takéto konanie by potom mohlo byť považované za výkon povinností vyplývajúcich zo všeobecne záväzného právneho predpisu a teda za okolnosť vylučujúcu protiprávnosť činu v zmysle § 28 ods. 1 TrZ.

Záver

V úpadkovom práve by mala platiť téza „čo najmenej trestného práva“ a štatutárnym orgánom podnikateľského subjektu, ktorý je v úpadku (a je bez významu, či je alebo nie je v pozícii ovládanej osoby) by mal byť daný obchodným a konkurzným právom široký priestor na to, aby sa ešte pred definitívnym „pádom do konkurzu“ pokúsili vykonať všetky reálne opatrenia zamerané na vyvedenie podnikateľského subjektu z úpadkového stavu s tým, že skutkové podstaty niektorého z trestných činov by sa v takýchto prípadoch mali aplikovať zdržanlivo (výnimočne) a len vtedy, ak

7 Škodu na majetku dlžníka, či veriteľov, „pád“ do úpadku – napríklad ovládajúca osoba by rozhodla tak, že platobne neschopná ovládaná osoba nemá podať na seba návrh na vyhlásenie konkurzu, ale má selektovať uhrádzanie pohľadávok svojich veriteľov a to tak, aby zachovala naďalej svoju činnosť, mohlo by ísť o podozrenie zo spáchania trestného činu zvýhodňovania veriteľa.

8 Bližšie k trestnému činu poškodzovania veriteľa, či k iným úpadkovým trestným činom pozri Šamko, P.: Trestné činy poškodzujúce veriteľov. Wolters Kluwer SR, 2019

pôjde o zjavné vybočenie z plnenia si povinností štatutárneho orgánu, ktoré mu vyplývajú z civilných právnych noriem.

Pokiaľ podnikateľský subjekt vykonáva svoju zákonom uloženú povinnosť vyplývajúcu z § 67b ObZ a realizuje vhodné opatrenia na odvrátenie krízy, môže počítať s tým, že jeho konanie bude beztrestné aj vtedy, ak by podnikateľským subjektom realizované opatrenia boli neúspešné. Podmienkou však je, aby išlo o riadny výkon povinnosti uvedenej v § 67b ObZ, teda rečou § 28 ods. 1 TrZ, aby výkon povinnosti neodporoval všeobecne záväznému právnemu predpisu. Záchranné opatrenie preto nie je možné posudzovať podľa jeho výsledku, či úspešnosti, pričom tento záver je podstatný aj z hľadiska § 28 ods. 1 TrZ.[9]

De lege ferenda by bolo potrebné uvažovať o podrobnejšom (konkrétnejšom) vymedzení § 67b ObZ a do § 66aa ObZ by mala byť vsunutá výslovná nutnosť aktívneho konania ovládajúcej osoby, čo by možno podnietilo štatutárne orgány, prípadne ovládajúce osoby k väčšej aj rozumne rizikovej aktivite pri záchrane podnikateľského subjektu, ktorý je v kríze a zároveň by svojou bližšou konkretizáciou poskytovalo konaniu štatutárneho orgánu, či ovládajúcej osobe väčšiu ochranu pri realizovaní ich záchranných krokoch a to aj z hľadiska jednoznačnejšej možnosti aplikovania § 28 ods. 1 TrZ na ich konanie. ■

9 K výkladu § 67b ObZ v spojitosti s § 28 ods. 1 TrZ pozri bližšie Šamko, P.: Zodpovednosť za spôsobenie konkurzu (úpadku) a súvisiace protiprávne konanie z pohľadu trestného práva, In: Havel, B., Žitňanská, L. (eds.) Fiduciární povinnosti orgánu společnosti na pomezí korporačního, insolvenčního a trestního práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 199 a nasl.

RESUMÉ

Spoločnosť v kríze a okolnosť vylučujúca protiprávnosť podľa § 28 ods. 1 Trestného zákona

Podstatou tohto príspevku je v základných bodoch priblížiť problematiku konania a rozhodovania štatutárneho orgánu v kríze s možnými presahmi takéhoto konania do trestného práva aj so zameraním na prípadnú aplikáciu § 28 ods. 1 Tr. zák., ktoré môže v konkrétnych situáciách vylúčiť protiprávnosť konania štatutárneho orgánu, či ovládajúcej osoby voči ovládanej osobe a tým aj ich trestnú zodpovednosť.

SUMMARY

Company in Crisis and a Circumstance Excluding Unlawfulness under Sec. 28(1) of the Criminal Code

The main purpose of this article is to outline basic issues related to the actions and decision-making processes of an executive body in crisis with possible overlaps of such actions with criminal law, also focusing on possible application of Sec. 28(1) of the Criminal Code, which may in specific situations exclude the unlawfulness of the actions taken by the executive body or by the controlling entity towards the controlled entity, and thus also exclude their criminal liability.

ZUSAMMENFASSUNG

Gesellschaft in der Krise und der die Rechtswidrigkeit gem. § 28 Abs. 1 des Strafgesetzes ausschließende Umstand

Der Sinn dieses Beitrages ist, in grundlegenden Punkten die Problematik um Handlungen und Entscheidungen eines statutarischen Organs in der Krise mit eventuellen Auswirkungen dieser Handlungen in den Strafrechtbereich sowie mit Orientierung auf eventuelle Anwendung § 28 Abs. 1 des Strafgesetzes, die im konkreten Fall die Rechtswidrigkeit der Handlung des statutarischen Organs oder der beherrschenden Person gegenüber der beherrschten Person und somit auch deren strafrechtliche Verantwortung ausschließen kann, zu erläutern.

Z ROZHODNUTÍ NAJVYŠŠIEHO SÚDU SR

Nárok advokátskej kancelárie, ktorá je úspešným žalobcom v konaní pred správnym súdom, na náhradu trov právneho zastúpenia

V prípade úspechu žalobcu v konaní pred správnym súdom nemožno v zmysle § 167 ods. 1 Správneho súdneho poriadku nárok na trovy právneho zastúpenia žalobcovi odoprieť len z dôvodu, že žalobca je advokátskou kanceláriou. Aj advokátska kancelária má právo dať sa v konaní zastúpiť iným advokátom, preto v prípade úspechu v konaní platí zákonná zásada, že má právo aj na náhradu účelne vynaložených trov právneho zastúpenia. Vzhľadom na právo advokátskej kancelárie dať sa zastúpiť iným advokátom nemožno neúčelnosť vynaložených trov založiť len na skutočnosti, že úspešný účastník je advokátska kancelária, a teda osoba znalá práva, spôsobilá kvalifikovane konať pred správnym súdom.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. februára 2020,
sp. zn. 10Sžik/2/2019

Dotknuté ustanovenia:

- § 49, § 51 ods. 1, 167ods. 1 Správneho súdneho poriadku č. 162/2015 Z. z.

Krajský súd v správnom konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného vyhovel podanej správnej žalobe, napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 a § 175 ods. 2 Správneho súdneho poriadku tak, že žalobcovi priznal voči žalovanej len čiastočnú náhradu trov konania za zaplatený súdny poplatok. Náhradu trov právneho zastúpenia krajský súd žalobcovi nepriznal, pretože tieto nepovažoval za dôvodne (účelne) vynaložené. Účelnosť trov podľa súdu súvisí so zásadou efektivity a spravodlivosti súdneho konania a s princípom proporcionality a primeranosti, čo v spojení so skutočnosťou, že žalobca je advokátska kancelária a právny zástupca žalobcu je súčasne aj jeho spoločníkom a konateľom, podľa krajského súdu má za následok to, že žalobcovi nemožno priznať nárok na náhradu trov právneho zastúpenia.

Proti rozsudku krajského súdu v časti výroku o trovách konania podal žalobca kasačnú sťažnosť. Dôvody, ktorými krajský súd deklaroval nepriznanie časti trov konania spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia, sťažovateľ nepovažoval za zákonné dôvody pre nepriznanie náhrady trov konania. Rozsudkom krajského súdu bolo sťažovateľovi v celom rozsahu vyhovené, teda mal plný úspech vo veci samej, preto nie je zrejmé, z akého dôvodu krajský súd rozhodol o priznaní len čiastočnej náhrady trov konania spočívajúcich v zaplatenom súdnom poplatku. Sťažovateľ uviedol, že ak je účastník konania v dotknutom konaní úspešný, príslušné procesné

predpisy mu garantujú právo na náhradu vynaložených trov konania, ktorých súčasťou sú aj trovy právneho zastúpenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný po oboznámení sa s prejednávanou vecou dospel k záveru, že námietky sťažovateľa sú dôvodné a rozhodnutie krajského súdu nemá oporu v zákone.

Z odôvodnenia:

V konaní pred správnym súdom musí byť s výnimkou niektorých typov konaní žalobca zastúpený advokátom, pokiaľ nemá sám vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa alebo pokiaľ takéto vzdelanie nemá jeho zamestnanec alebo člen, ktorý zaňho na správnom súde koná alebo ho zastupuje. Aj v prípade, že v konaní pred správnym súdom nie je zo zákona povinné zastúpenie advokátom, zákonodarca ustanovil pre každého účastníka konania a osobu zúčastnenú na konaní právo zvoliť si vždy za zástupcu advokáta. Takéto právo má aj advokátska kancelária, aj osoba s právnickým vzdelaním, a toto právo nemožno obmedziť.[1]

V prípade úspechu žalobcu v konaní pred správnym súdom nemožno v zmysle § 167 ods. 1 Správneho súdneho poriadku nárok na trovy právneho zastúpenia úspešnému žalobcovi odoprieť len z dôvodu, že žalobca je advokátskou kanceláriou.[2] Nakoľko aj advokátska kancelária má právo dať sa v konaní zastúpiť iným advokátom, v prípade úspechu v konaní platí zákonná zásada, že má právo aj na náhradu účelne vynaložených trov právneho zastúpenia. Vzhľadom na právo advokátskej kancelárie dať sa zastúpiť iným advokátom nemožno neúčelnosť vynaložených trov založiť len na skutočnosti, že úspešný účastník je advokátska kancelária, a teda osoba znalá práva, spôsobilá kvalifikovane konať pred správnym súdom.

Najvyšší súd ďalej uviedol, že právny a skutkový stav ohľadne účelnosti vynaložených trov mal krajský súd skúmať ku dňu, kedy tieto trovy vznikli, nie ku dňu rozhodnutia vo veci. Právny zástupca žalobcu v konaní pred krajským súdom sa stal spoločníkom a konateľom žalobcu (sťažovateľa – advokátskej kancelárie) v čase po podaní žaloby na krajský súd a pred rozhodnutím krajského súdu vo veci samej. Krajský súd však túto skutočnosť žiadnym spôsobom nereflektoval, obmedzil sa len na konštatovanie, že právny zástupca žalobcu je jeho spoločníkom a konateľom. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu preto ani nie je úplne zrejmé, či krajský súd o trovách konania rozhodol bez ohľadu na skutočnosť, kedy sa právny zástupca žalobcu stal jeho spoločníkom a konateľom, alebo krajský súd časové súvislosti ohľadne realizovaných úkonov právneho zastúpenia a momentu, kedy u právneho zástupcu žalobcu došlo k vzniku funkcie konateľa a spoločníka žalobcu, opomenul vziať do úvahy.

Ako vyplýva z uvedeného, krajský súd vec nesprávne správne posúdil, pokiaľ konštatoval, že trovy právneho zastúpenia nie sú účelne vynaložené, nakoľko žalobcom bola advokátska kancelária, a svoje rozhodnutie tiež nedostatočne odôvodnil, pretože dôkladne neozrejmil všetky súvisiace skutočnosti, ktoré ho viedli k nepriznaniu nároku úspešného účastníka na náhradu trov právneho zastúpenia, čím odňal sťažovateľovi právo na spravodlivé súdne konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedených dôvodov rozsudok krajského súdu v napadnutej časti výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

1 **§ 49 Správneho súdneho poriadku:**

(1) Žalobca musí byť v konaní pred správnym súdom zastúpený advokátom; to neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na správnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Povinnosť zastúpenia sa vzťahuje aj na spísanie žaloby. Splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť.

(2) Žalobca nemusí byť zastúpený podľa odseku 1
a) vo veciach, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu podľa § 12,
b) v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. b) až e), g) a i),
c) v konaní o správnej žalobe vo veciach slobodného prístupu k informáciám podľa osobitného predpisu,
d) ak je žalovaným Centrum právnej pomoci.

(3) Advokát je oprávnený dať sa v konaní zastupovať iným advokátom.

§ 51 ods. 1 Správneho súdneho poriadku:
Účastník konania a osoba zúčastnená na konaní si ako zástupcu môžu vždy zvoliť advokáta. Ustanovenia § 49 ods. 1 tretia veta a ods. 3 platia obdobne.

2 **§ 167 ods. 1 Správneho súdneho poriadku:**
Správny súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Právo odoprieť výpoveď v rámci konania vedúceho k uloženiu správnej sankcie trestnoprávnej povahy

Článok 14 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES z 28. januára 2003 o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) a článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice 2003/6 a smerníc Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES v spojení s článkami 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že umožňujú členským štátom neuložiť sankciu fyzickej osobe, ktorá v rámci vyšetrovania, ktoré voči nej vedie príslušný orgán podľa tejto smernice alebo tohto nariadenia, odmietne tomuto orgánu poskytnúť odpovede, z ktorých by mohla vyplynúť jej zodpovednosť za porušenie, za ktoré možno uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy, alebo jej trestnoprávna zodpovednosť.

Rozsudok Súdneho dvora z 2. februára 2021 vo veci C-481/19, Consob – ECLI:EU:C:2021:84

Taliansky ústavný súd, podobne ako ústavné súdy väčšiny členských štátov Európskej únie, vyše päťdesiat rokov nevyužíval možnosť dialógu so Súdnym dvorom Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor") prostredníctvom konania o prejudiciálnej otázke. Svoj prvý návrh na začatie prejudiciálneho konania predložil až v roku 2008.[1] V nasledujúcich rokoch však pristupoval k prejudiciálnemu konaniu veľmi opatrne, a preto v rozoberanom prípade ide ešte len o jeho tretí návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Návrh talianskeho ústavného súdu súvisí s konaním v rámci ktorého dochádza k posudzovaniu súladu právnych predpisov, pričom predmetom kontroly ústavnosti pred talianskym ústavným súdom je ustanovenie vnútroštátneho práva upravujúce „Delikt obchodovania s využitím dôverných informácií", ktoré sankcionuje nevyhovenie požiadavkám Národnej komisie pre obchodné spoločnosti a Burzu (ďalej len „Consob") v určenej lehote alebo spôsobenie neskorého plnenia funkcie dohľadu tohto orgánu, a to aj v prípade osoby, ktorej Consob pri výkone svojich úloh vytýka delikt obchodovania s využitím dôverných informácií. Predmetné vnútroštátne ustanovenie je dôsledkom prebratia smernice 2003/6/ES z 28. januára 2003 o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (ďalej len „smernica2003/6"), ktorá v článku 14 ods. 3 požaduje od členských štátov, aby stanovili sankcie za nespoluprácu pri vyšetrovaní vedenom príslušným orgánom dohľadu.

Aj keď smernica 2003/6 už v súčasnosti nie je účinná, pretože bola zrušená nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (ďalej len

1 Návrh vedený v registri Súdneho dvora pod číslom C-169/08.

2 Článok 52 ods. 3 Charty – V rozsahu, v akom táto Charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Dohovore, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom Dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.

3 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. februára 1996, John Murray v. Spojené kráľovstvo, CE:ECHR:1996:0208JUD-001873191, bod 45.

4 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 13. septembra 2016, Ibrahim a i. v. Spojené kráľovstvo, CE:ECHR:2016:0913JUD-005054108, bod 267.

5 Rozsudok Súdneho dvora z 20. marca 2018 vo veci C-537/16, Garlsson Real Estate a i., EU:C:2018:193, bod 28.

6 Rozsudky Súdneho dvora z 20. marca 2018 v spojených veciach C-596/16

„nariadenie 596/2014"), jej výklad je pre taliansky ústavný súd potrebný vzhľadom na časové okolnosti prípadu, v súvislosti s ktorým sa pred ústavným súdom uskutočňuje incidenčná kontrola ústavnosti. Návrh na kontrolu ústavnosti pred talianskym ústavným súdom totiž podal taliansky kasačný súd rozhodujúci o zákonnosti peňažnej sankcie vo výške 50 000 eur, ktorú Consob v roku 2012 udelil fyzickej osobe DB v súvislosti so správnym deliktom obchodovania s využitím dôverných informácií z dôvodu, že DB po tom, ako opakovane žiadal o odloženie účasti na vypočutí, na ktoré bol predvolaný ako informovaná osoba, odmietol odpovedať na otázky, ktoré mu boli položené, keď sa na toto vypočutie dostavil.

Taliansky ústavný súd sa svojimi prejudiciálnymi otázkami snaží zistiť, či právo odoprieť výpoveď a nevypovedať vo svoj neprospech je možné uplatniť aj v súvislosti so správnym konaním, v rámci ktorého sa ukladajú sankcie trestnoprávnej povahy. Ak by tomu tak bolo, článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 by mohol predstavovať zásah do tohto práva, keďže požaduje od štátov vo všeobecnosti, aby nespoluprácu pri vyšetrovaní sankcionovali. Z uvedeného dôvodu by mohla vzniknúť otázka platnosti článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 pre rozpor s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta") upravujúcim právo na spravodlivý proces a s článkom 48 Charty, ktorý upravuje prezumpciu neviny a právo na obhajobu.

Súdny dvor najprv pripomenul, že článok 47 ods. 2 Charty zodpovedá článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor") a článok 48 Charty zodpovedá článku 6 ods. 2 a 3 Dohovoru. V zmysle doktríny zodpovedajúcich práv vyplývajúcej z článku 52 ods. 3 Charty[2] sa tak mohol odvolať aj na výkladovú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k článku 6 Dohovoru, z ktorej vyplýva, že právo odoprieť výpoveď predstavuje všeobecne uznávanú medzinárodnú normu, ktorá je jadrom pojmu spravodlivé súdne konanie. Tým, že toto právo chráni obvineného pred protizákonným donucovaním zo strany orgánov, pomáha zabrániť justičným omylom a zaručiť výsledok sledovaný článkom 6 Dohovoru.[3] Právo odoprieť výpoveď je porušené najmä v situácii podozrivého, ktorému hrozia sankcie, ak nebude vypovedať, a preto buď vypovedá, alebo je potrestaný za to, že odmietol vypovedať.[4]

V ďalšej časti argumentácie sa už Súdny dvor odvolal na svoju vlastnú judikatúru, v ktorej sa vyjadril, že právo odoprieť výpoveď sa má uplatňovať aj v kontexte konaní, ktoré môžu viesť k uloženiu správnych sankcií trestnoprávnej povahy, pričom pri určení povahy sankcie sa vychádza z troch kritérií – právna kvalifikácia porušenia vo vnútroštátnom práve, povaha porušenia a stupeň prísnosti sankcie.[5] Úloha talianskeho ústavného súdu pri skúmaní povahy sankcie uloženej Consobom bude pomerne ľahká, keďže tieto správne sankcie už boli v judikatúre Súdneho dvora rozoberané a zdá sa, že sledujú represívne ciele a majú taký vysoký stupeň prísnosti, že môžu mať trestnoprávnu povahu.[6] Súdny dvor ešte pripomenul, že ak by aj taliansky ústavný súd dospel k záveru, že predmetné sankcie nemajú trestnoprávnu povahu, tak právo odoprieť výpoveď by bolo v tomto prípade potrebné rešpektovať s ohľadom na skutočnosť, že v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou možno dôkazy získané v rámci správneho konania použiť v rámci trestného konania vedeného proti tej istej osobe na účely preukázania, že došlo k spáchaniu trestného činu.

Ak teda právo odoprieť výpoveď vnímame ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie, tak toto právo vyplýva najmä z článku 48 Charty a bráni tomu, aby bola osoba sankcionovaná za to, že odmietne poskytnúť príslušnému orgánu podľa smernice 2003/6 odpovede, z ktorých by mohla vyplývať jej zodpovednosť za porušenie, za ktoré možno uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy, alebo jej trestnoprávna zodpovednosť.

Následne sa Súdny dvor zaoberal otázkou, či uvedený výklad práva odoprieť výpoveď nespôsobuje neplatnosť článku 14 ods. 3 smernice 2003/6, ktorý vo všeobecnosti požaduje od členských štátov, aby nespoluprácu pri vyšetrovaní sankcionovali. Alebo inými slovami, či je možný taký výklad uvedeného článku smernice 2003/6, ktorý by nepredstavoval zásah do práva odoprieť výpoveď.

V tejto súvislosti Súdny dvor najprv pripomenul, že v prípade viacerých možných výkladov textu práva Únie je potrebné dať prednosť tomu výkladu, ktorý zabezpečí súlad s primárnym právom, a teda aj s Chartou, pred výkladom, ktorý vedie k zisteniu o nezlučiteľnosti vykladaného textu s primárnym právom.

Článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 stanovuje pre členské štáty povinnosť stanoviť sankcie uplatniteľné v prípade nespolupráce pri vyšetrovaní, pričom článok 12 tejto smernice spresňuje, že príslušný orgán musí mať možnosť žiadať informácie od kohokoľvek a, ak je to potrebné,

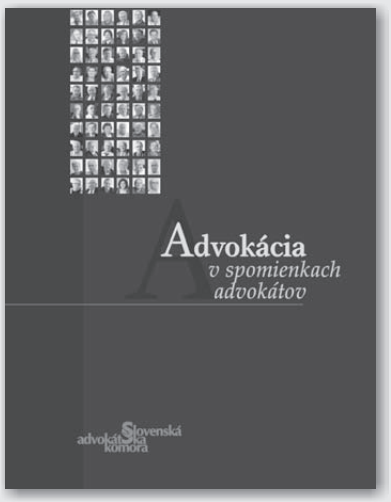
a C-597/16, Di Puma a Zecca, EU:C:2018:192, bod 38 a z 20. marca 2018 vo veci C-537/16, Garlsson Real Estate a i., EU:C:2018:193, body 34 a 35.

predvolať a vypočuť takúto osobu. Výslovne nepočíta s tým, aby sa táto povinnosť členských štátov stanoviť sankcie uplatňovala aj na prípad, keď vypočúvaná osoba odmietne poskytnúť uvedenému orgánu odpovede, z ktorých môže vyplývať jej zodpovednosť za porušenie, za ktoré možno uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy, alebo jej trestnoprávna zodpovednosť. Podľa Súdneho dvora však nič v znení článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 nebráni takému výkladu tohto ustanovenia, podľa ktorého sa takáto povinnosť v uvedenom prípade neuplatňuje. Nie je teda dôvod vyhlásiť článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 za neplatný, keďže podľa Súdneho dvora je možný aj taký jeho výklad, ktorý bude rešpektovať právo dotknutej osoby odoprieť výpoveď.

Rovnaký záver platí aj vo vzťahu k nariadeniu 596/2014, ktoré zrušilo a nahradilo smernicu 2003/6, a ktoré v článku 30 ods. 1 písm. b) rovnako predpokladá sankcionovanie nespolupráce v rámci vyšetrovania alebo kontroly. Aj toto ustanovenie nariadenia 596/2014 je podľa názoru Súdneho dvora možné vykladať tak, že bude rešpektované právo odmietnuť výpoveď v prípade osoby, ktorá v rámci vyšetrovania vedeného voči nej príslušným orgánom podľa nariadenia 596/2014 odmietne tomuto orgánu poskytnúť odpovede, z ktorých by mohla vyplynúť jej zodpovednosť za porušenie, za ktoré možno uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy, alebo jej trestnoprávna zodpovednosť.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
UPJŠ v Košiciach, Právnická fakulta

Advokácia
v spomienkach advokátov

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe,** ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, *ondrisova@sak.sk*

Aktuálne udalosti

Voľby do orgánov advokátskej samosprávy

Voľba členov do orgánov komory prebieha v dvoch častiach – **nominačnej** prostredníctvom elektronického volebného systému a **priamej voľby** počas konferencie advokátov, ktorú predsedníctvo SAK zvolalo na **11. júna 2021**.

Prvá časť volieb – **PRIMÁRKY**, teda časť, kedy môžu advokáti navrhovať (nominovať) kandidátov do orgánov SAK na funkčné obdobie 2021 – 2025, prebieha **v elektronickom volebnom systéme po autentifikácii na elektronickej platforme Slovenskej advokátskej komory od 1. marca do 1. apríla**. Pre **prihlásenie sa do volebného systému** boli advokátom **doručené prihlasovacie údaje** prostredníctvom emailu na osobnú emailovú adresu alebo poštou do vlastných rúk, spoločne s webovým odkazom na elektronickú volebnú platformu. Komora pripravila pre advokátov o voľbách a samotnom postupe nominovania aj videá s potrebnými informáciami a názornými ukážkami. Link na videá o voľbách je dostupný aj na webovej stránke SAK v časti *Aktuality*.

Predsedníctvo SAK a kancelária komory zároveň pracujú na príprave konferencie a zvažujú možnosti jej usporiadania vzhľadom na protiepidemické opatrenia.

Očkovania advokátov proti COVID-19

Slovenská advokátska komora už od začiatku roka opakovane rokovala s ministerstvom spravodlivosti o možnostiach očkovania advokátov. V medializovaných informáciách bolo uvedené, že pre oblasť justície bol vyčlenený určitý objem vakcín a ministerstvo spravodlivosti bude očkovať sudcov, notárov a exekútorov. Z týchto dôvodov predseda komory Viliam Karas zaslal pani ministerke list s výzvou, aby advokáti boli zaradení medzi pracovníkov kritickej infraštruktúry v justícii a mali možnosť dať sa zaočkovať proti prenosnému ochoreniu COVID-19. Ministerka spravodlivosti Mária Kolíková sa následne aj pre médiá vyjadrila, že požiadavku advokátov vníma ako legitímnu a ministerstvo hľadá možnosti, ako zaočkovať aj advokátov.

Pozícia Slovenskej advokátskej komory k očkovaniu advokátov

Vo všeobecnosti zastávame názor, že očkovanie má prebiehať predovšetkým na základe vedeckých poznatkov a zaočkovaní majú byť primárne tí, ktorí sú najohrozenejšou skupinou. V čase, kedy vláda SR mala očkovací plán nastavený striktne podľa veku a zdravotného stavu, sme tomu rozumeli a rešpektovali. Z médií, aj ďalších zdrojov sme sa však dozvedeli o zmene, že majú byť vyčlenené vakcíny pre ďalšie skupiny obyvateľstva podľa zamestnaní. Vyšla správa, že Ministerstvo spravodlivosti SR bude očkovať sudcov, notárov a exekútorov.

Ak teda bol štátom vyčlenený určitý objem vakcín pre oblasť justície, lebo štát pokladá justíciu za jeden z pilierov štátu, ktorý musí fungovať aj v čase pandémie, konštatujeme, že je potrebný nediskriminačný prístup voči všetkým a že súčasťou justície sú aj advokáti. Ak na jednej strane štát zaočkuje policajta, vyšetrovateľa, prokurátora, sudcu, notára, exekútora a na druhej strane pri tom istom úkone bude advokát (pri mnohých musí byť), ktorý nemá právo byť zaočkovaný, nejde o rovnaký prístup, ale priamu diskrimináciu.

Advokácia nie je len podnikanie, ale povolanie, ktorého súčasťou sú povinnosti. Právne služby sa nevykonávajú ani v tejto dobe iba v rámci práce doma, alebo z tepla kancelárie. Je úplne prirodzené ak advokáti, ktorí sa cítia/sú mladí a zdraví, nebudú žiadať zaočkovanie skôr. Vo svojich radoch máme aj množstvo kolegov z rizikovejších skupín, ktorí chodia na úkony trestného konania, do väzby a na pojednávania. Veľké množstvo advokátov však zastupuje ľudí aj v občianskych sporoch, ale aj v trestných veciach, často aj ako *ex-offo* advokáti. Pri značnom počte trestných konaní dokonca zo zákona musí byť obvinený zastúpený advokátom. Advokát si teda nevyberá, či tam chce byť, alebo nie, vykonáva svoje povolanie.

Preto konštatujeme, že ak budú vyčlenené vakcíny pre oblasť justície, tieto by sa mali nediskriminačne rozdeliť podľa presne určených kritérií medzi všetky justičné povolania pomerne, vrátane advokátov. Kľúčom by mohol byť vek, zdravotný stav, ale v neposlednom rade aj to, či advokát pôsobí ako obhajca a prichádza do úzkeho kontaktu s väčším počtom ľudí pri výkone svojho povolania.

Môže sa totiž stať, že diskriminačným prístupom, kedy štát uprednostní vakcinovaním len represívne zložky justície, naruší jeden z hlavných pilierov právneho štátu, a to právo na obhajobu a na právnu pomoc.

SAK sa zapája do legislatívneho procesu

Slovenská advokátska komora pripravila v priebehu februára viaceré pripomienky k legislatívnym návrhom Ministerstva spravodlivosti SR. Pripomienky sú zverejnené na portáli Slov-lex. Ďakujeme členom stálych pracovných skupín a *ad hoc* komisií za ich čas venovaný príprave odborných stanovísk.

Pripomienky SAK k reforme súdnej mapy

Reforma súdnej mapy, ktorá sa konkrétne pretavila do návrhu zákona o sídlach a obvodoch súdov, vyvolala širokú diskusiu v rámci odbornej verejnosti.

Slovenská advokátska komora sa tejto téme venovala od novembra 2020, kedy k zverejnenému návrhu Analytického centra MS SR pripravila prieskum medzi advokátmi a zorganizovala online diskusiu s ministerkou spravodlivosti Máriou Kolíkovou, ktorá mala možnosť prezentovať zámer reformy advokátskej obci.

Začiatkom roka 2021 sa návrhu zákona venovali viaceré pracovné skupiny SAK a výsledkom je stanovisko a konkrétne uverejnené pripomienky.

Na potrebe naďalej hovoriť o súdnej mape, ktorá zásadným spôsobom zasiahne do fungovania justičných inštitúcií, sa **2. marca 2021** na pôde Najvyššieho súdu SR zhodli predseda Ústavného súdu SR **Ivan Fiačan**, predseda Najvyššieho súdu SR **Ján Šikuta**, generálny prokurátor **Maroš Žilinka** a predseda Slovenskej advokátskej komory **Viliam Karas** (na fotografii). Spoločne poukázali na fakt, že po otvorení priestoru na širšiu debatu o súdnej mape volá odborná verejnosť naprieč justíciou. Všetci sa zároveň zhodli na potrebe reformy súdnej mapy, ktorá by po jej dôslednej implementácii mala mať jednoznačnú ambíciu, a to zabezpečiť plynulosť poskytovania spravodlivosti na všetkých inštanciách.

Rekodifikácia práva obchodných spoločností

Ministerstvo spravodlivosti SR zverejnilo legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností, ktorý mala SAK možnosť pripomienkovať.

Výstupy vyšli najmä z *ad hoc* pracovnej komisie vytvorenej na tento účel z advokátov zaoberajúcich sa obchodným právom. SAK podporila zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností v rámci samostatného kódexu a zároveň sa stotožňuje s filozofickými východiskami aj doktrinálnym uchopením legislatívneho zámeru. Vecný zámer rekodifikácie posúva slovenské právo smerom k medzinárodným štandardom a zároveň reaguje na poznatky aplikačnej praxe. Predpokladáme a očakávame, že rekodifikácia bude pripravovaná v nadväznosti na reformu súkromného práva.

Členovia komory mali možnosť oboznámiť sa s obsahom zámeru aj počas tematického stretnutia s predsedníctvom SAK 15. 2. 2021, v rámci ktorého vystúpila Lucia Žitňanská a Kristián Csach, ktorí sú členmi pracovnej skupiny MS SR.

Návrh zákona o súdnej ochrane vo verejnom obstarávaní

V nadväznosti na novelu verejného obstarávania, ktorá bola predmetom pripomienkovania v decembri 2020, sa pracovná skupina SAK pre verejné právo zaoberala návrhom zákona o súdnej ochrane vo verejnom obstarávaní. Jedna zo zásadných pripomienok sa týkala návrhu zveriť voľbu prísediacich sudcov Národnej rade SR, ktorý vyvoláva obavu zo zásahu do nezávislosti súdnej moci zo strany zákonodarnej moci. Ďalšou pripomienkou sme žiadali doplnenie, aby sa súdna ochrana vzťahovala aj na podlimitné zákazky a takisto sme žiadali zvážiť navrhované skrátenie lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, a to z dôvodu náročnosti prípravy riadne odôvodnenej a právne podloženej kasačnej sťažnosti.

Návrh na zlepšenie fungovania obchodného registra

Slovenská advokátska komora sa zapája aj do odbornej diskusie o opatreniach na zefektívnenie obchodného registra. S ohľadom na zámer ministerstva okresať počet registrových súdov a zveriť časť agendy externým registrátorom SAK opätovne zvážila a prezentovala MS SR možnosť rozšíriť okruh externých registrátorov o advokátov na báze dobrovoľnosti a oddelenia tejto služby od právnej služby v zmysle zákona o advokácii.

Novela trestnoprávnych kódexov a návrh definície škody

Ministerstvo spravodlivosti SR plánuje v tomto roku aj väčšiu novelu Trestného zákona a Trestného poriadku a vyzvala komoru na predloženie konkrétnych návrhov zmien. Pozvánka do tejto odbornej diskusie prišla práve v čase, keď SAK opätovne navrhla zmenu Trestného zákona v časti, ktorá upravuje minimálnu škodu. Návrh predložila Slovenská advokátska komora Ministerstvu spravodlivosti SR už minulý rok ako pripomienku k zákonu o zaisťovaní majetku. Náš návrh sa týka úpravy § 125 ods. 1, ktorý určuje, že malou škodou je škoda prevyšujúca sumu 266 eur. Ďalšie hranice škody sú násobkami tejto pevnej sumy. Takáto úprava je na Slovensku platná už 15 rokov, historicky sa však suma odvodzovala od nariadenia vlády o minimálnej mzde, teda nie pevne zákonom. Dôsledkom aktuálnej právnej úpravy je tak neustále sprísňovanie trestnej zodpovednosti iba v dôsledku skutočností, ako je inflácia, rast priemernej mzdy, ale aj rast minimálnej mzdy. Toto však nezodpovedá princípom materiálneho chápania právneho štátu a vymyká sa princípu poňatia trestného práva ako prostriedku *ultima ratio* (posledná možnosť).

Právny štát

Právny štát v praxi – téma výročnej konferencie advokátskych komôr

Dňa 12. 2. 2021 sa konala **49. Európska prezidentská konferencia**, na ktorej sa zúčastnili predseda Viliam Karas a podpredseda Ondrej Laciak. Ide o významné výročné podujatie organizované Rakúskou advokátskou komorou, na ktorom sa schádzajú zástupcovia európskych komôr od roku 1973.

Hlavná téma konferencie bola ***Právny štát a demokracia – ako odstrániť priepasť medzi zásadami a praxou***. Právny štát je ústrednou témou podujatia ostatné tri roky, čo svedčí o tom, že ide o koncept, ktorý treba neustále mať na pamäti bez ohľadu na krajinu a štátne usporiadanie. Plnohodnotné naplnenie princípov právneho štátu je nikdy nekončiaca úloha, čo platí aj pre dobre zakotvené demokracie. Právny štát potrebuje bedlivých strážcov. Sú nimi aj advokáti. Slovenská advokátska komora pravidelne vystupuje na medzinárodných fórach a apeluje na rešpektovanie pilierov advokácie, aby každý advokát mohol realizovať svoje poslanie

Hlavnými rečníkmi boli Shirin Ebadi, nositeľka Nobelovej ceny za mier, Sophie in't Veld, poslankyňa Európskeho parlamentu, Patricia Lee Refo, predsedníčka Americkej advokátskej komory, Volker Türk, z kancelárie Generálneho tajomníka OSN poverený strategickou koordináciou, Margarete Gräfin von Galen, predsedníčka CCBE. Nasledovali správy o stave právneho štátu v jednotlivých krajinách.

SAK podporila slobodnú a nezávislú advokáciu v Rumunsku

Slovenská advokátska komora sa pridala svojím podpisom k vyhláseniu európskych advokátskych komôr a organizácií na podporu slobodnej a nezávislej advokácie v Rumunsku. Vyhlásenie možno nájsť na oficiálnej stránke Európskej prezidentskej konferencie *www.e-p-k.at*.

Rumunská advokátska komora v rámci zasadnutí Rady advokátskych komôr Európy (CCBE), ako aj na Európskej prezidentskej konferencii vyjadrila veľké znepokojenie s praxou orgánov činných v trestnom konaní a súdov, ktoré považuje za rozporné so slobodným výkonom advokácie a princípmi právneho štátu. V Rumunsku dochádza v k identifikácii advokáta s osobou klienta, ako aj s jeho politickou príslušnosťou či trestnými činmi, z ktorých je obvinený. Dochádza k obviňovaniu advokátov z trestných činov vyjadrenia názoru na základe ich úkonov za účelom obhajoby a zastupovania klientov. Advokáti sú predvolávaní, aby svedčili proti svojim klientom, dochádza k prehliadkam kancelárií bez rešpektovania zákonných pravidiel, vrátane zabavenia dokumentov, ktoré nesúvisia s dôvodmi prehliadky. Možno konštatovať porušenie rovnosti zbraní pri súdnom konaní a neexistenciu záruk na zachovanie integrity dôkazov v spise. Odôvodnenia rozhodnutí sa vypracovávajú s veľkým oneskorením s následkom nemožnosti podať odvolanie v lehote. Tieto postupy sa stávajú systematické a majú dopad na slobodný výkon advokácie ako aj práva občanov na spravodlivý proces.

Poslali sme stanovisko k druhej výročnej správa EÚ o stave právneho štátu

Komora sa aktívne zapája do prípravy reakcie CCBE k druhej správe o stave právneho štátu v SR a EÚ. Vyjadrila sa tiež vo vlastnom mene prostredníctvom reakcie na verejnú konzultáciu Európskej komisie, ktorá predchádza príprave správy.

Ide o príležitosť formulovať postrehy a výhrady SAK k rôznym aspektom právneho štátu v SR, či už ide o systematické zlyhania alebo konkrétne prípady, ktoré vytvárajú obavy z postupnej erózie právneho štátu alebo nežiaducich trendov. Delegácie CCBE sa zhodli v tom, že reakcia CCBE by mala byť tento rok konkrétnejšia a vychádzať z materiálov všetkých advokátskych komôr.

Slovenská advokátska komora vedie od jesene 2020, kedy bola zverejnená prvá správa Európskej komisie o stave právneho štátu, aktívny dialóg s Európskou komisiou na túto tému. Zasielali sme pripomienky k textu, ako aj priebežné stanoviská k témam súvisiacim s právnym štátom, ktoré SAK zverejnila.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Mgr. Alexandra Donevová
Foto A. Važanová, NS SR

Zo zasadnutí Predsedníctva SAK

Január a február boli na rokovania Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory bohaté. V oboch mesiacoch sa konali riadne aj mimoriadne zasadnutia:

– riadne 14., 15. a 18. januára a **4. – 5. februára 2021**,
– mimoriadne 21. januára a **18. februára 2021**.

Predsedníctvo komory rozhodlo približne v dvojtýždňových odstupoch prostredníctvom aplikácie Webex organizovať **tematické stretnutia s advokátmi**, ktoré nateraz nahrádzajú tradičné stretnutia s advokátmi v regiónoch. Doposiaľ zástupcovia komory prezentovali tri témy **– vzdelávanie advokátov a advokátskych koncipientov, advokátske skúšky** a **komunikáciu komory** – s cieľom vytvoriť priestor na **rekapituláciu činnosti Slovenskej advokátskej komory** od poslednej konferencie advokátov v roku 2017 aj na **otváranie koncepčných otázok a aktuálnych právnych tém** rezonujúcich v slovenskom právnom prostredí.

Predseda SAK JUDr. Karas, PhD. informoval o **stretnutí s prezidentkou SR Zuzanou Čaputovou**, o zaslaní **listu ministerke spravodlivosti SR** s **návrhom na zmenu Trestného poriadku v časti týkajúcej sa väzby** a o **vstupoch advokátov do ústavov na výkon väzby a trestu odňatia slobody**. Podrobnejšie informácie sú uverejnené na webovej stránke komory.

Predsedníctvo SAK sa kontinuálne od apríla 2018 venuje rozpracovanému projektu **online platformy na poskytovanie právnych služieb**. Nateraz platí, že P SAK online platformu „odobrilo". Ide o jednu z najzásadnejších vecí, pokiaľ ide o spôsob výkonu advokácie. Ambícia komory je inšpirovaná v prvom rade záujmom spotrebiteľa; online platforma by mala občanom umožniť rýchlo si vyhľadať advokáta podľa vlastných preferencií s dôrazom na zodpovednosť za poskytované právne služby, keďže na platforme by boli vedení iba advokáti zapísaní do zoznamu advokátov, čo z poskytovania právnych služieb vylúči pokútnikov. Práve advokátska komora je subjekt, ktorý má prevádzkovať takúto platformu, a mala by vynaložiť maximálne úsilie smerujúce k tomu, aby podobnú platformu nezriadili iné subjekty bez dosahu na záruky etiky, zodpovednosti a poskytovania kvalitnej služby. Slovenská advokátska komora pôjde postupnou cestou prepracovania vstupných dát a zadaní tak, aby bolo možné adekvátne navrhnúť výstup určený na schválenie novému predsedníctvu. Rozhodnutie nového predsedníctva bude legitimizované návrhom v Pozičnom dokumente na konferencii advokátov v júni 2021.

Mesiace január a február 2021 boli veľmi bohaté na legislatívne aktivity. Rezonovali najmä nasledovné témy: **legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností, návrh opatrení na fungovanie obchodného registra**, návrh novely **zákona o upomínacom konaní**, návrh novely **Colného zákona**, druhý ročník prípravy **výročnej správy o stave právneho štátu v Slovenskej republike a v Európskej únii**, príprava **návrhu zákona o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu SR**, návrh novely **zákona o kritickej infraštruktúre, návrh zákona o verejnom obstarávaní, národná stratégia kybernetickej bezpečnosti** a **návrh opatrení „Kilečko 2"**.

V januári a februári 2021 došlo k zmenám v poradných orgánoch komory. S účinnosťou od 1. januára 2021 sa novým predsedom pracovnej skupiny pre trestné právo stal **JUDr. Martin Puchalla, PhD.**, ktorý nahradil dlhoročného predsedu pracovnej skupiny **doc. JUDr. Oleja, CSc.** S účinnosťou od 4. februára 2021 došlo k zmene vo funkcii **regionálneho zástupcu pre Trnavský kraj**. Novým zástupcom sa stal **JUDr. Igor Ribár**, ktorý nahradil **JUDr. Andreja Haladu**.

Predmetom mimoriadneho rokovania Predsedníctva SAK bola aj **finalizácia prvého kola volieb do orgánov komory elektronicky**. **Od 1. marca 2021 bol spustený elektronický volebný systém**, advokáti sú priebežne informovaní prostredníctvom všetkých komunikačných prostriedkov komory. V prípade otázok môžu kontaktovať HELPDESK linku slúžiacu na **podporu pri online voľbách** na telefónnom čísle **02 32 184 402** v pracovných dňoch od 8.00 do 16.30 h počas celej doby trvania nominačnej časti volieb (do 1. apríla).

V rámci **informácií odboru výchovy a vzdelávania** predsedníctvo SAK schválilo **témy a lektorov na letný** (27. – 29. mája 2021 v hoteli Partizán na Táľoch) aj na **zimný** (9. – 11. decembra 2021 v hoteli Patria na Štrbskom Plese) **seminár advokátov**, aktualizovaný zoznam tém a lektorov na zostavenie programu **vzdelávacích stried** v roku 2021, na návrh vzdelávacieho kolégia rozhodlo **neorganizovať Slovenské dni práva v roku 2021**, vzalo na vedomie **štatistické informácie o počte účastníkov na advokátskych webinároch** organizovaných komorou **v druhom polroku 2020**, informáciu o **príprave a vypracovaní sylabov k témam hlavných seminárov** s premietnutím profilu absolventa advokátskej skúšky do obsahu programov povinného vzdelávania koncipientov a **ostatné závery vzdelávacieho kolégia**, ktoré sa týkali možností doplnkových vzdelávacích aktivít v oblasti *wellbeing of lawyers* a boja proti legalizácii príjmov z trestnej

činnosti z pohľadu kontroly a praktických povinností advokáta vyplývajúcich z AML smerníc.

Slovenská advokátska komora sa svojimi činnosťami musí prispôsobovať aktuálnej pandemickej situácii a platným nariadeniam. Platí to aj pre oblasť **advokátskych skúšok**. Podrobnejšie informácie sú uvedené na webovej stránke komory. Od 1. februára 2021 sú uchádzači na termíny zaraďovaní priebežne. Vstupný test a písomnú časť nie je možné vykonávať dištančne; táto možnosť sa však ponúka pri ústnej časti, preto predsedníctvo komory schválilo tzv. **hybridné skúšanie** pri prísnom dodržiavaní zdravotno-preventívnych opatrení.

V mesiacoch január a február aktívne prebiehala príprava vydania viacerých publikačných počinov komory. Vyšla v poradí už piata **Zbierka disciplinárnych rozhodnutí za roky 2018 – 2019**, ktorá bola advokátom distribuovaná s *Bulletinom slovenskej advokácie* č. 1-2/2021. Vyšli **dva zväzky trilógie o dejinách advokátskych komôr na území Slovenska** v rokoch **1948 – 1989** a **1990 – 2020**. Komora pripravuje aj publikáciu ***Poviedky o advokátoch a spravodlivosti***. Výsledky publikačných aktivít komory sú cenné diela a vzhľadom na svoju vysokú kvalitu a množstvo vynaloženej práce si zasluhujú náležitú pozornosť a úctu, preto Predsedníctvo SAK rozhodne o vhodnom spôsobe ich uvedenia do života až po uvoľnení pandemických opatrení.

Členovia P SAK súhlasili so zámerom návrhu dekana Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach doc. JUDr. Miroslava Štrkoleca, PhD. na **rozšírenie klinického právneho vzdelávania** pod podmienkou zabezpečenia mlčanlivosti študentov vo vzťahu k veci, a to dohodou medzi advokátom a študentom. Fakulta plánuje od akademického roka 2021/22 začať realizovať výberový predmet s pracovným názvom *študentská právna poradňa, resp. právna klinika pre obyvateľov mesta Košice*.

Predsedníctvo SAK schválilo **stanoviská** s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala **pracovná skupina pre veci advokátske** a **komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami**.

Pokiaľ ide o konferenciu advokátov plánovanú na **11. jún 2021**, **návrhy interných predpisov** *(Advokátsky poriadok, Disciplinárny poriadok, Organizačný poriadok a Pozičný dokument)* boli po januárovom rokovaní Predsedníctva SAK a zapracovaní všetkých zmien z neho vyplynuvších uverejnené na webovej stránke komory. Nateraz platí, že konferencia sa uskutoční **11. júna 2021** v Bratislave v Inchebe, komora zvažuje všetky možnosti jej organizácie v kontexte riešenia pandemickej situácie. Advokáti budú o všetkých náležitostiach spojených s konferenciou informovaní prostredníctvom komunikačných prostriedkov. Ako v roku 2017, aj v roku 2021 Slovenská advokátska komora vydá **mimoriadne číslo** *Bulletinu slovenskej advokácie*, ktorý bude podkladom na rokovanie konferencie.

V časti rokovania venovanej **ekonomickým otázkam** členovia P SAK rozhodli o **doručených žiadostiach**, vzali na vedomie **finančné vyhodnotenie regionálnych vzdelávacích podujatí vrátane webinárov za rok 2020, zoznam advokátov, ktorí do 31. decembra 2020 nezaplatili príspevok na činnosť komory a príspevok do sociálneho fondu za rok 2020** a **stav pôžičiek poskytnutých zo sociálneho fondu k 31. decembru 2020**.

Predsedníctvo komory na januárovom zasadnutí schválilo **nové komunikačné princípy SAK**. Súčasná komunikácia je prispôsobená novej situácii a celkovo je zrejmý zámer komory komunikovať aktívnejšie a otvorenejšie s cieľom viac zviditeľňovať komoru vo vzťahu k príjemcom. V rámci správy o **mediálnej prezentácii SAK** zaznela informácia výstupoch vo forme oznámení na webovej stránke komory, tlačových správ, odpovedí novinárom a v sieťach *LinkedIn* a *Facebook* (v skupinách pre advokátov a advokátskych koncipientov). Komora sa v rámci intenzívnej komunikácie venuje širokému spektru tém. Vo februári sa uskutočnili webináre pre advokátov zapojených do projektu mediálnej kampane komory. Komora pripravuje aj ďalší ročník prieskumu *Index právnej istoty* za rok 2020.

Protiepidemické opatrenia v značnej miere zasiahli do oblasti medzinárodných vzťahov. Keďže tradičné stretnutie so **zástupcami Českej advokátskej komory** muselo byť na jar 2020 zrušené, predstavitelia komôr zvolili 20. januára 2021 **online** formu rokovania na úrovni predsedov a podpredsedov. Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie aj **správu z online výročnej konferencie *International Bar Association***.

Predsedníctvo komory schválilo **vizuál elektronického advokátskeho preukazu** pre nové čipové karty Starcos 3.7 (nahrádzajúce elektronické preukazy Starcos 3.0), ktorých certifikácia by mala byť platná 15 rokov, aj **vizuál dočasných elektronických preukazov** slúžiacich výhradne v situáciách, keď advokát nemá funkčný elektronický advokátsky preukaz a potrebuje disponovať platným certifikátom na výkon povolania. Keďže každý novozapísaný advokát a každý advokát, ktorému je vydávaný prvý elektronický advokátsky preukaz, dostáva spolu s preukazom aj čítačku, komora objednala ja **zásobu nových čítačiek**.

Na oboch zasadnutiach členovia Predsedníctva SAK rozhodovali o žiadostiach súvisiacich s **matrikou advokátskych koncipientov, advokátov a usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností**, osobitne o návrhoch podľa § 7 ods. 1 písm. d), § 8 ods. 2 písm. b) a § 8 ods. 3 zákona o advokácii. *–km–*

ČO PRIBUDLO NA EPI.SK V ROKU 2020?

Pozrite si krátky sumár nového obsahu, ktorý sa stal súčasťou EPI Právnych systémov počas roka 2020.

epi.sk

1 500 rozhodnutí Najvyššieho súdu SR
2 551 rozhodnutí Ústavného súdu SR
16 946 rozhodnutí krajských súdov
17 312 rozhodnutí súdov ČR
9 743 rozhodnutí Súdneho dvora EÚ
1 324 autorsky spracovaných rozhodnutí
2 687 predpisov EÚ SR
453 nových predpisov v Zbierke zákonov SR
618 nových predpisov v Zbierke zákonov ČR
62 predpisov z FS, Vestníka MZ SR a Vestníka MŽP SR
2 116 príkladov z praxe
1 244 odborných článkov
135 dôvodových správ
173 nových a **67** aktualizovaných vzorov
22 aktualizovaných komentárov
64 smerníc a **73** tlačív
12 výberov Právo a judikatúra v praxi
10 videoškolení
6 aktualizovaných kalkulačiek
18 nových judikatúr
5 nových komentárov
5 monotematík
1 nový Eurokódex komentár

spolu v roku 2020 do obsahu EPI Právnych systémov pribudlo viac ako **57 150** dokumentov

NOVÉ KOMENTÁRE:

- Zákon o ochrane pred odpočúvaním
- Zákon o kontrole v štátnej správe
- CSP: Dovolanie a dokazovanie
- Účtovná závierka pre veľké a malé ÚJ
- Stavebný zákon

NOVÉ JUDIKATÚRY:

- Judikatúra k ochrane osobnosti
- Judikatúra k dobrým mravom v občianskom, obchodnom a pracovnom práve
- Judikatúra k právu združovať sa
- Judikatúra k Správnemu poriadku a Správnemu súdnemu poriadku 2. diel
- Judikatúra k náhrade škody v pracovnom práve
- 5 judikatúr k procesnému právu (trovy, dovolanie, krajské súdy k CSP, CMP, SSP)
- 2 judikatúry k obchodnému právu (konanie podnikateľa, nekalá súťaž)
- 3 judikatúry k rodinnému právu (BSM, rozvod, výživné, rodičovské práva a neodkladné opatrenia)
- 3 judikatúry k trestnému právu (svedok, obvinený, stanoviská trestnoprávneho kolégia NS SR)

NOVÝ PRODUKT:

EPI Obchodný vestník

nová verzia s najmodernejšími funkciami

NOVÝ PRODUKT:

EPI Docs

interaktívny online nástroj na tvorbu právnych dokumentov

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Dojednanie zmluvnej pokuty v neprospech klienta v zmluve o poskytovaní právnych služieb

Advokát, ktorý si so svojím klientom v zmluve o poskytovaní právnych služieb dohodne zmluvnú pokutu za porušenie jednotlivých ustanovení zmluvy a následne si faktúrou, vystavenou klientovi uplatní nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty za porušenie povinnosti klienta zaplatiť paušálnu odmenu, neudeliť počas platnosti zmluvy splnomocnenie na zastupovanie inej advokátskej kancelárii a dodržať trojmesačnú výpovednú dobu v prípade výpovede zmluvy, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené podľa § 18 ods. 3 ZoA, § 5 ods. 1 AP SAK.

Rozhodnutie III. odv. disc. senátu SAK zo 4. júna 2019,
sp. zn. III.ODS-35/2017:1160/2017

Rozhodnutie VII. disc. senátu SAK z 26. septembra 2017,
sp. zn. DS VII.-57/2017:1160/2017

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení (ďalej len „ZoA“)
- § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 10. júna 2017 (ďalej len „AP SAK“)

Rozhodnutím VII. disciplinárneho senátu SAK z 26. septembra 2017, sp. zn. DS VII.-57/2017:1160/2017 v spojení s rozhodnutím III. odvolacieho disciplinárneho senátu zo 4. júna 2019, sp. zn. III.ODS-35/2017:1160/2017 bol disciplinárne obvinený advokát (DO)

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 3 ZoA, § 5 ods. 1 AP SAK,

tým, že

1.) si so svojím klientom A. B. dohodol v čl. IV. bod 4 zmluvy o poskytovaní právnych služieb, uzatvorenej dňa 18. 8. 2016 medzi ním a klientom zmluvnú pokutu za porušenie jednotlivých ustanovení zmluvy,
2.) si voči svojmu klientovi – A. B. uplatnil faktúrou, vystavenou dňa 21. 3. 2017, splatnou dňa 4. 4. 2017, znejúcou na sumu 3 600 eur vrátane DPH nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty za trojnásobné porušenie povinností klienta zo zmluvy o poskytovaní právnych služieb, a to za:
   - porušenie povinnosti klienta uhradiť advokátovi paušálnu odmenu vo výške 5 000 eur s DPH,
   - porušenie povinnosti klienta neudeliť počas platnosti zmluvy o poskytovaní právnych služieb splnomocnenie na zastupovanie v súvislosti s predmetom zmluvy inej advokátskej kancelárii, resp. inému advokátovi,
   - porušenie povinnosti klienta dodržať trojmesačnú výpovednú dobu v prípade výpovede zmluvy o poskytovaní právnych služieb,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) ZoA disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **400 eur.**

Podľa § 57 ods. 5 ZoA bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **435 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Rozhodnutím VII. disciplinárneho senátu SAK z 26. septembra 2017, sp. zn. DS VII.-57/2017:1160/2017 bol DO advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podaným návrhom na začatie disciplinárneho konania, za čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie vo forme peňažnej pokuty vo výške 400 eur.

Prvostupňový disciplinárny senát mal za preukázané, že ku skutku došlo tak, ako je popísaný vyššie.

Prvostupňový senát mal za to, že dojednanie povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu zo strany klienta v zmluve o poskytovaní právnych služieb je porušením povinností advokáta podľa § 18 ods. 3 ZoA ako aj povinnosti podľa § 5 ods. 1 AP SAK. Senát sa nestotožnil s obranou DO, že dojednanie zmluvnej pokuty, pokiaľ bola v prospech oboch strán, nie je znížením dôstojnosti advokátskeho stavu, keďže tento rozpor nezanikne len z dôvodu, že zmluvná pokuta je dohodnutá aj v prospech klienta.

Senát osobitne zdôraznil, že v prospech klienta by bolo dojednanie povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu len zo strany advokáta klientovi, pri porušení povinností advokáta, ktorým dojednaním by advokát mohol vyjsť klientovi v ústrety a hájil by jeho záujem, preto túto obranu DO vyhodnotil senát ako účelovú a málo presvedčivú. Obranu DO v tom smere, že nezaplatenú zmluvnú pokutu voči klientovi nevymáha, dal pokyn na jej stornovanie, senát vyhodnotil ako následok podanej sťažnosti zo strany klienta a vývoja udalostí, pričom ju vnímal ako poľahčujúcu okolnosť na strane DO, snahu o nápravu škodlivého následku, ktoré svojím porušením povinnosti spôsobil.

Uplatnenie zmluvnej pokuty zo strany DO považoval senát za závažné porušenie povinností advokáta aj z dôvodu, že samotné ustanovenia zmluvy o poskytovaní právnych služieb, za porušenie ktorých bol klient zo strany advokáta sankcionovaný, sú dojednané v rozpore s advokátskymi predpismi, a preto podľa názoru senátu aj neplatné.

Zákaz zvoliť si na zastupovanie v trestnom konaní ďalšieho obhajcu popri DO, je porušením práva obvineného zvoliť si na svoju obhajobu viacej advokátov. V tomto práve nemôže advokát svojho klienta obmedzovať a už vôbec nie hrozbou zmluvnej pokuty. Klient môže kedykoľvek ukončiť zmluvný vzťah s advokátom, odvolať mu plnú moc aj bez uvedenia dôvodu, s okamžitou platnosťou, pričom pri využití tohto svojho práva tiež nemôže byť zo strany advokáta limitovaný, ani zaň sankcionovaný. Dojednanie o trojmesačnej výpovednej lehote je v rozpore s advokátskymi predpismi, podľa ktorých je vzťah klienta a advokáta založený na vzájomnej dôvere, a pri jej narušení má každá zo strán možnosť zmluvný vzťah ukončiť bez obmedzenia. Nútená spolupráca počas plynutia výpovednej lehoty je popretím základu tohto princípu.

Po prejednaní odvolania DO bolo rozhodnutím III. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK zo 4. júna 2019, sp. zn. III.ODS-35/2017:1160/2017 toto rozhodnutie ako vecne správne potvrdené, pretože prvostupňový disciplinárny senát v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s § 58 ods. 6 ZoA v spojení s § 21 ods. 3 DP SAK, pričom výstižne a dostatočne odôvodnil, čo ho viedlo k vydaniu rozhodnutia a vysporiadal sa s rozhodujúcimi skutočnosťami.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

VZDELÁVACIE STREDY na komore

Vzdelávacie podujatia pre advokátov a koncipientov v najbližších týždňoch

Sledujte naše sociálne siete, o upresneniach a možnostiach registrácie na podujatie vás budeme operatívne informovať

24. 3. 2021 10:00 – 12:00	Novinky z daňovej kuchyne 2021 **Ing. Branislav Kováč**
31. 3. 2021 9:00 – 13:00	Výživné pre plnoleté osoby, výživné z hľadiska CPM a jeho aplikácia v praxi **JUDr. Vladimíra Slobodová**
7. 4. 2021 9:00 – 12:00	Výkon zákonného záložného práva k bytom a nebytvým priestorom **JUDr. Marek Valachovič, PhD.**
14. 4. 2021 15:30 – 17:30	Procesnoprávna ochrana obetí s akcentom na vypočúvanie zraniteľných obetí **JUDr. Ondrej Laciak, PhD. – doc. JUDr. Radovan Blažek, PhD.**

Tri zväzky o histórii advokátskych komôr

Slovenská advokátska komora vydala reprezentatívnu sériu troch publikácií v pevnej väzbe, ktoré mapujú históriu advokácie na území Slovenska. Ide o prvé komplexné spracovanie tejto témy u nás doplnené množstvom fotografií, faksimílií a prehľadných tabuliek. Súčasťou je aj biografický slovník osobností advokácie.

208 | ADVOKÁTSKE KOMORY NA SLOVENSKU V ROKOCH 1875 – 1948

2. KAPITOLA – ADVOKÁTSKE KOMORY NA ÚZEMÍ SLOVENSKA 1875 – 1921 | 209

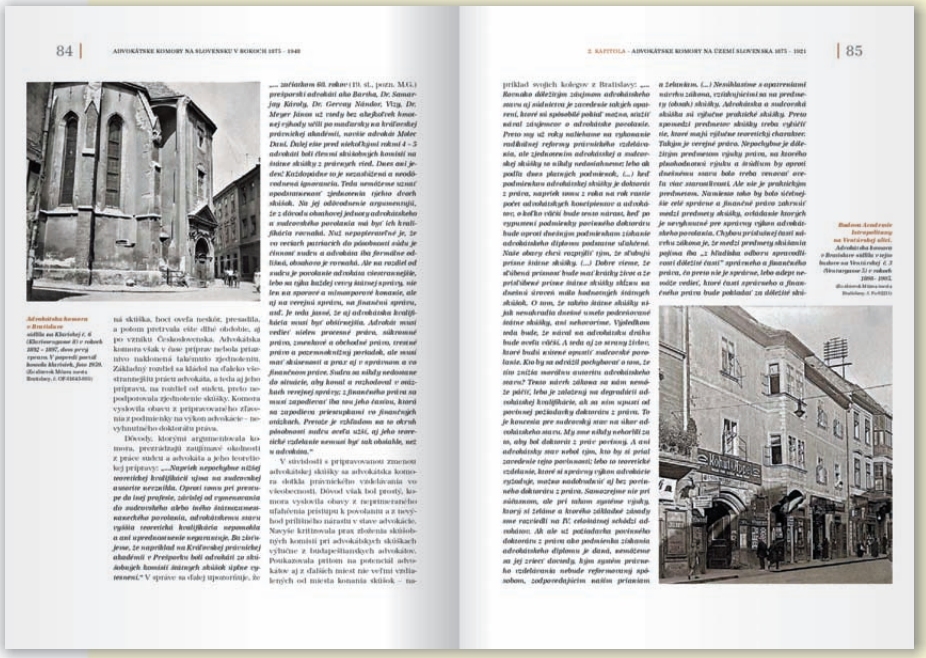
Prvý zväzok

Advokátske komory na Slovensku v rokoch 1875 – 1948

Autorský kolektív:
doc. JUDr. Mgr. Martina GAJDOŠOVÁ, PhD.
JUDr. Peter KERECMAN, PhD.
Mgr. Zdenko ĎURIŠKA
JUDr. Mgr. Jozef KUŠNÍR
Mgr. Viktória HELLENBART

- Organizácia uhorskej advokácie a snahy advokátov o vlastnú samosprávu
- Vznik advokátskych komôr v roku 1875
- Advokátske komory v Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach a Prešove v časoch Uhorska a po vzniku Československa
- Advokátske komory so sídlom v dnešnom Maďarsku, ktorých obvod zasahoval na územie dnešného Slovenska
- Vznik a činnosť advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine
- Budova zlúčenej advokátskej komory v Martine a jej osudy
- Spolupráca advokátov v Československu, právnické zjazdy
- Obnovenie Advokátskej komory v Bratislave
- Advokátske komory v časoch druhej svetovej vojny na území Slovenska
- Advokátska komora v Košiciach a Advokátska komora v Komárne
- Postupné obmedzovanie slobody výkonu advokácie po druhej svetovej vojne

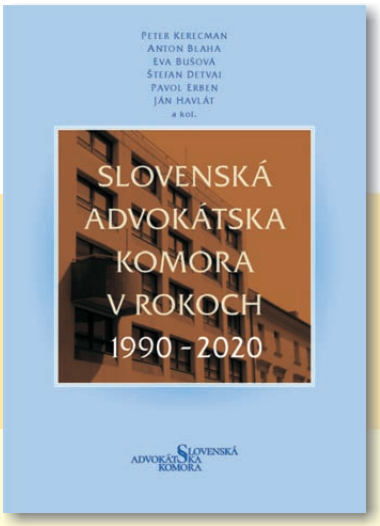
24,–
vrátane DPH

84 | ADVOKÁTSKE KOMORY NA SLOVENSKU V ROKOCH 1875 – 1948

2. KAPITOLA – ADVOKÁTSKE KOMORY NA ÚZEMÍ SLOVENSKA 1875 – 1921 | 85

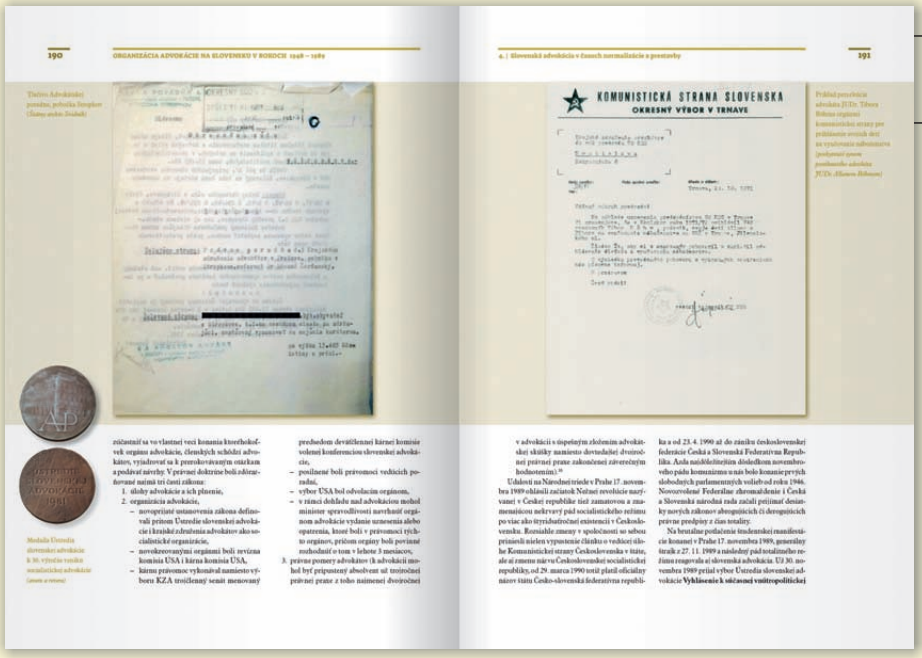

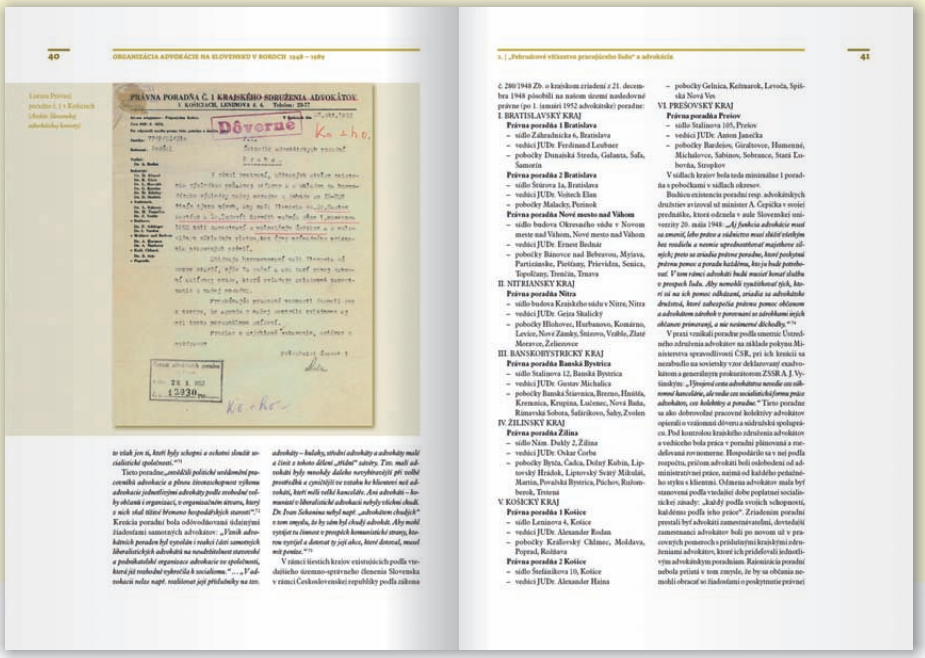
Druhý zväzok

Organizácia advokácie na Slovensku v rokoch 1948 – 1989

Autor:
JUDr. PhDr. Rudolf MANIK, PhD., MBA, MHA

- „Februárové víťazstvo pracujúceho ľudu“ a advokácia
- Zrušenie komorovej organizácie advokácie
- „Vyakčnenie“ advokátov nepohodlných režimu
- Päťdesiate roky XX. storočia v advokácii
- Vznik socialistickej advokácie
- Jednotlivé zákony o advokácii z čias socializmu
- Monsterprocesy v Československu a advokáti
- Perzekvovaní slovenskí advokáti
- Vývoj postavenia advokácie od začiatku 60. rokov minulého storočia
- Ústredie advokácie, krajské združenia advokátov a advokátske poradne
  - Advokácia v krízových rokoch 1968 – 1969 a po federalizácii štátu
  - Vnútorné predpisy advokácie, kárne konanie a konferencie slovenskej advokácie
  - Slovenská advokácia v časoch normalizácie a prestavby

20,–
vrátane DPH

Všetky tri publikácie spolu ako balík za zvýhodnenú cenu!

59,–
vrátane DPH

Tretí zväzok
Slovenská advokátska komora v rokoch 1990 – 2020

Autorský kolektív:

JUDr. Peter KERECMAN, PhD.
JUDr. Miroslav ABELOVSKÝ
JUDr. Anton BLAHA, CSc.
JUDr. Tomáš BOREC
JUDr. Jozef BRÁZDIL
JUDr. Eva BUŠOVÁ
JUDr. Zuzana ČÍŽOVÁ
Mgr. Júlia DERNEROVÁ
JUDr. Štefan DETVAI
JUDr. Pavol ERBEN
JUDr. Alexander FUCHS
Gabriela FÜLÖPOVÁ
doc. JUDr. Mgr. Martina GAJDOŠOVÁ, PhD.
JUDr. Ján GEREG
JUDr. Andrea HAVELKOVÁ
JUDr. Ján HAVLÁT
Mgr. Viktória HELLENBART
Mgr. Katarína HOLCBÁROVÁ
JUDr. Magda HROMCOVÁ
Mgr. Michaela CHLÁDEKOVÁ, PhD.
JUDr. Mária CHRENKOVÁ
Mgr. Richard KARKÓ
Mgr. Pavol KUBÍK
doc. JUDr. Ondrej LACIAK, PhD.
JUDr. Zoltán LUDIK
Mgr. Katarína MAREČKOVÁ
JUDr. Štefan ONDRIŠ
PhDr. Nadežda ONDRIŠOVÁ
Jana PELIKÁNOVÁ
JUDr. Dominika SKURÁKOVÁ
Vilma SLOPOVSKÁ
JUDr. Rastislav STRAKA
JUDr. Alexander ŠKRINÁR, CSc.
JUDr. Ladislav UDVAROS
Vladislav ZIGO

- Pred vznikom Slovenskej advokátskej komory – mimoriadna konferencia slovenskej advokácie v Banskej Bystrici
- Príprava zákona o advokácii a jeho prijatie v roku 1990
- Prvá Konferencia advokátov v Bratislave
- Postup pri odštátnení advokácie
- Orgány Slovenskej advokátskej komory
- Základné oblasti činnosti komory
- Komora komerčných právnikov a zlúčenie komôr
- Výstavba Domu právnych služieb, dnešnej budovy komory
- Zahraničná činnosť komory a jej vnútorný život
- Perspektívy a budúcnosť Slovenskej advokátskej komory

Záujemcovia o kúpu kontaktujte:
PhDr. Ondrišová
02 204 227 28
ondrisova@sak.sk
Darina Stračinová
02 204 227 26
stracinova@sak.sk

25,–
vrátane DPH

Praetor

advokátsky systém pre úspešných

Nadštandardná a pohodlná práca s elektronickou schránkou vďaka Praetoru.

S Praetorom pomáhame ušetriť klientom každý deň to najcennejšie – ich čas. Preto sa môžu naši užívatelia vďaka technickému účtu prihlasovať bezpečne do elektronických schránok priamo zo systému Praetor.

Začnite ešte dnes a uľahčite si prácu s elektronickou schránkou vďaka intuitívnemu ovládaniu. Bez nutnosti fyzického prihlásenia:

- odosielajte a prijímajte poštu priamo zo systému Praetor
- párujte dokumenty so živými spismi
- archivujte si všetky správy, bez toho aby ste platili za kapacitu úložiska na portáli slovensko.sk

3 mesiace zdarma!

Objednajte si Praetor s napojením na elektronickú schránku do konca apríla a získate 3 mesiace používania zdarma.

Prvé 2 roky s Praetorom 20 % zľava

Pri podpise zmluvy na 2 roky získate zľavu 20 % z predplatného.

Chceli by ste vedieť viac?
Navštívte **www.praetor-systems.sk**
alebo nám zavolajte na **02 / 58 10 20 14**

Wolters Kluwer

Činnosť Nadácie slovenskej advokácie

Milé kolegyne, milí kolegovia,
koľkokrát ste za posledné obdobie poďakovali? A nemyslím len druhým za to, že niečo pre vás urobili, pomohli, či boli vám oporou. Ale za to, čo sa možno vám javí ako samozrejmé, ale pre iných ľudí to znamená dennodennú pripomienku toho, čo im chýba, o čo sa usilujú a kam drobnými krokmi smerujú.

My, advokáti, máme to šťastie, že sme na strane, ktorá pomáha a nepotrebuje akútne pomoc. Obnovená činnosť Nadácie slovenskej advokácie to chce opätovne pripomenúť aj členom Slovenskej advokátskej komory dovnútra i verejnosti navonok. Chce si získať vašu dôveru otvorenosťou, na akých konkrétnych projektoch participuje, čím a z akých prostriedkov, lebo len tak si môže žiadať vašu podporu. Táto správa je preto stručným zhrnutím aktuálnych aktivít Nadácie slovenskej advokácie a podrobnosti o nich nájdete aj na našich sociálnych sieťach.

Nadácia má prostý cieľ. Nadýchnuť sa z hľadiska ľudských a finančných zdrojov, porozhliadnuť sa a pomáhať. Má ambíciu mať pár hlavných projektov a popritom byť dostatočne pružná a flexibilná, aby dokázala reagovať a pomôcť aj aktuálne kde treba, lebo pandémia nám pripomenula, že naisto nič nie je isté.

V úvode obnovenej činnosti v októbri roku 2019 Nadácia poskytla **právnu pomoc ženám v núdzi v Komunitnom dome Hlohovec**. Striedali sa pri stoloch, každá s vlastným príbehom, ako sa dokáže život zvrtnúť. Obkolesené veselými deťmi neveselých matiek, ktoré tam žijú, a ktoré nám poďakovali, sme vlastne v duchu poďakovali my im za príležitosť sa zastaviť, uvedomiť si a byť vďačné. Všetky komunitné centrá, občianske združenia, ktoré pomáhajú ženám v núdzi, sociálne znevýhodneným rodinám už zväčša spolupracujú s niektorými kolegami advokátmi, ktorí poskytujú služby pro bono v tichosti, bez upozorňovania na seba. Nemajú sociálne siete ani ich nevidno, chcem im jednoducho povedať, že sú skvelí, že pomáhajú ako advokáti tým esenciálnym čo vieme – právnou pomocou, radou, nasmerovaním.

Naša veľká vďaka patrí aj kolegom, ktorí bezplatne poskytovali právnu pomoc v Prešove, potom, ako tam v decembri 2019 vybuchol bytový dom.

Prišiel koniec roka 2019, trblietavý čas vianočný – nie tak štedrý pre každého, ako garantuje zelené, uvrieskané čudo konzumného sveta – a členovia Správnej rady Nadácie, ich priatelia, sympatizanti, oslovení kolegovia zo Žilinského, Trenčianskeho a Bratislavského kraja adresne, vecne **pomohli rodinám s deťmi v Žiline, ktoré sú v núdzi**. Podľa ich individuálnych potrieb, oblečením, hygienickými potrebami, zariadením, nábytkom. Všetko sa to podarilo nielen vďaka členom orgánov Nadácie, ale najmä advokátskym kanceláriám a advokátom, ktorí finančne a organizačne prispeli.

Žiadna starostlivo vypracovaná písomná koncepcia Nadácie z hľadiska projektov by nás nepripravila na to, čo príde – pandémia covidu. Nadácia v apríli 2020 reagovala na prosbu o pomoc sociálnych pracovníčok v Žehre a poskytla opäť **individualizované vecné dary pre rodiny s deťmi uviaznuté v karanténe**. Zorganizovali sme zberné miesta a sociálne pracovníčky mohli rozdeliť medzi rodiny dojčenské potreby, hygienické potreby, oblečenie, dezinfekciu, trvanlivé potraviny. Pri pohľade na biele dodávky, ktoré tam smerovali a zá-

bery v hlavných správach z regiónu, už neviem koľkýkrát bolo namieste byť vďačný.

Naša činnosť sa začala rýchlo šíriť aj medzi ľudí, ktorí s našimi kolegami spolupracujú. Aj vďaka klientovi našej členky sme doviezli **do DSS zariadenia pre seniorov v Pezinku 160 kg slovenských jabĺk**.

Neskôr sme vďaka podpore sponzora mohli odovzdať Spoločnosti priateľov detí z detských domovov *Úsmev ako dar* **hygienické potreby pre sociálne slabšie rodiny**.

Aj **s finančnou podporou Nadácie** uviedlo Slovenské národné divadlo začiatkom októbra 2020 premiéru inscenácie Matúša Bachynca o právničke Milade Horákovej popravenej komunistami po vykonštruovanom politickom súdnom procese v júni roku 1950. Spolu s tvorcami budeme veriť, že po kritikmi ocenenej premiére sa tento titul dočká mnohých repríz a reakcie publika nebudú iba virtuálne.

Koncom roka 2020 mala Nadácia viacero stretnutí so zástupcami *Úsmev ako dar*, ktorá je najstaršou a najväčšou mimovládnou organizáciou pôsobiacou v oblasti náhradnej starostlivosti a pomoci ohrozeným rodinám na Slovensku. Hľadali sme spôsob a nastavenie budúcej spolupráce, organizovanej právnej pomoci pre ich projekt, ktorého cieľom je, aby rodina zostala spolu, aby deti neodnímali rodičom iba preto, že sú v núdzi, sociálnej či finančnej. Koordinátori *Úsmev ako dar* pracujú roky v teréne, identifikovali a poznajú problémy konkrétnych rodín, rodičov, detí či mladých dospelých, ktorým právnou pomocou vieme pomôcť, aby neskĺzli do priepasti dlhu, frustrácie a závislostí. Každá pomoc sa ráta, každá z nich môže mať zmysel, čo úplne stačí. Toto vnímame ako jeden z kľúčových projektov do budúcnosti, a preto budeme potrebovať aj pomoc kolegov advokátov z regiónov pri koordinovaní právneho poradenstva v spolupráci so sociálnymi pracovníkmi a psychológmi *Úsmev ako dar*. Ďakujem aj kolegom, vďaka ktorým malo **200 detí z detského domova vo Veľkých Kapušanoch** určite sladkého Mikuláša.

Koncom roka 2020 začali rásť čísla nepríjemnej dennej štatistiky. Pre niekoho číslo aktuálne iba na 24 hodín, pre iného je to celoživotná čierna diera osobného mikrovesmíru. Pokora a solidarita sú pojmy, ktoré – vďaka mediálnemu PR a účelovému nadužívaniu – majú občas gýčovitý lesk, chuť a lepkavosť cukrovej vaty z jarmočného stánku. Nedokážeme však autentickejšie a exaktnejšie vyjadriť, čo sme s kolegami z Nadácie prežívali a akú silnú podporu ste nám vyslovili po výzve na pomoc vyčerpaným zdravotníkom/nemocniciam v januári roku 2021. Vaša okamžitá, silná odozva nás ohromila, potešila a opora, ktorú ste nám poskytli, nás nabudila osloviť nemocnice naprieč celým Slovenskom, operačné stredisko 112 či záchranárov a pomôcť tak najmä unaveným a vyčerpaným zdravotníkom. Tento **projekt ešte stále prebieha** (niektoré príspevky sú v procese schvaľovania Správnou radou Nadácie) a presné, detailné vyúčtovanie zverejníme na webovej stránke Nadácie už čoskoro. Zatiaľ aspoň tento krátky sumár.

Počas mesiacov **január a február** ste na účet Nadácie prispeli takmer 140 príspevkami v celkovej výške **19 937 eur**. Okrem tejto finančnej pomoci Nadácii poskytli rôzne vecné dary kolegovia advokáti, ale aj ďalší sponzori, podporovatelia, klienti, a to desiatky kilogramov kávy, dva televízory SAMSUNG, 3 kávovary, cez 800 kusov keksíkov a sladkostí, 1 100 kusov dezinfekčných gélov na ruky, chladničku, cez 500 kg peroxidu vodíka na dezinfekciu povrchov, rôzne kusy nábytku a viac než 240 kg jabĺčok.

Z finančných prostriedok sme nakúpili spolu 14 kávovarov, 5 kg kávy, 150 kusov dezinfekcie na ruky, 150 kusov krémov na ruky a 2 čističky vzduchu – spolu za 5 756,21 eur. Vecne sme takto z darov a nákupov z prostriedkov Nadácie mohli podporiť nemocnice v Pezinku, Komárne, Bojniciach, Žiline, Trenčíne, Prešove, Košiciach, Banskej Bystrici, Malackách, Národný ústav detských chorôb v Bratislave a operačné stredisko 112.

Správna rada schválila aj finančné príspevky z prostriedkov Nadácie pre nemocnice v Žiline, Bojniciach, Nitre, Dolnom Kubíne, Prešove, Malackách – zatiaľ v súhrnnej výške 8 750,40 eur. Keď nám zdravotníci ďakovali, až nám to prišlo nenáležité a v pokore sme sa cítili iba ako posli, doručovatelia darov od vás.

Advokáti pomáhali a pomáhajú. Ďakujeme, že s vašou pomocou môžeme šíriť dobré meno advokácie.

Nevieme akosi nájsť kľúč, či zázračné riešenie na aktuálnu pandemickú situáciu. Vieme však nájsť tých, ktorí bez svetiel reflektorov súcitia, pomáhajú, operatívne riešia dopady pan-

démie a starajú sa o ľudí bez domova. Vďaka našim kolegom a sympatizantom mohla Nadácia poskytnúť ďalšie vecné dary, a to 1 300 kusov rúšok z materiálu FFP3, oxymetre, teplomery, glukomery, tlakomery, batérie, 60 kg jabĺčok medzi viaceré občianske združenia a neziskové organizácie – *Proti prúdu, Komunita Sant' Egidio*, charitné domy v Žiline, *Mea Culpa*, ktorým sa darí systematickým prístupom podiel nakazených v týchto zraniteľných skupinách znižovať. Malým, ale adresným darom sme pomohli aj konkrétnej rodine v *Centre pre deti a rodiny Dominika* v Rožňave.

Je tu mesiac marec a koniec pandémie je v nedohľadne. Na dohľad sú však daňové priznania. Aké príznačné, že v mesiaci kníh sa nám tlačia do pozornosti aj tie účtovné... Veľmi si ceníme vašu doterajšiu podporu a pomoc, ktorá nás motivuje a poháňa v novom zložení orgánov Nadácie pokračovať v začatom, ukázať a dokazovať, že advokáti pomáhajú. Nedokážeme to však bez vašej finančnej podpory.

Milé kolegyne a kolegovia,
ak máte možnosť a stotožňujete sa s činnosťou Nadácie počas roka 2019 a 2020, **chceme vás poprosiť o 2% z vašich daní** pre Nadáciu slovenskej advokácie. Na podporu ďalších nových projektov v nadchádzajúcom období, ktoré budú v súlade s našou Nadačnou listinou a verejnoprospešným účelom Nadácie zamerané najmä na právnu pomoc, podporu projektov na zvýšenie právneho vedomia občanov a vzdelávanie. To bude pre nás znakom, že sa vraciame k normálnemu fungovaniu a nie, že tento stav je novým štandardom.

Mgr. Alexandra Čižmáriková
správkyňa Nadácie slovenskej advokácie

www.nadacia.sak.sk
www.facebook.com/nadaciasak
www.linkedin.com/company/nadacia

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je v súlade s advokátskymi predpismi použiť na označenie advokátskej kancelárie banner s rozmermi 3 m × 0,9 m?

Podľa § 29b ods. 1 zákona o advokácii advokát, združenie alebo obchodná spoločnosť založená na výkon advokácie môže verejnosť informovať o poskytovaní právnych služieb prostredníctvom reklamy.

Podľa § 29b ods. 2 zákona o advokácii advokát, združenie alebo obchodná spoločnosť založená na výkon advokácie môže pri informovaní verejnosti o poskytovaní právnych služieb prostredníctvom reklamy uvádzať len vecné objektívne informácie o odbornom zameraní advokátskej kancelárie a zložení advokátskej kancelárie.

Podľa § 29b ods. 3 zákona o advokácii – okrem všeobecných požiadaviek na reklamu (§ 3 zákona č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov) – reklama advokáta, združenia alebo obchodnej spoločnosti založenej na výkon advokácie nesmie ani vo všeobecnej rovine porovnávať advokáta, združenie alebo obchodnú spoločnosť založenú na výkon advokácie s iným advokátom, združením alebo obchodnou spoločnosťou založenou na výkon advokácie a nesmie byť

a) v rozpore s predpismi komory,
b) nevecná, nepravdivá či zavádzajúca,
c) spôsobilá ohroziť dôstojnosť advokátskeho stavu.

Advokáti musia pristupovať k reklame „opatrnejšie" než bežné podnikateľské subjekty, pretože je okrem všeobecných ustanovení zákona o reklame, zákona o advokácii reklama regulovaná aj stavovskými predpismi, resp. etickými princípmi výkonu advokátskeho povolania.

Ustanovenia advokátskeho poriadku aktuálne **neurčujú obmedzenie** čo sa týka veľkosti alebo umiestneniu reklamy. Vychádzajúc zo všeobecného princípu, že advokát sa navonok prezentuje primárne kvalitným výkonom svojho povolania, je ponechané na dôslednom zvážení advokáta, akú formu a prostriedky na svoju prípadnú prezentáciu použije.

Po obsahovej stránke je možné konštatovať, že reklama môže obsahovať základné identifikačné alebo kontaktné údaje o advokátovi, najmä meno a priezvisko advokáta/obchodné meno advokátskej kancelárie, akademické, vedecké a pedagogické tituly, prípadne telefónne číslo, e-mail, odkaz na webovú stránku.

Nie je však možné všeobecným pravidlom alebo konkrétnym číselným vyjadrením stanoviť, či banner s veľkosťou 300 x 90 cm je v súlade so stavovskými predpismi, bez ďalších súvislostí. Príklad: banner vami uvedenej veľkosti bude vhodný v administratívnej budove, v ktorej je veľkosť banerov štandardizovaná rovnako. Naopak, v prípade iného administratívneho priestoru, kde by sídlilo viac advokátskych kancelárií a veľkosť ich označenia by bola štandardizovaná na 40 × 50 cm, by takto navrhnutý pútač mohol byť v rozpore s vyššie uvedenými pravidlami.

Ponuka pre advokátskych koncipientov

*Slovenská advokátska komora v spolupráci s Wolters Kluwer na základe novej zmluvy o spolupráci prináša **zdarma pre všetkých advokátskych koncipientov** licenciu na nové webové ASPI www.aspi.sk.*

Licencia ASPI pre koncipientov zdarma obsahuje

- viac ako 65 500 predpisov,
- **monitoring legislatívneho procesu,**
- viac ako 3 600 000 rozhodnutí,
- viac ako 12 500 dokumentov,
- 6 135 dôvodových správ,
- základnú judikatúru a literatúru, vybrané periodiká,
- komentáre a monografie, predpisy EÚ a judikatúru SDEÚ, kompletnú bibliografiu a rovnopis zbierky zákonov SR, poskytuje **vzájomné prepojenia** so súvisiacim obsahom až na úrovni konkrétneho ustanovenia

Postup pri registrácii

(1) Registrácia užívateľa

- na stránke **www.aspi.sk** kliknite v pravom hornom rohu na **registrácia**,
- potvrďte, že súhlasíte so spracovaním osobných údajov a so všeobecnými obchodnými podmienkami
- vyberte si tematické zameranie (napr. advokát),
- do kolónky prihlasovacie meno vpíšte svoje **meno a priezvisko** bez medzery (**napr. Jozef.Vesely**)
- vyplňte vaše meno a priezvisko, e-mailovú adresu a zvoľte si **heslo** (**napr. Heslo123**),
- po vyplnení údajov kliknite na tlačidlo **[registrácia]**
- na vašu e-mailovú adresu vám zašleme overovací mail s odkazom, na ktorý treba do 30 minút kliknúť.

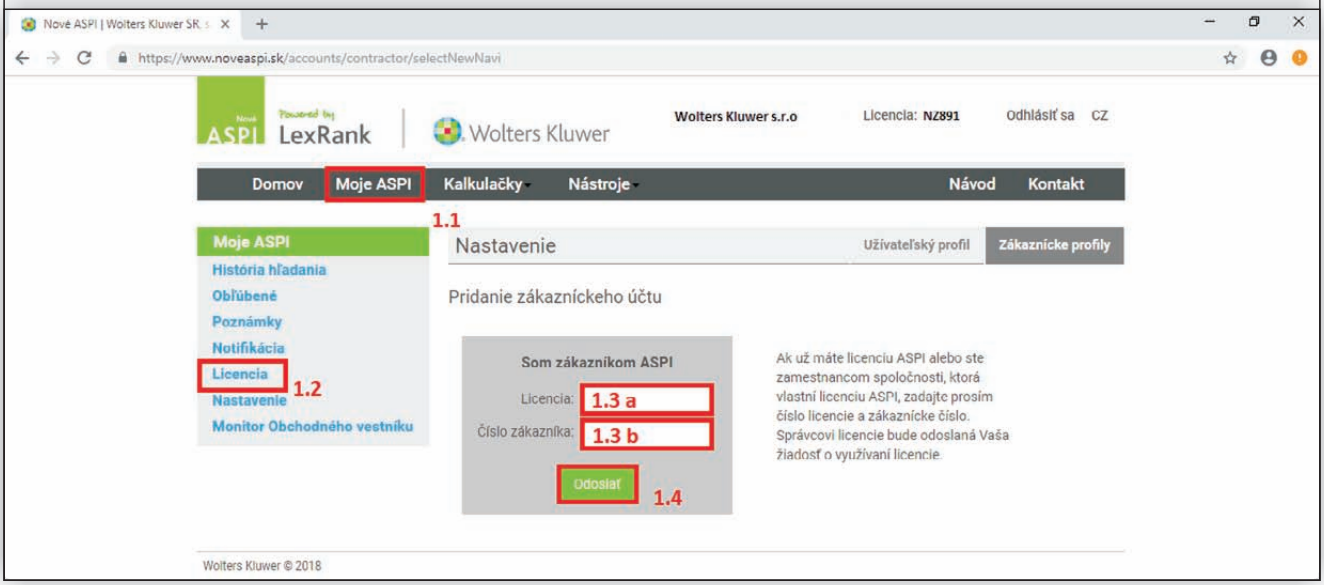
(2) Priradenie licencie:

- Prihláste sa do svojho vytvoreného užívateľského profilu
- Licenciu priradíte cez

(1.1) **Moje ASPI**
↓
(1.2) **Licencia**
↓
„pridať nový“
↓
(1.3) vpíšte licenčné údaje
↓
(1.4) potvrďte „**Odoslať**“

Licencia: **NZ891**
Číslo zákazníka: **ZAK0010395**

- **O schválení licencie budete informovaný/á mailovou notifikáciou.**

Wolters Kluwer

DUŠEVNÝ WELLNESS ADVOKÁTA

Aj naša myseľ si zaslúži byť fit

Povolanie advokáta možno zaradiť medzi najviac stresujúce profesie. Výstupy z medzinárodných konferencií o budúcnosti advokátskeho povolania poukazujú na to, že jednou z dôležitých osobnostných zručností advokáta v 21. storočí je udržateľná mentálna odolnosť a duševná pohoda, ako aj schopnosť zvládať stres. Bulletin slovenskej advokácie vám od septembra 2020 prináša sériu článkov z oblasti manažmentu stresu a prevencie vyhorenia.

Dňa 24. februára 2021 mali advokáti a advokátski koncipienti možnosť zúčastniť sa na trochu netradičnej Vzdelávacej strede na komore. Témou totiž nebolo pozitívne právo, judikatúra ani aplikačná prax. Webinár bol zameraný na zručnosti advokáta, ktoré sa oplatí rozvíjať s cieľom posilniť svoj mentálny *wellbeing* – teda stav spracovávania svojich myšlienok a pocitov v rámci hektickej advokátskej praxe v snahe predchádzať negatívnym následkom stresu a znižovaniu pracovného výkonu. V rámci pravidelnej rubriky vám prinášame správu z tohto podujatia.

Prednášku s názvom ***Keeping mentally fit in your professional life: What they don't teach you in Law School!*** viedol britský advokát (solicitor) **Christopher Owen**, ktorý svoje tézy zakladá na výskumoch neurovedy v oblasti ľudského správania a ľudskej mysle. Okrem svojej londýnskej advokátskej praxe sa Chris rozhodol zvyšovať povedomie medzi advokátmi v oblasti *wellbeing* a pôsobí ako kouč vo Veľkej Británii a na medzinárodných fórach. Webinár bol výsledkom členstva Slovenskej advokátskej komory v Medzinárodnej advokátskej komore (IBA).

Na úvod webináru sa mohli účastníci oboznámiť s výsledkami **prieskumu IBA v oblasti *wellbeing***, na ktorý sme v bulletine upozorňovali na jeseň 2020. Na základe cca 3500 odpovedí od advokátov z celého sveta možno povedať, že právnická prax je zaujímavá a stimulujúca, ale tlak a stres sú jej neoddeliteľnou súčasťou. Celkovo miera duševnej pohody advokátov, ktorá vyplynula zo záverov dotazníka, bola nižšia ako sa očakávalo – 51 bodov (muži) a 43 bodov (ženy) zo 100 (tzv. *wellbeing scorecard*). Ďalším zo všeobecných záverov bola skutočnosť, že respondenti z advokátskych kancelárií, v rámci ktorých sa aktívne aplikujú zásady zdravého pracovného prostredia, uviedli aj vyšší stupeň duševnej pohody.

Práve preto sa IBA snaží zvyšovať povedomie o týchto témach. Všetky **inštitucionálne zmeny** však musia začínať od jednotlivca. Každý, kto pracuje na sebe, má schopnosť pretvárať aj svoje pracovné prostredie. V prvom rade treba umožniť svojim kolegom a zamestnancom otvorene hovoriť o ich potrebách a hľadať riešenia, ktorými by sa predchádzalo riziku vyhorenia. Existuje totiž obava, že vyjadrovanie pochybností o pracovnom tempe, tlaku či následkoch stresu je známkou slabosti alebo predpoklad straty kariérnej pozície. Naopak, byť sám k sebe láskavý predstavuje hlavný princíp na ceste k dosiahnutiu toho, aby sme boli takou osobou, akou chceme byť.

Hoci sa to tak nemusí na prvý pohľad javiť, práca advokáta nie je len analytická, racionálna a logická. Netreba zabúdať, že jej súčasťou sú v značnej miere **emócie**. Vysoká škola neučí budúcich advokátov zručnosti, ako zvládať vysokú mieru tlaku a stresu. Neučí budúcich právnikov ani to, že právo je emočne náročná profesia. Preto je dôležité vedieť s emóciami pracovať a naučiť sa správne reagovať aj vtedy, keď sa ocitneme mimo našej komfortnej zóny.

Myseľ možno vnímať ako proces, pretože má pri mase vstupných informácií na starosti filtrovanie, výber, kategorizovanie, vypĺňanie prázdnych miest, vytváranie zmyslu. Myseľ má niekoľko podôb, s ktorými treba vedieť pracovať – roztržitá myseľ, ktorá nevníma naplno; kritická myseľ, ktorá neustále hodnotí naše konanie; ustarostená myseľ, ktorá nás upozorňuje na možné negatívne scenáre.

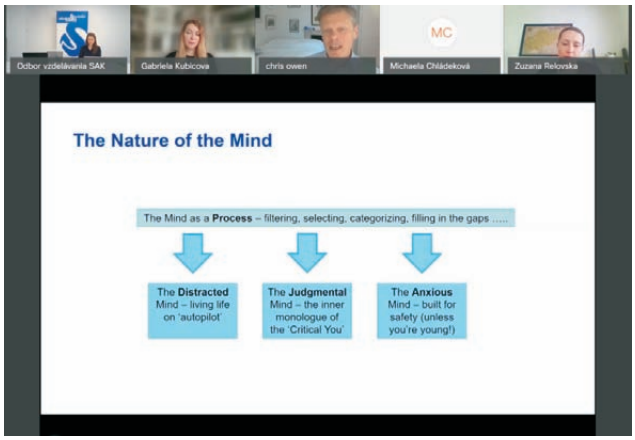
Zručnosti mentálnej kondície nás vedú k tomu, aby si naša myseľ zvykla na určitú mieru neistoty, aby mala schopnosť reagovať na výzvy, ktoré nás stretajú, aby mala sebadôveru, keď vstupuje do nekomfortných zón, aby ovládla schopnosť stanoviť si hranice a byť naplno prítomná v rozhovore s inými

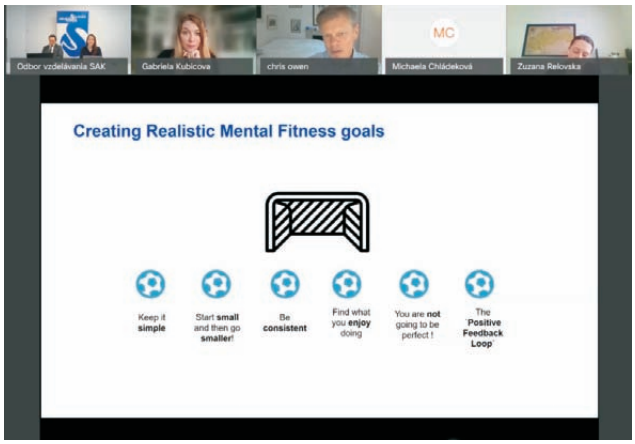
ľuďmi. Každý advokát sa učí schopnosti počúvať svojho klienta, ale často zabúda na to, že je dôležité počúvať aj samého seba. Pre zručnosť byť „tu a teraz" a tiež zručnosť poodstúpiť od svojich negatívnych myšlienok či emócií sú efektívne jednoduché **dychové cvičenia**, ktoré mali účastníci možnosť si vyskúšať.

Medzi fyzickou a psychickou „kondičkou" možno nájsť viacero paralel. Pojem „byť fyzicky fit" bol kedysi rovnako novátorský, ako je dnes pojem „byť mentálne fit". Tak ako má človek len jedno telo, o ktoré sa treba starať, má aj jednu myseľ, ktorá by sa mala trénovať v mentálnej odolnosti. Tak ako fast food a cukor môže zaťažiť naše telo, prestimulovanie mysle informáciami, sociálnymi sieťami a časom stráveným pri obrazovke v istom momente začne našu myseľ príliš zaťažovať. Tak ako je pre každého vhodný iný druh cvičenia, ani mentálny fitness nemá len jednu podobu. V oboch prípadoch je nevyhnutná rutina a pevné predsavzatie. Ciele pri dosahovaní mentálnej kondičky by mali byť jednoduché a postupné, no zároveň konzistentné.

V druhej časti webináru sa o svoje skúsenosti podelili panelistky – advokátky **Margareta Sovova** a **Gabriela Kubicová**, ktoré zastupujú slovenskú advokáciu v Medzinárodnej advokátskej komore (IBA) a **Zuzana Reľovská**, konzultantka a psychologička. Webinár uviedol **Ondrej Laciak**, podpredseda SAK.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
odbor medzinárodných vzťahov SAK

Advokát
Vojtech „Tatenko" Rampášek
nestor slovenskej advokácie

Slovenská advokátska komora vydala ďalšiu zo série publikácií venovaných osobnostiam slovenského kultúrneho života z radov advokátov, tentoraz venovanú bratislavskému advokátovi JUDr. Vojtechovi Rampášekovi. Knihu napísal mladý advokát **JUDr. Michal Rampášek**, ktorý je zároveň vnukom zosnulého advokáta.

Publikácia sa vyznačuje podrobným zmapovaním života JUDr. Vojtecha Rampáška v tesnej väzbe na aktuálny vývoj v spoločnosti a právnej úprave výkonu advokácie. Práve zasadenie profesionálnej dráhy JUDr. Rampáška v tomto kontexte je osobitne dôležité, pretože je zachytený pomerne dlhý a rôznorodý časový úsek 57 rokov histórie advokácie – od obdobia československej advokácie z konca 30. rokov až po znovuzrodenie slobodnej advokácie po roku 1990.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur
V prípade záujmu o kúpu kontaktujte:
stracinova@sak.sk alebo *ondrisova@sak.sk*

Advokáti proti násiliu

V situácii celosvetovej pandémie sa Slovenská advokátska komora rozhodla spustiť projekt, ktorým by vytvorila priestor pre zraniteľné osoby, ktoré sú terčom fyzického a psychického násilia, na získanie právnej pomoci. Zriadili sme stránku ***www.advokatinavasejstrane.sk****, na ktorej sú informácie o projekte a spustili sme kampaň na podporu tohto projektu na internete a v médiách.*

Psychológovia, linky pomoci aj ďalší hlásia, že počas pandémie vzrástlo domáce násilie minimálne o 30 – 40 percent. Aj z prieskumov medzi advokátmi v prvej a v druhej vlne COVID-19 vyplynulo, že advokáti zaznamenali zvýšený dopyt po riešení rodinnoprávnych vecí, ako aj informácie o zvýšenom počte prípadov domáceho násilia z dôvodu karantény, väčšej miery izolovanosti počas opatrení a celkovej neistoty ľudí prameniacej zo situácie počas pandémie.

Násilie, bez ohľadu na jeho formu, je celospoločenský problém, ktorý vyžaduje riešenie z viacerých strán. Právna a psychologická pomoc, ako aj pomoc a podpora neziskových organizácií, majú na ceste k riešeniu nenahraditeľné miesto.

V čase, keď mnohé služby nefungujú alebo sú ťažko dostupné, môže uľahčenie prístupu k právnej pomoci predstavovať záchranné lano v ťažkej situácii. Keďže ide o zložitú interdisciplinárnu tému, v projekte komora spojila sily s Ligou za duševné zdravie – prevádzkovateľom linky dôvery *Nezábudka*.

Cieľom projektu je, aby osoba, ktorá požiada o radu, dostala komplexné a kvalifikované odporúčanie ako postupovať nielen po právnej, ale aj psychologickej a praktickej stránke, ako aj právnu pomoc pri riešení jej konkrétnych problémov. V rámci projektu sme spustili aj dlhodobú kampaň v médiách a na sociálnych sieťach, zameranú na vnímanie advokácie ako profesie, ktorá pomáha.

Niečo viac o násilí

Aj násilie bez modrín je násilie! Násilie voči druhej osobe môže mať rôzne formy. Od toho najviditeľnejšieho fyzického, po ktorom ostávajú v tom „lepšom“ prípade len modriny, až po iné, podstatne skrytejšie konanie a rafinovanejšie formy násilia.

Často sa tieto formy násilia aj prelínajú a násilníci ich používajú súčasne.

O aké konanie môže ísť?

- **fyzické násilie** – sácanie, kopanie, fackovanie, bitky, ťahanie za vlasy, pálenie cigaretou, ale aj odopieranie jedla a spánku
- **psychické násilie** – prehnané kritizovanie, poúčanie, kontrolovanie, ponižovanie, žiarlivosť, bránenie kontaktov s priateľmi a rodinou, bránenie v chodení do práce/nájdeniu si zamestnania, urážanie, vyhrážanie sa – napríklad týranej osobe, deťom, alebo aj sebe
- **ekonomické násilie** – odopretie prístupu k financiám, nepodieľanie sa finančne na chode domácnosti, neprispievanie na deti, nútenie k podpisu zmlúv o pôžičkách, nútený predaj majetku (napr. muž závislý od hazardu donúti ženu predať rodinné cenné veci), ničenie osobného majetku...
- **sexuálne násilie** – obťažovanie, vrátane neslušných rečí a návrhov, nútenie k sexu, násilné vyžadovanie rôznych sexuálnych praktík a ďalšie

Toto nie je rozprávka... Dá sa z toho von.
Natočili sme tematické video o rybárovi, ktorému žena nadávala.

Nie vždy to končí: „a žili spolu šťastne...“
Video o princeznej, ktorú princ ponižuje. Nájdete na našom YouTube kanále.

Charakteristické znaky, ktoré môžu pomôcť rozpoznať, že ide o domáce násilie:

- ohrozujúca a ohrozovaná osoba sú si navzájom blízke a známe osoby
- odohráva sa prevažne v súkromí mimo dosahu verejnej kontroly a okamžitej pomoci pre ohrozovanú osobu, a to bez akýchkoľvek svedkov
- pôjde o cyklicky sa opakujúce situácie, striedanie fázy relatívneho pokoja s fázami aktov násilia, po ktorých nasleduje uzmierovanie a sľuby
- intenzita útokov sa postupne zvyšuje
- postoj ohrozovanej osoby k osobe ohrozujúcej, ktorá je mnohokrát ochotná podporovať a následne ospravedlňovať akty násilia ohrozujúcej osoby

Ako pomáhame zraniteľným osobám

Účelom právnej pomoci pro bono je vyhodnotenie situácie, právna analýza, odporúčanie ďalšieho postupu, prípadne aj pomoc pri prvých právnych krokoch voči polícii/prokuratúre, súdu či inému príslušnému úradu. Nemá ísť len o rýchlu právnu radu, ale o komplexné právne poradenstvo, prípadné poskytnutie ďalších právnych služieb si vzájomnou dohodou upravia advokát s klientom po zistení situácie klienta.

Koordinátor projektu prijme e-mailovú žiadosť o pomoc a následne bude kontaktovať advokáta z regiónu žiadateľa a pridelí mu klienta.

Každému advokátovi bude pridelený len jeden klient. Až po prípadnej dohode koordinátora s advokátom (ak pridelený klient ďalej nespolupracuje, prípad je vyriešený a podobne) môže byť advokátovi pridelený ďalší klient.

Doplnkové vzdelávanie v oblasti boja proti domácemu násiliu

Projekt je koncipovaný na jednej strane ako pomoc ľudom, na druhej strane aj ako príležitosť pre advokátov naučiť sa novým vedomostiam a získať nové skúsenosti. Na základe spolupráce Slovenskej advokátskej komory s Radou Európy ponúkame advokátom poskytujúcim *pro bono* právne služby obetiam domáceho násilia doplnkové vzdelávanie v podobe bezplatného dištančného kurzu na vzdelávacej platforme HELP (*Human Rights Education for Legal Practitioners*), ktorá slúži právnikom v Európe na rozšírenie vedomostí v oblasti ochrany ľudských práv.

Na online platforme HELP bol vytvorený **kurz v podobe uzavretej skupiny** určenej pre každého advokáta a advokátku, ktorí prejavia záujem o účasť na projekte Slovenskej advokátskej komory v oblasti poskytovania pro bono právnej pomoci pre obete domáceho násilia.

Pre vstup na platformu je potrebná vaša registrácia na platforme (zadanie mena, e-mailovej adresy, krajiny pôvodu, užívateľského mena a hesla). Platforma ponúka vzdelávacie materiály vytvorené Radou Európy na desiatky tém, ktoré si môžete voľne preštudovať.

Administrátor kurzu vás na základe registrácie pridá do uzavretej skupiny kurzu na tému domáce násilie. Notifikácie súvisiace s kurzom budete dostávať na vami zadanú e-mailovú adresu.

Vzdelávací materiál Rady Európy na tému **násilie na ženách** a **domáce násilie** bol vytvorený v roku 2017. Pokrýva kľúčové koncepty, približuje chápanie domáceho násilia a násilia na ženách, medzinárodný a európsky rámec, opatrenia na prekonávanie prekážok pri prístupe k spravodlivosti, trestnoprávne a civilnoprávne hľadisko, ako aj alternatívne riešenie sporov. Súčasťou je judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Cieľom je pomôcť zefektívniť riešenie problému domáceho násilia právnymi prostriedkami a posilniť prístup k spravodlivosti pre obete domáceho násilia.

Kurz bude viesť SAK v spolupráci s externými odborníkmi tak, aby prostredníctvom doplnených materiálov reflektoval vnútroštátny právny poriadok a prax. Platforma slúži ako zdroj odborných článkov, judikatúry, legislatívy, a takisto ako priestor pre vzájomnú komunikáciu účastníkov a výmenu informácií či osvedčených postupov.

Po absolvovaní vzdelávacieho materiálu Rady Európy dostanú účastníci **certifikát** vystavený Radou Európy.

Kontaktujte nás

Ak chcete pomôcť, môžete sa do projektu aj aktívne zapojiť, alebo nám pomôcť s propagovaním projektu napr. na svojich sociálnych sieťach. Môžete aj zdieľať videá, ktoré sme k projektu natočili. Dostupné sú na youtube kanáli Slovenská advokátska komora SAK: **https://youtu.be/ZiRr7946hc0** a **https://youtu.be/VK5yEvN29aU**.

Young Lawyers Contest 2021

*Súťaž Young Lawyers Contest, ktorú organizuje Akadémia európskeho práva (ERA) v spolupráci s Radou advokátskych komôr Európy (CCBE) a Varšavskou advokátskou komorou sa konala v roku 2021 už po tretí raz. Cieľom projektu je spojiť advokátskych koncipientov z rôznych krajín EÚ a umožniť výmenu nových skúseností, diskusiu o spoločných európskych témach a hodnotách, rozvíjať kritické myslenie a komunikačné zručnosti. Hoci okolnosti nepriali návšteve nemeckého mesta Trier, online formát neubral na výzvach ani kvalite projektu. O svoje skúsenosti a vnímanie súťaže sa s nami podelila advokátska koncipientka nominovaná Slovenskou advokátskou komorou – **Cindy Svihalek**.*

Na úvod si dovoľujem vyjadriť neutíchajúcu radosť s umiestnením sa na druhom víťaznom mieste s mojím tímom v súťaži **Young Lawyers Contest 2020/2021**. Tento pocit radosti je umocnený vedomím, že sme spoločne presvedčili porotu o kvalitách, ktoré sa požadovali od tímov vo finálnom kole súťaže. Účasť v tejto súťaži považujem za veľmi prínosnú, najmä čo sa týka vedomostí z oblasti európskeho práva, ale aj obohacujúcu s ohľadom na moju prebiehajúcu prax advokátskeho koncipienta a rozvíjanie kritického myslenia.

Celý priebeh súťaže sa odohrával na online platforme z dôvodu všadeprítomnej pandémie COVID-19 a neustálej potrebe sociálneho dištancovania sa. Organizačný tím súťaže však odviedol vynikajúcu prácu, keď zabezpečil hladký priebeh virtuálnej formy súťaže, a všetci účastníci mali možnosť si túto naplno užiť.

Súťaž bola rozdelená na tri kolá, počas ktorých mali trojčlenné tímy dostatok času na prípravu ústnych prednesov pred hodnotiacou porotou, a tak odprezentovať tímového ducha. Táto súťaž mladých právnikov prilákala takmer štyridsať účastníkov z viac ako štrnástich členských štátov EÚ.

Prvé kolo súťaže pozostávalo z písomnej správy o uplatňovaní európskeho práva v praxi v kontexte vypuknutia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a následného obmedzenia prístupu k spravodlivosti a k dokumentom. V rámci ústnej časti súťaže sme spoločne s mojím tímom obhajovali výsledky našej analýzy odpoveďou na otázky od poroty a druhého súperiaceho tímu.

V rámci druhého kola súťaže sme viedli s ďalším súperiacim tímom rokovania dvoch obchodných spoločností z rôznych členských štátov EÚ ohľadom uzavretia dohody o založení spoločného podniku (*Joint Venture Agreement*).

Náš spoločný tímový výkon a kladné hodnotenie poroty nás posunuli až do finále, kde sme v rámci tretieho kola čelili ďalšiemu tímu v simulovanom spore pred Súdnym dvorom Európskej únie o prejudiciálnej otázke (moot court). Po vyčerpávajúcom verbálnom súboji, ktorý sme vyše hodinu zvádzali so súperiacim tímom, a po zodpovedaní otázok kladených porotou aj ostatnými účastníkmi, sme sa nakoniec umiestnili na druhom mieste.

Ako som už spomenula vyššie, zúčastnené tímy pozostávali z mladých právnikov a koncipientov z rôznych členských štátov Európskej únie. Pretože sme mali možnosť stretnúť sa „tvárou v tvár" na online úvodnom stretnutí, mohli sme spoznať jednotlivých účastníkov súťaže, ktorí sa zaoberajú rôznymi odvetviami práva, čo osobne považujem za veľmi inšpiratívne a celej súťaži to dodalo prvok rozmanitosti.

V mene celého môjho tímu vyjadrujem nadšenie, ktorým sme boli doslova zaplavení počas súťaže, ktorá nás obohatila o nové vedomosti, skúsenosti, priateľstvá a v neposlednom rade nám pomohla rozvíjať a prehlbovať kritické uvažovanie o rôznych otázkach týkajúcich sa európskeho práva. Účasť na súťaži vrelo odporúčam každému, kto sa nebojí vystúpiť z komfortnej zóny a pritom sa priučiť „čosi navyše".

Na záver si dovoľujem vyjadriť nekonečnú vďaku Slovenskej advokátskej komore za podporu v tejto súťaži, v ktorej mi bolo cťou reprezentovať mladých slovenských právnikov, a s najväčšou pokorou prispieť k zviditeľneniu Slovenskej republiky nielen pred Akadémiou európskeho práva (ERA) a Radou advokátskych komôr Európy (CCBE), ale aj pred inými inštitúciami a krajinami.

Mgr. Cindy Svihalek
advokátska koncipientka
z Advokátskej kancelárie V4 JURISTIC group, s. r. o.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z dvojčísla 1-2/2021 českého *Bulletinu advokacie*

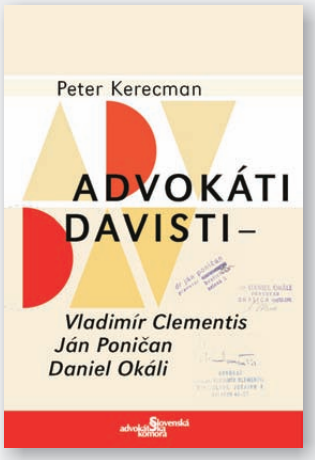
V **úvodníku** s názvom *Sněm 2021 (a o čem se mluví)* predseda Českej advokátskej komory JUDr. Vladimír Jirousek vyjadruje svoje obavy z prichádzajúceho obdobia, kedy sa má konať 8. snem advokácie a zatiaľ nie je jasné, či a kedy sa uskutoční. Vyjadruje svoje želanie voči kandidátom: *„Veľmi by som si ale prial, aby každý, kto svoju kandidatúru zvažuje, mal prehľad o obsahu a rozsahu činnosti Komory, zoznámil sa s vecnými a organizačnými nárokmi pri plnení zákonom uložených povinností vo vzťahu k advokátom a koncipientom, vo vzťahu k zabezpečovaniu bezplatnej právnej pomoci, s nevyhnutným chodom volených orgánov ČAK, chodom jednotlivých odborov, výborov a sekcií, s úlohami na legislatívnom poli (národnom i medzinárodnom), s regionálnou problematikou, s povinnosťami vyplývajúcimi z členstva v CCBE, resp. iných nadnárodných organizácií, atď., atď.“*

V rámci **Aktualít** sa Česká advokátska komora vyjadruje k návrhu novely insolvenčného zákona: ● ČAK nepovažuje za vhodnú (len) čiastočnú transpozíciu smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 (smernica o reštrukturalizácii a insolvencii), vykonávanej v rozpore s jej hlavným cieľom, ktorým je podpora podnikania; ● ČAK nepovažuje za vhodné plošné skrátenie oddlženia spotrebiteľov z piatich na tri roky bez zodpovedajúcej predchádzajúcej spoločenskej a odbornej diskusie, bez vyváženia legitímnych záujmov podnikateľov ako veriteľov, bez štandardného legislatívneho procesu, riadneho pripomienkového konania a prerokovania predlohy v legislatívnej rade vlády; ● ČAK považuje za kritické riziko ohrozenia financovania procesu administrácie oddlženia, ktoré návrh novely insolvenčného konania vyvoláva, a ktoré môže spôsobiť kolaps celého doteraz fungujúceho systému oddlženia.

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Zákon o veřejném zdravotním pojištění. Komentář* (M. Koščík, J. Blatný, J. Král, F. Křepelka, J. Stránský), *Registr smluv. Praktická příručka* (M. Kraus), *Zákon o ochranných známkách. Praktický komentář* (E. Peřinová, K. Pomaizlová, M. Loučka a kol.), *Vazba v trestním řízení* (I. Galovcová), *Ochrana osobních údajů v kontextu judikatury Soudního dvora EU, výkladových pokynů a stanovisek* (A. Pokorná, H. Dvořáková), *Právo a umělá inteligence* (B. Štědroň a kol.), *Zločin mučení a lidská práva* (M. Matiaško), *Překryv působnosti veřejného ochránce práv a státního zastupitelství v oblasti kontroly detenčních zařízení* (A. Chamráthová Richterová), *Sebevraždy* (H. Kučerová, H. Haškovcová).

Časť **Z kárnej praxe** obsahuje ● rozhodnutie kárného senátu Kárnej komise ČAK zo 14. 11. 2019 v spojení s rozhodnutím odvolacieho kárneho senátu Odvolacej kárnej komisie z 18. 9. 2020, sp. zn. K 54/2019, podľa ktorého advokát sa dopustil disciplinárneho previnenia tým, že (1.) po tom, ako v zastúpení svojho klienta vyzval Ing. F. k vysporiadaniu dlhu a po tom, ako Ing. F. dlžnú čiastku uhradila bankovým prevodom bez uvedenia variabilného symbolu so správou pre príjemcu „POKUTAF“, bez toho, aby sa snažil platbu správne priradiť, uhradenú čiastku poukázal Ing. F. späť na jej účet s tým, že platba je neidentifikovateľná, a následne podal proti nej na Obvodný súdu v Ch. návrh na vydanie elektronického platobného rozkazu pre zaplatenie dlžnej čiastky s príslušenstvom a náhrady trov konania žalobcu, pričom tomuto návrhu súd elektronickým platobným rozkazom úplne vyhovel, (2.) v zastúpení svojho klienta v liste doručenom Ing. F. požadoval od nej iba e-mailový kontakt na ním v liste

ADVOKÁTI DAVISTI –
Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli

Slovenská advokátska komora vydala v rámci svojej edičnej činnosti zameranej na významné osobnosti slovenského kultúrneho života z radov advokátov knihu **JUDr. Petra Kerecmana**, autora, ktorý už niekoľko rokov mapuje históriu slovenskej advokácie. Rozsiahla publikácia (460 strán) s bohatým obrazovým materiálom je k dispozícii **ZADARMO**.

V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese: *darina.stracinova@sak.sk* alebo *ondrisova@sak.sk*.

uvedenú e-mailovú adresu, a to len za predpokladu, že jej korešpondencia bude zabezpečená zaručeným elektronickým podpisom odosielateľa s tým, že korešpondencia adresovaná na iný jeho kontakt nebude uznaná, (3.) na deklarovaných adresách svojho sídla nepreberal zásielky zaslané mu Ing. F. doporučene poštou, ktoré sa tak vrátili Ing. F. späť s poznámkami pošty „späť, odsťahoval sa, neznámy – nemá už schránku" a „oznámené, späť, nevyzdvihnuté"; ● rozhodnutie kárneho senátu Kárnej komise ČAK zo 17. 9. 2020, sp. zn. K 32/2020, podľa ktorého sa advokátsky koncipient dopustil disciplinárneho previnenia tým, že počas svojej koncipientskej praxe, ktorú od 1. 6. 2019 vykonáva u advokáta JUDr. V. Ř., zastupoval ako splnomocnenec S. K. ako spoločníka obchodnej spoločnosti K. S., s. r. o, na základe plnej moci z 28. 6. 2019 na valnom zhromaždení tejto spoločnosti 28. 6. 2019, a ďalej, že ako všeobecný splnomocnenec zastupoval S. K. ako žalobkyňu v odvolacom konaní vedenom na Vrchnom súdu v Prahe pri pojednávaní na tomto súde, a to všetko bez súhlasu svojho školiteľa a bez toho, aby o tom svojho školiteľa informoval; ● rozhodnutie kárneho senátu Kárnej komisie ČAK zo 17. 6. 2020, sp. zn. K 103/2019, podľa ktorého sa advokát dopustil disciplinárneho previnenia tým, že po tom, ako najneskôr 5. 1. 2017 prevzal právne zastúpenie M. L. ako žalobca v konaní vedenom na Okresnom súde v R. proti spoločnosti W., s. r. o., ako žalovanej o zaplatenie 1 807 151,04 Kč, a v tejto súvislosti mu M. L. odovzdal potrebné doklady, svojho klienta neinformoval o termínoch nariadených pojednávaní, ktorý sa tak nemal možnosť na pojednávaniach zúčastniť, a sám sa na pojednávanie stanovené na 31. 10. 2017 a na pojednávanie stanovené na 9. 10. 2018, na ktorom bol vynesený rozsudok, ktorým bola žaloba zamietnutá, bez ospravedlnenia nedostavil, o čom M. L. neinformoval, pričom ho riadne neinformoval ani o doručení rozsudku a o možnosti podať proti nemu odvolanie. Po tom, čo jeho zastupovanie M. L. skončilo právoplatným skončením veci 20. 11. 2018 a M. L. ho opakovane žiadal o vydanie zapožičaných dokladov týkajúcich sa jeho veci, požadované doklady mu najmenej do 25. 2. 2019 nevydal a stal sa preňho nekontaktovateľným.

Príspevky z právnej teórie a praxe sú venované nasledovným témam:

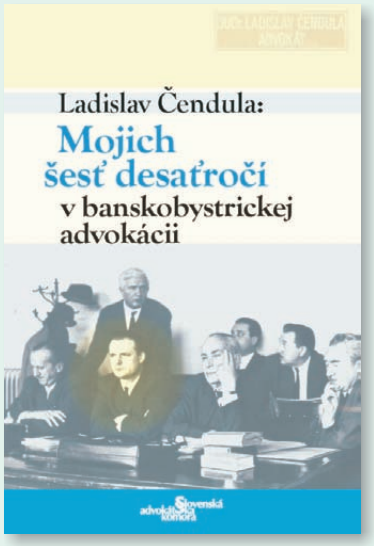
JUDr. Dominika Novotná
Právní aspekty škody na zdraví v důsledku epidemiologických opatření omezujících přístup pacientů ke zdravotní péči
Článok sa zaoberá možnými škodami na zdraví vzniknutými pacientom v súvislosti s opatrením ministerstva zdravotníctva, ktoré pozastavilo poskytovateľom zdravotných služieb poskytovanie preventívnej starostlivosti. Cieľom článku je zhodnotiť, či pacienti majú nárok na náhradu škody, ktorá im v dôsledku proticovidových opatrení vznikla práve z dôvodu, že nedostali preventívnu starostlivosť, od ktorej závisí ich zdravie, či dokonca život. Jednou z hlavných otázok je, či možno boj proti teoretickým rizikám pandémie nadradiť boju proti zjavne existujúcim rizikám závažných ochorení, ktoré by inak boli odhalené oveľa skôr ako za súčasného stavu.

Mgr. Petra Vrábliková
Velká novela AML zákona a zákona o advokacii – několik úvodních upozornění
S minimálnou pozornosťou bol 17. 12. 2020 publikovaný v Zbierke zákonov zákon č. 527/2020 Sb., ktorým sa mení zákon č. 253/2008 Sb. o niektorých opatreniach pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu, v znení neskorších predpisov, a ďalšie súvisiace zákony s prijatím zákona o evidencii skutočných majiteľov a zákon č. 186/2016 Sb. o hazardných hrách, v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1. 1. 2021 to významným spôsobom zasiahlo do procesov vykonávania opatrení proti pra-

Ladislav Čendula: Mojich šesť desaťročí v banskobystrickej advokácii

Slovenská advokátska komora nadväzuje na už skôr vydané knihy o niektorých významných slovenských advokátoch pôsobiacich v dávnejšej minulosti, či v druhej polovici 20. storočia. Vydala ďalšiu knihu spomienok, tentoraz banskobystrického advokáta Ladislava Čendulu.
Kniha Mojich šesť desaťročí v banskobystrickej advokácii vznikla v spolupráci s banskobystrickým redaktorom Jozefom Habočíkom. Spomienky Ladislava Čendulu približujú čitateľom nielen jeho život v advokácii, ale aj život banskobystrickej advokácie. Súčasťou knihy sú aj spomienkové texty viacerých súčasných advokátov z Banskej Bystrice a Zvolena, ktorých profesijný život bol so životom staršieho kolegu úzko spätý.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur.
V prípade záujmu kontaktujte: *ondrisova@sak.sk*

niu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (AML / FT). Parciálne informácie o pripravovaných zmenách publikovala ČAK opakovane v priebehu legislatívneho procesu, len málokto si však všimol, o akú rozsiahlu novelu v skutočnosti ide. Tento článok je len úvodom, na ktorý bude nadväzovať ďalší, praktický a usmerňovací, bude uverejnený v nasledujúcom čísle *Bulletinu advokacie*.

doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., JUDr. Ján Matejka, Ph.D.
Ke konstrukci mimořádné stabilizační odměny za práci ve ztíženém pracovním prostředí s rizikem nákazy covid-19
Príspevok má za cieľ predstaviť právne odborné riešenie problému, či sa mimoriadne odmeny poskytnuté v dotačnej schéme započítavajú alebo nezapočítavajú do priemerného zárobku, a teda zvyšujú priemerný zárobok na výpočet dovolenky, príplatkov za prácu nadčas, v noci, v sobotu, v nedeľu a vo sviatok, ako aj platených prekážok v práci.

JUDr. Jan Malý, JUDr. Eva Brucknerová, Ph.D.
Koronavirus z pohledu kriminalistiky
Východná Ázia, Európa a následne celý svet bol v roku 2020 svedkom šírenia nového, pre ľudstvo doteraz neznámeho typu vírusu, ktorý dostal názov koronavírus SARS-CoV-2, a teda svedkom pandémie. V súvislosti so šírením koronavírusu a s tým súvisiacou hystériou, strachom z neznámeho a stále sa sprísňujúcich reštriktívnych opatrení vlád jednotlivých štátov nabrala pandémia okrem iného aj rozmer trestnoprávny. Vyvstáva otázka, či by mala reagovať aj kriminalistika, predovšetkým kriminalistická taktika, a ak áno, či už od úplného začiatku, t. j. od okamihu plánovania a organizácie vyšetrovania, alebo či by príslušné reakcie mali nastúpiť až v priebehu, či na konci vyšetrovania, popr. či kriminalistická taktika na šírenie koronavírusu reagovať nemusí.

Mgr. Ing. Martin Koudelka, LL.M.
Unijní ochrana hospodářské soutěže jako argument pro přistoupení EU k Úmluvě
V odborných i oficiálnych kruhoch sa už dlho diskutuje, ako a či vôbec splniť čl. 6 ods. 2 Zmluvy o EÚ, ktorý zaväzuje Európsku úniu na pristúpenie k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V tejto diskusii však málokedy zaznievajú argumenty týkajúce sa právomocí Európskej komisie voči súkromným osobám v oblasti ochrany hospodárskej súťaže. Týmto argumentom sa preto spolu s príslušným kontextom venuje tento článok.

Mgr. Markéta Zimnioková
AI + blockchain = smlouva o spotřebitelském úvěru?
S rozvojom informačných technológií sa začína rozširovať aj priestor pre ich využitie. Týmto priestorom je aj oblasť bankovníctva a financií. Či už ide o odhaľovanie podvodov, oblasť KYC (know your customer proces, v ktorom dochádza k identifikácii a overeniu totožnosti klienta, čo predstavuje súčasť opatrení vedúcich k zabráneniu používania finančného systému k legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu), alebo o obchodovanie na trhoch s cennými papiermi. Jednou z oblastí, kde sa informačné technológie začínajú využívať čoraz viac, je oblasť úverov.

JUDr. Soňa Večeřová
Šetření podnětu podle správního řádu
Jedným zo spôsobov začatia správneho konania je začatie z úradnej moci. Osobám, ktoré nie sú správnym orgánom patrí podľa § 42 zákona č. 500/2004 Sb., Správny poriadok, právo podať podnet, ktorému zodpovedá povinnosť správneho orgánu sa týmto podnetom zaoberať a vybaviť ho. Otázkou však zostáva, akú kvalitu a kvantitu musí vyšetrovanie podnetu dosahovať a aké prostriedky na to správny orgán môže využiť. O tom zákonná úprava mlčí, čo vyvoláva mnohé výkladové problémy, a to okrem iného v otázke rozdielu medzi vyšetrovaním podnetu a dokazovaním. Možno zabrániť tomu, aby správny orgán vo svojej podstate nevykonával kvalitatívne dokazovania bez uplatňovania práv účastníka konania, ktoré však bude vydávať za obyčajné vyšetrovanie, na základe ktorého podateľovi jednoducho oznámi, že nie sú dané dôvody na začatie konania?

Mgr. Karel Huneš
Podnět k zahájení přezkumného řízení aneb může správní orgán napadnout vlastní rozhodnutí?
Článok sa zaoberá problematikou prieskumného konania v rámci správneho práva, resp. určitých špecifík uplatnenia tohto dozorného prostriedku. V právnej praxi sú známe prípady, keď správny orgán, ktorý vydal rozhodnutie vo veci, podá po nadobudnutí právoplatnosti príslušného rozhodnutia proti nemu podnet na začatie prieskumného konania nadriadenému správnemu orgánu. Tento článok vykonáva kritickú analýzu daného postupu, kedy správny orgán vo svojej podstate napáda vlastné rozhodnutie.

Ing. Nikoleta Macinská
kancelária SAK

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Nesplnenie vlastných záväzkov advokáta

Je disciplinárnym previnením, ak advokát nesplní vlastnú peňažnú povinnosť uloženú mu právoplatným súdnym rozhodnutím, a to ani po začatí exekučného konania proti advokátovi oprávnenou osobou.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 1. júna 2020, ***sp. zn. K 71/2019***[1]

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 a 2 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovia pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Etický kódex")
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 10. júna 2017

Disciplinárne obvinená advokátka sa dopustila disciplinárneho previnenia

tým, že

hoci jej rozsudkom obvodného súdu bola vo výroku I. uložená povinnosť zaplatiť spoločnosti S., s. r. o., čiastku 36 000 Kč s prísl. a vo výroku III. na náhrade trov konania sumu 15 268 Kč, to všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, pričom toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 5. 4. 2016, súdom uložené povinnosti voči spoločnosti S., s. r. o., do súčasnej doby nesplnila, a to ani po tom, čo sa spoločnosť S., s. r. o., domáha ich splnenia cestou exekučného konania

čím porušila

§ 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a 2 Etického kódexu.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenej za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **50 000 Kč.**

Z odôvodnenia:

Svojím konaním obvinená zjavne porušila povinnosti advokáta stanovené v § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a 2 Etického kódexu závažným spôsobom, najmä tým, že svojím konaním znížila dôstojnosť advokátskeho stavu, keď bez zjavného dôvodu svoj právoplatne priznaný záväzok nesplnila, resp. sa bez zjavného dôvodu vedome odmietla riadiť právoplatným rozhodnutím súdu, a vystavila sa tak bez zjavného dôvodu exekučnému konaniu, vrátane súvisiacich negatívnych okolností. Senátu neprislúcha hodnotiť, či bola predmetná pohľadávka voči obvinenej oprávnená alebo nie. O týchto skutočnostiach bolo právoplatne rozhodnuté súdom, kde mala obvinená možnosť riadne sa obhajovať a prezentovať svoju procesné obranu a využiť všetky prostriedky na preukázanie svojich tvrdení. Uvedené rozhodnutie súdu sú tak všetky strany, vrátane obvinenej, povinné rešpektovať a dodržiavať. Nielenže tak obvinená z neznámych dôvodov odmietla urobiť, ale navyše nechala vymáhanie tohto záväzku dôjsť až do exekučného konania, čo bezpochyby svedčí o úmysloch obvinenej dlhodobo sa bez zjavného dôvodu vyhýbať plateniu svojich záväzkov.

Skutočnosti popísané obvinenou nemôžu ospravedlniť toto evidentné previnenie a všetko vyššie uvedené len dokladá absenciu všeobecne poctivého, čestného a slušného správania sa obvinenej, čo jej značne priťažuje v otázke uloženia disciplinárneho opatrenia. Všetky vyššie popísané skutočnosti sú tak spôsobilé závažne ohroziť dôstojnosť a vážnosť advokátskeho stavu v očiach tretích osôb, vrátane súdu, ktorý musel pristúpiť k nariadeniu exekúcie proti obvinenej.

Nad rámec uvedeného senát nemohol prehliadnuť skutočnosť, že obvinená aj k dnešnému dňu podľa svojich slov stále aktívne vykonáva advokátsku prax aj napriek tvrdeniu, že došlo k zablokovaniu jej bankových účtov zo strany súd-

neho exekútora, a napriek tomu, že exekučným príkazom došlo k zablokovaniu jej hnuteľného majetku.

Disciplinárne obvinená tak očividne svoju činnosť ako advokátka vykonáva takým spôsobom, aby bolo uspokojenie právoplatne súdne priznanej pohľadávky čo najnižšie, keď si zjavne necháva zo strany klientov platiť v hotovosti mimo svoj bankový účet, resp. tak, aby uspokojenie právoplatne priznanej pohľadávky čo najviac oddialila, a to všetko bez zjavného dôvodu, resp. z dôvodov, ktoré obvinená odmietla v priebehu konania oznámiť.

Hoci disciplinárne previnenie nesúvisí bezprostredne s výkonom advokácie, vzhľadom na všetky okolnosti predstavuje jednoznačne nepoctivé, nečestné a vo všeobecnom vnímaní neslušné správanie, ktorým disciplinárne obvinená značne poškodzuje dôstojnosť a vážnosť advokátskeho stavu, a to nielen v očiach potenciálnych klientov, ale aj v očiach súdu a ďalších justičných osôb (minimálne v očiach exekútora).

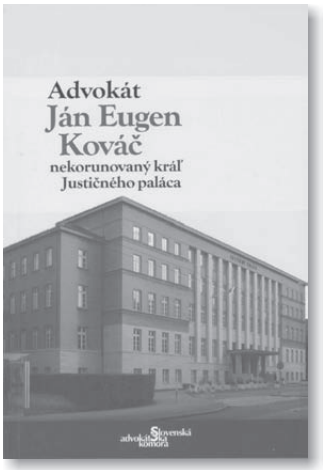
Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

1 Preložené a spracované podľa Vrábliková, P.: *Z kárné praxe.* In: Bulletin advokacie, č. 9/2020, s. 75 – 76.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

Nekorunovaný **kráľ Justičného paláca**

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Cena: 5 eur

V prípade záujmu kontaktujte:
stracinova@sak.sk alebo *ondrisova@sak.sk*

OBJEDNÁVKA
Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2021

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Záväzne si objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2021 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum: Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na *darina.stracinova@sak.sk*

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť indi-viduálne**.

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

Výber z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

CCBE

*CCBE – **Rada advokátskych komôr Európy** (Conseil des Barreaux Européens) je organizácia združujúca advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 pridružených a pozorovateľských krajín. Zastupuje tak záujmy vyše jedného milióna európskych advokátov. Pravidelne vystupuje v mene svojich členov na úrovni Európskej únie, vypracováva stanoviská, štúdie, zapája sa do projektov a chráni základné piliere advokácie. Slovenská advokátska komora je jej plnohodnotným členom.*

CCBE pripravila stanovisko k druhej správe Európskej komisie o stave právneho štátu

V roku 2020 Európska komisia vydala prvú správu o stave právneho štátu v EÚ, ktorá má slúžiť ako nástroj monitoringu a prevencie založený na kontrole štyroch pilierov právneho štátu – nezávislosť súdnych systémov, protikorupčné opatrenia, pluralizmus a sloboda médií a ďalšie inštitucionálne brzdy a protiváhy. CCBE sa zapojila do diskusie o záveroch správy a usporiadala 13. novembra mimoriadne zasadnutie za účasti zástupcov Európskej komisie, na ktorom boli prezentované pripomienky a návrhy advokátskych komôr. Začiatkom roka 2021 Európska komisia otvorila verejnú konzultáciu, ktorá je základom ďalšej výročnej správy o právnom štáte v členských štátoch EÚ a pozvala advokátske komory, aby sa do nej zapojili.

CCBE prispieva k tomu, aby inštitúcie EÚ uznali advokáciu ako nenahraditeľnú zložku a ochrankyňu právneho štátu. Túto úlohu napĺňa každý advokát realizáciou právneho zastupovania a poskytovaním právneho poradenstva. Právny štát je aj jedna z kľúčových hodnôt, ktoré presadzuje CCBE v mene európskych advokátov na rôznych medzinárodných fórach.

Advokátske komory sa preto tentoraz výraznejšie zmobilizovali a pripravili správy o zásadných zmenách vo vývoji či príkladoch, ktoré môžu byť ojedinelými, ale aj systematickými porušeniami právneho štátu. Tieto tvoria podklad pre prípravu stanoviska CCBE a budú jeho súčasťou.

Európska komisia prostredníctvom prieskumu každoročne pracuje na výročnej správe EU Justice Scoreboard a mapuje vývoj nezávislosti, kvality a efektivity justičného systému. V roku 2021 bola po prvý raz súčasťou správy aj časť o nezávislosti advokácie a advokátskej komory v členských štátoch EÚ, čo možno považovať aj za výsledok komunikácie advokátskych komôr a zástupcov Európskej komisie.

CCBE pokračuje v online zasadnutiach

Dňa 11. 2. 2021 sa uskutočnilo prvé tohoročné zasadnutie CCBE, ktoré viedla nová predsedníčka – nemecká advokátka Margarete von Galen. Delegácie z 27 štátov EÚ, Veľkej Británie a zástupcov ďalších európskych komôr sa venovali nasledovným témam.

Prijatie stanoviska k verejnej konzultácii Európskej komisie k problematike **udržateľnosti riadenia obchodných spoločností** (*sustainable corporate governance*). Ide o dokument, ktorý bude mať dopad aj na naše prostredie obchodných spoločností, spomína sa aj vo vecnom zámere rekodifikácie obchodných spoločností z dielne ministerstva spravodlivosti.

Príprava stanoviska CCBE k druhému kolu Výročnej správy Európskej komisie **o stave právneho štátu v EÚ** a jednotlivých členských štátoch. CCBE plánuje zorganizovať jesennú konferenciu zameranú na závery druhej Výročnej správy.

Na zasadnutí vystúpil ako hosť **Peter Csonka** z Európskej komisie, GR pre spravodlivosť, ktorý sa venuje oblasti trestného práva a vzdelávania advokátov. Hlavnou témou bola európska vzdelávacia stratégia pre právnikov na roky 2021 – 2024 (***Stratégia odbornej justičnej prípravy***). Upozornil na hlavný cieľ Európskej komisie posilniť vzdelanie advokátov v oblasti práva EÚ, ktoré je zo štatistického hľadiska stále veľmi slabé. Nebol naplnený ani cieľ komisie dosiahnuť preškolenie 5 % advokátov v EÚ. Vyzval komory, aby presadzovali viac vzdelávania s rozmerom európskeho práva.

Schválený bol **modelový etický článok o vzťahu medzi advokátmi navzájom**, ktorý tvorí súčasť Modelového etického kódexu CCBE.

Nasledovali informácie o aktuálnom stave agendy v oblasti digitalizácie a iniciatív v EÚ, ako aj o projekte pre využitie umelej inteligencie v rámci advokátskej praxe, ktorému sa CCBE venuje.

Ďalšou témou bolo posilnenie inštitucionálnej spolupráce CCBE s Radou Európy prostredníctvom memoranda

o porozumení, ako aj stav príprav Európskeho dohovoru Rady Európy o povolaní advokáta.

CCBE zverejnila **Výročnú spáva CCBE za rok 2020**, ktorá je dostupná online na *www.ccbe.eu*.

Ondrej Laciak naďalej predsedom výboru CCBE pre trestné právo

Gratulujeme podpredsedovi Slovenskej advokátskej komory Ondrejovi Laciakovi k znovuzvoleniu na pozíciu predsedu výboru CCBE pre trestné právo.

Ondrej Laciak 10. 2. 2021 viedol v mene výboru CCBE pre trestné právo **tradičné výročné bilaterálne stretnutie CCBE s Agentúrou EÚ pre základné práva (FRA)**, ktorá sídli vo Viedni.

Dňa 13. 2. 2021 sa konalo **zasadnutie výboru CCBE pre trestné právo**. Okrem bežnej agendy išlo o významné rokovanie z dôvodu účasti hostí z Európskej komisie, konkrétne k problematike fungovania Európskej prokuratúry, a účasti zástupkýň Portugalského predsedníctva v Rade EÚ, ktoré predstavili priority predsedníctva v oblasti trestného práva v Európskej únii.

Výbor CCBE pre trestné právo bude v roku 2021 venovať svoje úsilie najmä nasledovným oblastiam: európska prokuratúra, európsky zatýkací rozkaz, implementácia smernice EÚ o prezumpcii neviny, implementácia smernice o právach dieťaťa, transpozícia smerníc o procesných zárukách v trestnom konaní, správa európskej komisie o väzbe v prípravnom konaní, európsky vyšetrovací príkaz, digitalizácia justície.

■ IBA

*IBA – **Medzinárodná advokátska komora** (International Bar Association) je svetová organizácia, ktorej hlavným cieľom je posilniť výmenu informácií medzi jednotlivými združeniami právnikov, podporovať nezávislosť súdnictva a právo advokátov vykonávať svoje povolanie bez vonkajšieho zasahovania. Prostredníctvom Inštitútu pre ľudské práva IBA presadzuje ochranu ľudských práv advokátov na celom svete. Členskú základňu tvoria individuálni členovia a advokátske komory. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom IBA.*

Tešíme sa z aktivity našich advokátok a advokátov na zahraničných fórach!

V čase pandémie COVID-19 sa IBA približuje advokátom na celom svete prostredníctvom webinárov, na ktoré sa môžete registrovať, alebo si ich pozrieť zo záznamu. Jeden z týchto webinárov viedla aj **JUDr. Katarína Čechová**, zástupkyňa SAK v Medzinárodnej advokátskej komore (IBA). JUDr. Čechová sa aktuálne venuje zaujímavým témam v rámci výboru IBA Senior Lawyers, ktorý sprostredkováva poznatky a skúsenosti svojich členov s vedením advokátskych kancelárií. Webinár bol zameraný na **úlohu advokátskej etiky pri vytváraní stratégie advokátskej kancelárie**. Advokátske kancelárie nie sú bežné firmy. Verejnosť však stále nechápe naplno úlohu advokáta v rámci systému spravodlivosti a ochrany právneho štátu, a preto neustále spochybňuje význam zásad mlčanlivosti či nezávislosti. Panelisti sa zaoberali aktuálnymi trendami a výzvami v tejto oblasti.

Viac na: https://www.ibanet.org/webinars.aspx

■ AIJA

*AIJA – **Medzinárodná asociácia mladých advokátov** (Association internationale des jeunes avocats) je celosvetová asociácia mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Venuje sa organizovaniu seminárov a výročných stretnutí zameraných na výmenu know-how, ponúka prednášky nielen na právnické témy – svoje nezastupiteľné miesto majú otázky osobného rozvoja, soft skills a manažmentu advokátskej kancelárie. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.*

Vypočujte si SpotlightAIJA Podcast

SpotlightAIJA je zatiaľ štvordielny seriál podkastov z dielne AIJA pre mladých advokátov a prináša nasledovné témy: *Design thinking in law*, *AI tech in practice*, *Growing an effective personal brand*, *Want to be more client focused? Here's how*. Cieľom podkastov je poskytnúť advokátom praktické tipy pre zlepšenie podnikania a advokátskej praxe, a to z oblasti inovácií, marketingu, brandingu či zručností vo vedení kancelárie. Každý z podkastov má 15 až 20 minút. Viac informácií na: www.aija.org/en/spotlightaija-podcast.html.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Martina Gajdošová – Peter Kerecman

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

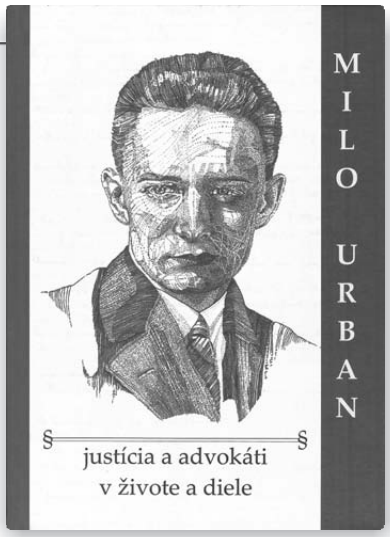
Ako sa advokácia zmenila,
keď do súdnych siení vstúpili ženy?
Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine
rozhodol zamestnať prvú ženu ako osnovníčku,
čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?
Ako a prečo sa pridávali ďalší?

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osnovníčky do zoznamu osnovníkov advokátskej komory uplynie v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien. Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osnovnícku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, *ondrisova@sak.sk*

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Oplatí sa vracať sa k Milovi Urbanovi

Peter Kerecman: **Milo Urban – justícia a advokáti v živote a diele.**
Vydalo: Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne v spolupráci s občianskym združením Oravská muzeálna spoločnosť, Dolný Kubín, 2020, 319 s.

Stále sa oplatí vracať sa k Milovi Urbanovi (1904 – 1982). Justícia a advokácia nie sú jadrom diela Mila Urbana, no pohľad zameraný takýmto hľadáčikom čitateľovi „nasvieti" výsek, ktorý veľa napovedá o práve a jeho vývoji, nielen z hľadiska tvorby, ale aj jeho aplikácie a realizácie – u nás v 20. storočí. Zachytíme tak pohľad medzivojnového Československa, Slovenskej republiky 1939 – 1945, Československa po vojne i po roku 1948. Literárne dielo Mila Urbana je výborným gnozeologickým prameňom práva, prameňom poznania práva.

Peter Kerecman, medzi advokátmi známy ako najviac píšuci autor z oblasti histórie advokácie u nás, sa tentoraz rozhodol pre Mila Urbana. Po spracovaní doterajších advokátov – spisovateľov (Hviezdoslav, Jesenský, Horváth, Clementis, Poničan, Okáli), sa rozhodol pre spisovateľa – neadvokáta. Motivácií je viacero, ale zrejme najviac zavážilo, že Milo Urban bol blízkym druhom literátov – advokátov, ktorí spolu veľa zažili. Poeticky to dokladá Ivan Horváth vo svojom Živote s Laurou, kde vystupujú pod inými menami sám Ivan Horváth, Ján Poničan, Daniel Okáli, Vladimír Clementis, ale aj Laco Novomeský, Emil Boleslav Lukáč, Jožo Nižnánsky – Milo Urban je tu „po-Horvátovsky" Anjelik (s. 10). Druhým dôvodom je skutočnosť, že Milo Urban ako novinár bol účastný mnohých súdnych pojednávaní, o ktorých písal tzv. súdničky, teda prostredie práva v praxi mu bolo dôverne známe – napokon, sám tiež stál mnohokrát pred súdom. Azda aj preto si vybral Urbanovo dielo, lebo postupne zhľadúva obraz advokáta, sudcu (aj vyšetrujúceho sudcu), prokurátora (obžalobcu, štátneho zástupcu), notára, ministra (právnicky vzdelaného), študenta práva a rozmanitých podôb pravôt, či hľadania spravodlivosti v našom umení.

Kniha predstavuje životopisný pohľad na Mila Urbana a výber z poviedkovej i románovej Urbanovej tvorby so zvýraznením tém dotýkajúcich sa práva. Autor vychádzal jednak zo samotných diel Mila Urbana, z diel historikov, právnikov, z diel literárnej vedy a kritiky, z dobových periodík a z Urbanovej osobnej korešpondencie. Autorovým prínosom, ktorý ocenia a najlepšie mu porozumejú právnici a právni historici, je však použitie dokumentov z archívnych fondov Krajského súdu v Bratislave a Okresného ľudového súdu v Bratislave. Práve prechádzanie jednotlivých procesov, ktoré sa týkajú Mila Urbana, či už ako súdeného za svoje uverejnené články (od roku 1929), alebo ako zodpovedného redaktora Gardistu, napokon aj väzneného a súdeného v roku 1947 – 1948 za svoju činnosť v rokoch 1939 – 1945, sú najväčším prameňom poznania práva v celej jeho šírke. Vysvetlenie trestných tlačových noriem, hmotných i procesných súvislostí, sú dobrým úvodom do kontextu konkrétnych obžalôb a obhajob. Citovanie zo spisov, doslovné obžalobné návrhy, doslovné výňatky zo zápisníc z výsluchov, výňatky či celé znenie sporných článkov a úvodníkov, výňatky zápisníc z pojednávaní, výroky rozhodnutí aj celé pasáže odôvodnenia súdnych rozhodnutí, sú najväčším obsahovým prínosom poznania témy, a to širšie, ako len obraz justície a advokátov v diele Mila Urbana. Tieto konkrétne výňatky zo súdnych spisov sú nielen príspevkom k právnym dejinám tlačového práva u nás, ale oveľa komplexnejšie pomáhajú ponoriť sa do atmosféry doby v právnom i politickom rozmere, a to rok po roku. Dôsledné putovania v súdnom spise od jeho počiatku, cez jednotlivé stupne, či revíziu rozhodnutia, sú sledovaním jednotlivých procesných inštitútov, často aj širších okolností jednotlivých reálnych sudcov, advokátov a ich koncipientov. Dokladajú to aj dobové pojmy (zmätočná sťažnosť proti rozsudku, návrh prokurátora na prevedenie stopovania proti Urbanovi – s. 102, nariadenie znaleckého dokazovania z odboru písacích strojov na stotožnenie – s. 97, redakčné tajomstvo a autorstvo článkov – s. 123, ...). Obdobne sú pre širšie pochopenie vložené aj príslušné ustanovenia označujúce kolaboranta a previnilca, ako aj možné sankcie podľa nar. č. 33/1945 Sb. nar. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov, kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva.

Často sa tu spomínajú v celkom konkrétnych situáciách Vlado Clementis, Laco Novomeský, Ján Čietek – Smrek, Štefan Žáry, Andrej Mráz, a mnohé ďalšie osobnosti našej kultúry.

Autorov vklad je aj posledná kapitola, v ktorej ponúka svoj sumárny pohľad na Urbanovo stvárnenie tém spravodlivosti, hľadania pravdy, konfrontácií spravodlivosti a súdnych procesov a Urbanov obraz advokáta, súdnictva a celej justície

podľa chronologicky vypočítaných noviel a románov. Zameral sa na obraz advokáta ako typovú postavu, pričom identifikoval najmä dve protistojace polohy v Urbanovom diele, a to podľa charakteru postavy – kritický alebo priaznivý obraz advokáta. Kritériom pre zobrazenie advokáta ako literárnej postavy v priaznivom svetle bol Urbanom vystavaný jeho čestný postoj k životu, blízkosť k sociálne slabým, politicky prenasledovaným, nezištne pomáhajúci núdznym a vnútorne dôstojný. Vysoká odbornosť právnikov v žiadnom Urbanovom diele nebola nijako naštrbená, teda z vysokej odbornosti vychádzal. Takýto priaznivý obraz advokáta, možno až ideál, vychádza akosi nadčasovo. Na druhej strane, negatívny obraz advokáta bol spojený s charakterovými ľudskými vlastnosťami, úlisnosť, orientácia výlučne na hmotný a iný prospech, „obraty podľa potreby".

Celkom súčasne vyznieva aj periodicky v dejinách sa vyskytujúca ťažkosť advokáta – dilema vzdať sa „nedôstojnej" obhajoby, lebo si to verejnosť a iní budú vykladať rôzne, dokonca to môže viesť k strate bonitnej klientely v budúcnosti (V Osídlach – v tomto prípade obhajoba komunistu „čo v Blatňanoch viedol ľudí proti četníkom", inšpirácia košútskym procesom 1931). Taktiež má viac významov aj hodnotenie tlačových procesov „v politických pomeroch neživčiacich žalobám proti režimistickému periodiku" (s. 197).

Kniha má objemnú obrazovú prílohu fotografií, dobových listín a novinových článkov. Aj táto zdanlivo „prílohová časť" má svoju atmosféru, ktorú možno čítať srdcom aj rozumom – napríklad list Mila Urbana Jánovi Smrekovi z 23. marca 1948, kedy mu vysvetľuje svoju zložitú situáciu a prosí o intervenciu, aby mohol „anonymne" externe pracovať pre Štátne nakladateľstvo (s. 303).

Milo Urban je typová postava našich dejín – 20. storočia – z tých, ktorí sa preslávili počas svojho života a dodnes „zostávajú s nami". Apolitický i politický, boriaci sa so sociálnymi ťažkosťami, súdený i väzobne stíhaný, oslavovaný i kritizovaný, dokonca ako autor zakázaný. Akokoľvek, počas celého svojho života požíval veľkú vážnosť a úctu spoločenstva čitateľov a umeleckého prostredia. Azda najpríhodnejšie charakterizoval Mila Urbana ďalší významný predstaviteľ našej literatúry, Milan Rúfus, ako ho citovala v doslove o Urbanovi PaeDr. Mária Jagnešáková: *„Tú dušu si život prísne odskúšal. To, čo prežil on, by malý duch sotva uniesol s takým pokojom a vyrovnanosťou. Jeho osobná odysea je výsledkom bizarných osudov jeho spoločenstva. Takéto osudy akosi prednostne poznačia tých, ktorí svoj osobný údel spoja s nimi. Tam, kde ho tak tvrdohlavo zaraďovali, nepatril. Patril svojmu talentu. A podstatou talentu je ľudskosť. Bol teda hlavne človekom. Chráňme si jeho dielo. To dielo nesporne patrí k vrcholom slovenskej medzivojnovej prózy."* (s. 209).

Oplatí sa vracať k dielam Mila Urbana, priamo k novelám a románom, ale aj k ich filmovým či operným spracovaniam. Stále sa môžeme o sebe veľa dozvedieť, a to aj o konfliktoch práva a spravodlivosti.

doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Vyhlásenie publikačnej súťaže *Bulletinu slovenskej advokácie*

Redakčná rada *Bulletinu slovenskej advokácie*
v spolupráci s Predsedníctvom Slovenskej advokátskej komory
vyhlásila pre rok 2021

XX. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie

pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov.

Konkrétnu **tému si účastníci súťaže zvolia** sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter.
Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier, literatúry, CV aj textu pod čiarou) treba poslať e-mailom na adresu **ondrisova@sak.sk** alebo **darina.stracinova@sak.sk**.

Termín uzávierky je **30. novembra 2021**.

Článok bude zaradený do súťaže v tom roku, v ktorom bude publikovaný. Porota zložená z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* publikované príspevky vyhodnotí do konca decembra 2021. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny prvým trom autorom budú odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v januári 2022.

Bulletin slovenskej advokácie
CENNÍK INZERCIE platný od 1. januára 2021

Charakteristika

Bulletin slovenskej advokácie je **odborný recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax vydávaný Slovenskou advokátskou komorou**.
V tlačenej podobe je distribuovaný do všetkých advokátskych kancelárií na Slovensku, poslancom NR SR, na súdy a ďalšie inštitúcie.
V elektronickej podobe je zasielaný advokátom s pozastavenou činnosťou, ako aj budúcim advokátom – advokátskym koncipientom.
Mesačný náklad je 5 000 ks, spolu s elektronickou podobou **zasahuje takmer 8 000 osôb**. Z marketingového hľadiska je *Bulletin slovenskej advokácie* **najväčším právnickým médiom s dobre definovanou cieľovou skupinou**.

Špecifikácia

Periodicita: mesačník (8 čísel + 2 dvojčísla)
Náklad: mesačne 5 000 ks výtlačkov + 3 000 ks zasielaných elektronicky
Formát: A4 (210 × 297 mm)
Rozsah: 64 – 96 strán + obálka

Ceny inzercie

Vnútorné strany
– *viď obrazové schémy*

2./3. strana obálky – 1 000 eur
rozmery: 210 × 297 mm
(+ 3 mm dookola na orez)
Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

4. strana obálky – 1 400 eur
rozmery: 210 × 297 mm
(+ 3 mm dookola na orez)
Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

Vkladaná inzercia – 0,15 eura/ks
Ide o distribúciu inzerentom dodaných tlačovín spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je A4.

Špeciálny inzerát – 17 eur
Výlučne pre advokátov a advokátske kancelárie, ktorého ***účelom je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku****, má jednotnú úpravu a rozmer štvrtiny strany (kvadrant).*

Inzerát pre koncipientov/ky, ak si hľadajú prácu v AK **– zadarmo**

Riadková inzercia sa neuverejňuje.

Zľavy z opakovania
Ceny sú uvedené bez DPH 20 % a sú zmluvné, pre množstevné zľavy sa informujte na ***ondrisova@sak.sk*** *alebo telefonicky:* ***02 204 227 28****.*

Podklady

v elektronickej podobe musia byť definitívne spracované pre tlač vo formátoch EPS, PDF, JPG, TIF... a spĺňať **technické parametre:** nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť CMYK, texty v krivkách. Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátlačok. Materiál na vkladanú inzerciu si zabezpečí inzerent a doručí ho na adresu, ktorú mu oznámi redakcia. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu podkladov.

advokáti proti násiliu

pridajte sa k projektu
a pomáhajme spolu
zraniteľným osobám